

Poštnina plačana v gotovini

GLASILO PLANINSKE ZVEZE
SLOVENIJE

LETNIK • XI • LV

5

MAJ • 1955

VSEBINA:

Jos. Wester: Po Vodnikovih sledih na Vršac (2194 m)	201
Fran Roš: Poziv	206
Nani Roš: Koroška in Golden-Gruppe	207
Dušan Beg: Visoki Obir (2142 m)	216
Dr. J. Prešeren: Kronika PD Radovljica 1895—1955	222
Sandi Blažina: Tri Zinne, fantastična trojica	230
Ivan Šavli: Na Kobariški Stol	236
Leopold Stanek: Človek in gora	243
Marko Dular: Steber med Skalaško in Prusik-Szalajevo	244
Mladi pišejo: Nevenka Rovar: Na Ratitovec	247
Mitja Šarabon: Planika in misel	248
Društvene novice	249
Iz planinske literature	254
Razgled po svetu	259

Priloga: Ing. Tone Mlakar: Trentarski motiv
Prilogo natisnila tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanaajstkrat na leto, po potrebi v snopiščih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likožarjeva ulica št. 12, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, računi, razvid naslovov / Tiska: tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Narodni banki 602-T-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

T
KOLEKTIV

TITAN

čestita k delavskemu prazniku
vsem delovnim kolektivom, družbenim orga-
nizacijam, ustanovam ter vsem odjemalcem
in dobaviteljem!

KAMNIK

PO VODNIKOVIH SLEDEH NA VRŠAC (2194 m)

etosa avgusta meseca mine 160 let, ko se je bila na vabilo barona Žige Zoisa, lastnika bohinjskih plavžev in fužin, napotila trojica ljubljanskih razumnikov v Triglavsko pogorje, ki ga je bil dotlej kot prvi znanstveno raziskal že Baltazar Hacquet. Zois se je dogovoril z mladim grofom Francem Hohenwartom, vnetim prirodoslovcem, ki se je zanimal zlasti za petrografsko plat našega gorstva, za tako raziskovalno turo v to gorovje. Za »potnega maršala« pa je naprosil Valentina Vodnika, tedanjega kurata nove fare na Koprivniku, dušnega pastirja Gorjušmanov. V pismu z dne 4. avgusta 1795 mu Zois sporoča ves načrt za potovanje, ki naj bi ga nastopili dne 17. avgusta v Stari Fužini in po Suhi preko Dednega polja še isti dan dospeli v dolino Triglavskih jezer. Tu bi se grof nekaj dni pomudil, da bi raziskal tamošnje kamenstvo in druge gorske redkosti. Nato naj bi nadaljevali pot čez Vršac na Velo polje, čez Tolstec na Rudno polje, od koder bi se čez Gorjuše vrnili v Bohinj. Pismo pa sklepa: »Uravnavo potovalne smeri prepuščam vso Vam in ne dvomim, da ste še vedno pri volji, da opravite to alpsko potovanje in staremu častitljivemu Triglavu brado poljubite.«¹ — Tretji član družbe je bil Jožef Pinhak, kot rojen Moravan bržčas češke narodnosti, ravnatelj ljubljanskega semenišča in veroučitelj na gimnaziji. Niso bili to planinski zanesenjaki v današnjem pomenu besede, temveč naravna sla jih je mikala v gorski svet, da bi videli prirodo v njeni prvobitnosti. Pobudo za to jim je dajalo tedaj se prebujajoče zanimanje za prirodopisne vede botaniko, geologijo in petrografijo, kar sta v naši deželi že vneto izvajala njih sodobnika Jan. Scopoli in Balt. Hacquet. Ne smemo prezreti, da Vodnik v svoji avtobiografiji izrecno omenja: »Kamenje poznati sem se vadal 1793.« Torej ga je ta prirodoslovna stroka posebno zanimala. — Za spremljevalce je družbi dal Zois tri domačine, uslužbence v svojih rudarskih podjetjih, Andr. Legata, Arha in Kosa. Pot naj bi nastopili dne 17. avgusta in se vrnili 23. avgusta na Bistrice; torej bi vse potovanje trajalo od ponedeljka do nedelje.

☆

Čeprav sem se že odrekel višjemu planinarstvu, me je lani v začetku septembra, ko se je bilo lepo vreme nekoliko ustalilo, le zopet zamikalo v triglavsko višavje, in to tem bolj, ker so bili nekaj dni prej otvorili novo planinsko kočo na Prehodavcih, na prevalu med Jezersko dolino in Trento. Ta gorska krajina mi je bila še neznan. Že večkrat sem prehodil dolino Zajezeram v obeh smereh, prelezel Hribarice; po prvi svetovni vojni, ko je Primorsko pripadlo

¹ Gl. Briefe des Freih. Sigm. Zoisa an Vodnik, Vodnikov spomenik, Ljubljana 1859, str. 55.

Italiji, sem tvegala celo vzpon na Kanjavec. Na mejni rob, ki ga straži Vršac, zapadni pomol Kanjavčevega sklopa, pa le nisem nikoli došel. In prav ta vrh, ki ga je Vodnik ovekovečil z edinstveno odo, mi je bil višinski cilj moje poslednje zatriglavske ture. Ker te dokaj raztegnjene ture nisem maral sam brez družbe opraviti, sem si pridobil prijetna tovariša, ki sta se mojemu vabilu tem rajši odzvala, ker tudi njima planinski svet okoli Vršaca ni bil znan in tudi ne nova postojanka na Prehodavcih. Eden njiju je našim planincem dobro znani fotist F. Pr., ki mi je bil uslužen spremljevalec na moji zadnji triglavski in tudi na zadnji turi po Kamniških Alpah. Drugi sotrudnik pa je bil ing. St. D., znanec mi že izza l. 1934, ko smo gradili viseči mostič čez Savo v Mednu in je bil prav on tvorec te tehnično zanimive in širši javnosti koristne prometne naprave.

Bilo je sončno jutro dne 3. septembra, ko smo se malo pred 10. uro pri Sv. Janezu izmotali iz bohinjskega avtobusa in brez odloga krenili na pot proti Stari Fužini. Tu nam je bilo izhodišče za nameravano turo kakor Vodnikovi družbi pred 160 leti. Po Zoisovih zapiskih naj bi se bila ta odprava napotila iz Voj po Suhi in čez Blato na fužinarsko planino Pri jezeru. Ker pa nam je bila ta proga, držeča po preveč zaprtem svetu, manj mikavna, smo onkraj »hudičevega mosta« rajši zavili takoj v vogarsko strmino, a ne po kolovozu, ampak po malo izhojeni bližnjici, tako da ta strmohod nalikuje ponekod vzponu po steni trudljive Komarče. V dobri uri smo stopili na kolovoz. Na prvem pomolu se nam je razgrnil pogled na modrika-sto plan Bohinjskega jezera, že ok. 600 metrov pod nami, in na robne vrhove Bohinjskih gorā od Črne prsti tja do Podrte gore in Bogatina. Zložno je potekala nadaljnja hoja po sončnih vogarskih košenicah, dokler nismo posedli pri zadnjem stanu, kjer se cepi pot proti Pršivcu. Tu smo se malo porazgovorili z domačinom, prvim človekom, ki smo ga doslej na Vogarju srečali.

S sončnih livad smo stopili v senčnato bukovje. Spotoma smo zobali zadnje rdeče jagode, borovnice in maline, dokler nismo pristopili na strm kolovoz, ki pridrži gor iz Suhe. Še pičle pol ure hoda po hrapavi poti, pa se mi je odprla kotlina planine Pri jezeru. V novi, sodobno opremljeni sirarni nam je prijazni upravnik postregel z mrzlim mlekom, obžalujoč, da ne more ustreči naši želji po kislem mleku, češ da gre vse mleko, ki mu ga oddajo zadružniki, v kotel za sirjenje. Tako se sedaj tej reči streže in kislo mleko bo poslej v planšarskih stanovih le specialiteta za snedeže.

Odrinili smo vkreber proti Dednemu polju. Hudo razhojena pot je pričala, da so planšarji od tam že odgnali goved na niže ležečo pašo. Pot smo si skrajšali s tem, da smo planino v višini obšli, držeč se steze mimo više postavljene lovske koč.

Hochenwart v svojih izpiskih omenja, da je bila njegova družba najprej obiskala slap Savico in se od tam v poldrugi uri povzpela na Dedno polje. Potemtakem se niso držali Zoisovega potovalnega navedenja, ki je predvideval smer po Suhi in jim določil izlet k Savici šele po povratku s triglavske ture. Bržčas so jo bili udarili po Ko-

Stara Fužina — v ozadju Tolstec in Triglav Foto Ferd. Premru

marči in preko lazov med Studorjem in Pršivcem po stezah, ki so bile pač znane njihovim spremljevalcem in obenem nosačem, bohinjskim rojakom. Malo verjetno pa je, da bi bil naporno hojo opravili v poldrugi uri, čeprav so bili udeležniki še čili junaki: Vodnik star 37 let, Pinhak ok. 35, Hohenwart pa mladenič 24 let.²

Naša trojica je bila od Stare Fužine do tu že šest ur na nogah. Po kotanjastih tleh smo stopali v popoldanskem soncu še pol ure naprej, da smo dospeli na planino Ovčarijo prav, ko je brihten

² Hohenwartovi časovni podatki in krajepisni navedki v njegovem »Auszug aus meinen Alpenreisen-Tagebüchern über die krainischen Hochgebirge« niso povsem zanesljivi. Tako n. pr. ne drži letnica 1794 (str. 48), ko je iz Zoisovih pisem Vodniku jasno razvidno, da so to turo opravili l. 1795. Žal so se izgubili oni Hohenwartovi »planinski dnevniki« kakor tudi Vodnikovo poročilo Zoisu o opravljeni triglavski turi. Zois le-to omenja v pismu z dne 5. sept. 1795: »Zahvaljujem se Vam iz vsega srca za tako prijateljsko oskrbljeno planinsko potovanje in za tako natančni njega popis.« (Vodnikov spomenik, 56). Če bi se kdaj našle te sedaj nepristopne pismene priče, bi bile vse netočnosti v Hohenwartovih Izvlečkih pojasnjene. Ti izvlečki so izšli v knjigi šele l. 1838, torej 43 let pozneje, kakor je Hohenwart pisal svoj dnevnik. Morda so bili ti zapiski mestoma težko čitljivi, tako da jih ob pripravi za tisk ni mogel več točno razbrati in so se mu vtisi tudi v spominu že zabrisali. — Žal, da so zapiski s svinčnikom v Zoisovi beležnici, ki jo hrani Državni arhiv v Ljubljani, težko čitljivi, mestoma pa sploh nečitljivi, ker so močno izradirani. Kdo neki in zakaj je te beležke, tako zanimive za našo planinsko zgodovino, izbrisal? Beležnica, v formatu 17 × 11 cm, ima 30 listov, na listih 19 do 22 so zapiski o triglavski turi. Bistrogled grafolog bi utegnil s pomočjo steklene leče razbrati najbolj radirana mesta po razah, ki so ostale pod izbrisanimi črkami.

fantič prignal čredo marogaste govedi s paše proti stajam. Tu bi bili lahko krenili na levo, da bi zložneje čez Prode prišli v Jezersko dolino, toda imel sem v načrtu, da se držimo Vodnikove smeri čez Štapce, četudi je nekoliko napornejša. Saj sem hotel še enkrat doživeti oni prelepi prizor z roba Štapc, ko se ti odpre pogled dol v globel Jezerske doline z obema jezercema, preko nje pa na grebene bovških in tolminskih vrhov.

Sonce se je že nagibalo k zatonu, ko smo prispeli na režeči rob Štapc. Ne pritiče jim več značilno ime, saj v njih ni več onih tramičev, po katerih so ljudje v prejšnjih časih stopicali, da so opravili to kočljivo pasažo. Nazorno opisuje Hohenwart ta prehod: V skalno razpoko, visoko 8 do 10 sežnjev, so gorjanci zatakneli močne smrekove tramove, da se je moglo po njih kakor po lestvici lesti. Pri njih napravi so se ozirali le na skladovitost skalovja. Trame so čvrsto zagostili in zaklinili, kjer se je to najbolje dalo; zato pa so bili usmerjeni ti na desno, drugi na levo, tako da so bili vmes neenaki presledki, včasih po en čevljev, a tudi po tri čevlje vsaksebi. Bržčas je stalo Vodnikovo družbo dokaj truda, da so skoz ta labirint dol prilezli. Mnogo okretnejše so bile one Bohinjke, ki so bile z Bistrice prinesle brašno za Zoisove goste v koči. Hohenwart je njih sestop pozorno opazoval: »Komaj smo bili stopili na izhojeno melišče, so se pojavile vrh pečine tri dekle z jerbasi na glavi. Te so nam pokazale, kako je treba to pasažo prehoditi. Z desno so držale jerbas, z levo so se oprijemale klad in so prav tako naglo dol prišle, kakor da bi stopale po najzložnejših stopnicah.«³

Dandanes je ta prehod — moderniziran: v steno so zabiti železni klini in skobe, med njimi pa nategnjene žične vrvi, opremljene s prijemalnimi bunkami. Stopaje po skobah ter oprijemaje se klinov in vrvi smo se v nekaj minutah premotovili skoz to proslulo pasažo. Pri tem sem ugotovil, da samo še en tramič spominja na nekdanje lesene »štapce«.

Zdravo pretegnjeni smo ob 18^h 10 min. prestopili prag planinske kočje, ki jo nazivljemo Koča pri Triglavskih jezerih. Osem ur hoje je bilo srečno opravljeno, z všteti počitki in oddihi. Moja zamisel, da bomo vso progo prehodili v šestih urah, se je izkazala za preveč optimistično, ker sem računal s tempom, kakršnega se držim, kadar hodim sam. Vendar mi ta zamuda ni vzela dobre volje, saj mi je prijetna družina krajšala čas, dasi ga je z zložnejšim korakom malo zategovala. Po Zoisovem zapisku naj bi hoja do botanične kočje »per jezerih« znašala celo 13 ur, seveda z izhodiščem na Bistrici.⁴

Menda prav na istem kraju, kjer stoji sedaj naša še dokaj udobna, v glavni sezoni pa vsekakor premajhna planinska kočja, je stala takrat prva botanična kočja barona Karla Zoisa. Bila je to kladara iz macesnovih debel, v njej kuhinja, hkrati spalnica za planšarje in nosače, soba jedilnica, obenem shramba za jestvine in nabrane »planinske zaklade«, in baronova spalnica, v kateri je tudi

³ Gl. Hohenwart, Auszüge, str. 53/54.

⁴ Gl. M. M. Debelakova, Kronika Triglava. Gilj 1947, str. 272.

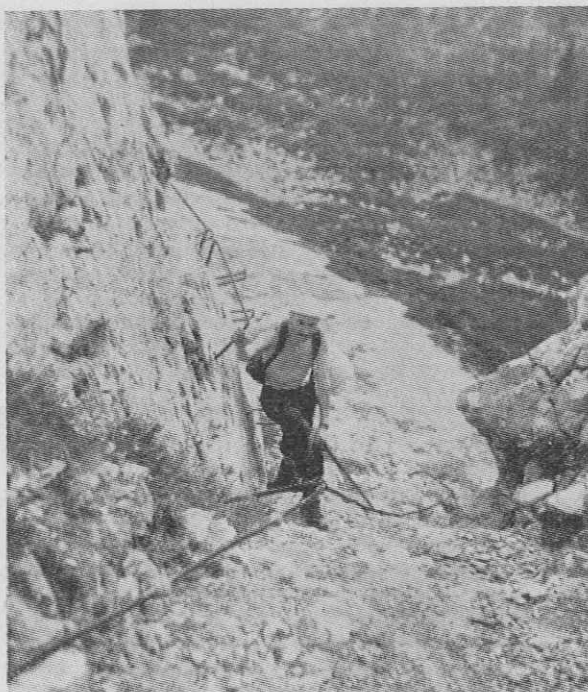

Foto Ferd. Premru

Štapce, sestop v Jezersko dolino

Vodnikova trojica dobila ležišče »z blazinami, odejami in rahlimi rjuhami«. Takrat je bilo treba hraniti opoldne dvanajst, zvečer pa, ko so dospele še tri Zoisove donašalke, celo petnajst oseb. Sedanja koča je seveda drugače urejena za množični obisk planinskih turistov, ki se zadovoljujejo tudi z ležišči na pogradih brez blazin in rjuh.

V somraku sem posedal pred kočo. V mislih sem si predložil dogodek, ko je Vodnik, prevzet od krasote barvnih prizorov, ki jih je toneče sonce bročilo na gorskih slemenih, spesnil tri kitice slovenske pesmi, ki je vse navzoče očarala in napravila nanje vtis, kakršnega zbujajo v čutečem človeku spevi Klopstockove Mesijade.⁵

⁵ Gl. Hohenwart, Auszüge str. 54. Dvomim, da so bile te kitice zametek ode »Vršac«. Že to, da jih Hohenwart vzporeja z napetolično dikcijo Klopstockove epopeje, spesnjene v heksametrih, zbujajo pomislek, da bi bile osnutek v lagodnem trohejskem ritmu in v ljudskem tonu spesnjenemu »Vršacu«. In dalje: saj pesnik Vršaca dotlej niti iz daljave ni videl, kaj še, da bi bil nanj pristopil. Zato domnevam, da je Vodnik te prve verze, slaveče krasoto gorske narave, ubral v slogu in ritmu klasicistične poezije, kakor je to delal v prvi dobi svojega pesmotvorstva. Tako bi bila primerjava s Klopstockovo bombastično verzifikacijo kolikor toliko upravičena. In končno: Hohenwart pravi, da je že tu, torej v Zoisovi botanični koči, one Vodnikove kitice zapisal in jih takoj odposlal prijatelju Žigi Zoisu v Ljubljano, a da je pozneje nanje pozabil. To bi bil imeniten najdek, če bi ga kdaj kdo zasledil v Zoisovi zapuščini!

Čeprav je planinska sezona že pojemala, se je vendar zvečer v jedilnici zbralo toliko gostov, da ni ostala nobena miza prazna. Žejo smo si gasili z radensko slatino. Bolj bi se mi bilo prileglo pivo; zmanjkalo ga je v domači zalogi, nosač pa z naročeno novo pošiljko še ni bil prikrošnjeval v kočo. Dobro nam je teknila okusno pripravljena večerja, ki pa ni bila tako gurmanska, s kakršno je bil botanik Zois iznenadil svoje goste. Nudil jim je troje jedi, pri katerih ni manjkalo gamsovine in pečenih snežnih jerebic in tudi ne kave; za kosilo pa so imeli kar petero jedi, česar se Hohenwart z nekakšno naslado spominja, kakor da bi ga še skominalo po njih.⁶

⁶ Gl. Hohenwart, Auszüge, str. 56.

(Konec prihodnjič)

Fran Roš:

POZIV

*Nogé! Da kdaj na vas pomislim, čas je,
ki veka pol me nosite skoz svet,
skoz dan in noč in mraz in dneve pasje.
Priznanje vam za službo dolgih let!*

*Nikdar vam pretežko bilo ni breme,
ko mi srce bilo je srda kdaj
in spet ljubezni polno, v vsako vreme
bile ste voljne, ni vam reči kaj!*

*Vodile ste me v ječe in kasarne,
v ponižanja in spet iz njih mirno,
na vas ujel sem se v stopinje varne,
pognan iz krčme v žejo in temo.*

*A zdaj mi oprostite, ko nalagam
posebne vrste lepo vam dolžnost:
Prej ko do kraja z vami vred omagam,
razmájimo se spet enkrat v radost!*

*V teh vedrih, milih dneh me ponesite
v strmine gorske tja svobodo pit!
Kolikor da se, leta pozabite,
dokler gori v jesen še vroči svit!*

KOROŠKA IN GOLDEN-GRUPPE

popoldanskim brzovlakom sem se iz Celovca odpeljal do Beljaka, nato pa s potniškim preko Spittala do Ober-Vellacha. Medtem se je vreme poslabšalo in ko sem stopil iz vlaka, se je pošteno vtilo. Kar prav je prišla žičnica, ki pelje v 300 m niže ležečo vas. Tu sem prestopil na avtobus — še 8 km vožnje in prispel sem v Ausser Fragent. Tu dela moj bratranec, toda izvedel sem, da je v planinah. Čakati sem ga moral ves naslednji dan in zvečer ob osmih se je vrnil. Snidenje sva seveda proslavila z nekaj steklenicami piva »Gösser«, saj se nisva videla že več kot osem let.

Naslednje tri dni sem delal na žagi, ki je last Slovenca ing. Červinke. Ker je vedel, da si moram s prisluženim denarjem sanirati finance, sem dobil najvišjo možno plačo za nekvalificiranega delavca in sem prislužil v 24 urah težkega dela 124 šilingov. Družba mojih delavskih tovarišev je bila kaj pisana in med njimi je bilo tudi precej naših emigrantov. Ko sem jih nagovoril slovenski, so me takoj pričeli spraševati o razmerah v domovini in marsikdo mi je zaupal, da se je že naveličal izseljenišтва in bi se najraje vrnil domov.

Medtem se je vreme popravilo in lepega popoldneva sem se poslovil od novih znancev, z bratrancem pa sva se domenila, da se dobiva čez dva dni ob dvanajstih na Hoffmannshütte. Vedel sem, da je pot, ki jo nameravam ta dan še prehoditi, dolga. Napovedi so variirale med štirimi in osmimi urami. Iz Ausser Fragenta sem v eni uri dospel v lepo gorsko vas Inner Fragent. Od tod drži steza skozi lepo dolino, na koncu katere je mogočen slap — Mylius Fall. Tu zavije pot na desno in se v zoprnih ključih vzpne čez strmino. Čez kako uro postane vzpon lažji in čisto prijetna pot pripelje na planino Wurtenalm. Kar mikalo me je, da bi prenočil na planini, kjer so se pasle lepe krave, posebno, ko so mi pastirji napovedali, da je pred mano še dobri dve uri hoje. Dasi se je že mračilo in so se vlekale megle, sem vztrajal pri načrtu in pričel hitreje stopati. Dalje drži pot mimo več lepih jezer in čez nekake pode. Žal nisem imel dosti časa, da bi se ustavljal, ker se je znočilo. Sedaj sem stezo bolj slutil, kot videl. Včasih je skozi megle pogledala luna in hitro sem si moral ogledati naslednje serpentine. Že sem izbiral, pod katerim previsom bom bivakiral, ko sem zagledal lučko, ki je pomenila koč. V Duisburgerhütte (2660 m) sem bil že lani, samo tedaj od Mallnitza čez in oskrbnica se me je takoj spomnila. Spomnila se je tudi, da sem lani po dolgem barantanju dosegel člansko pristojbino in da bi se izognila prepiru, mi je letos odkazala prostor na skupnem ležišču zastonj. V koči je bila tudi skupina Nemcev, ki so nameravali naslednji dan po isti poti kot jaz. Ker po ledeniku, če je še tako krotek,

ni prijetno iti sam, smo se dogovorili za naslednji dan, da gremo skupaj.

Ko sem se drugo jutro zbudil, sem videl skozi okno, da je zunaj vreme, kot bi ga naročil. Kar skozi okno sem fotografiral lepo panoramo proti Sonnblicku, nato pa sem zbudil še svoje sopotnike. Čez pol ure smo že stali pred kočo, pripravljeni za odhod. Po strmem melišču smo se spustili na ledenik Wurtenkees. Ledenik je bil pokrit s svežim snegom, zato niti nismo nataknili derez, ker so gumi-jasti podplati dobro prijemali. Čez malo sedelce — Niedere Scharte, na katerem smo vsi navdušeno fotografirali, smo se spustili na Goldbergkees, ki leži pod Sonnblickom. Ker je medtem sneg že precej skopnel, je bilo zabavno opazovati, kako so neizkušeni sopotniki omahovali na gladkem ledu. Seveda je bila ledena ploskev prav položna in se ni moglo nikomur nič pripetiti. Trmasto smo nadaljevali pot brez derez in končno srečno prispeli do roba ledenika. Tu smo se ustavili, se prešteli, če smo še vsi in pričeli brez poti plezati po nagradenih skladih kristalastih škrljavcev, ki so značilni za to pogorje. Po $\frac{3}{4}$ ure sem kot prvi prišel do Rojacherhütte (2718 m), majhne bajtice, ki je v glavnem prehodna koča, saj hoče vsakdo priti na vrh, ki ni več daleč.

Pred kočo sem se usedel na gladko skalo in si prižgal pipico. Sicer so se pričele čez Schareck (3122 m) vleči goste megle, toda še vedno je bil lep pogled čez celo Goldberggruppe. Pozdravljal sem znanca iz lanskega leta: Schareck, Baumbachspitze (3102 m), Geiskopf (2974 m), proti dolini pa so se lepo videle zapuščene koče nekdanjih kopačev zlata. Videla se je tudi dokaj dobro ohranjena cesta, ki je držala do rudarske naselbine. Ko sem tako opazoval pokrajino, je prišla iz koče starejša, toda izredno živahna oskrbnica, ki me je takoj spoznala. Povedala je, da je prav v kočo pridišal moj »Ekstra duvan«, ki se ga je še dobro spomnila od lanskega leta. Še vedno sem bil edini Jugoslovan, ki je po vojni prilezel v te hribe.

Počasi so za mano prilezli še ostali sopotniki, toda meni se je mudilo naprej in sam sem se odpravil proti vrhu. Pot je prav ugodna in drži v glavnem po grebenu. Imenuje se Ostgrattweg in naj bi bila težka, toda zaman sem pričakoval, kdaj bo prišlo kako nevarno mesto. Tik pod vrhom sem prestopil na snežišče in že sem zagledal mogočno stavbo Zittlhaus auf dem Hohen Sonnblick (3106 m), ki je obenem vremenski observatorij in planinski hotel.

Iz jedilnega lista sem ugotovil, da je še najcenejša jed grahova juha, in sem si jo torej naročil. Priznati moram, da mi je zelo teknila, čeprav je doma sploh ne maram jesti. Ko sem pojedel, sva se pričela razgovarjati z mladeničem, ki je sedel pri isti mizi. Vprašal me je, če sem iz južne Francije. To me je zelo začudilo, saj ne bi nikoli mislil, da bom s svojimi, od sonca in vode obledelimi lasmi, veljal za južnaka. Ko sem se mu predstavil, je on povedal, da je iz ruske emigrantske družine in živi v Lyonu. Prosil me je, da bi šla skupaj

do Heiligenbluta. Skrbelo ga je namreč, kako se bo vračal po »nevarni« pot, meni je bilo pa tudi prav, da bom imel družbo.

Ker se nama ni nič mudilo, sva korakala prav zložno in sva se večkrat ustavila, da sva laže debatirala o moderni umetnosti in literaturi, krhajočem se francoskem imperiju, o planinah in fotografiranju. Fant je precej dobro poznal našo domovino, saj je bil pred leti na nekem kongresu v Jugoslaviji kot delegat francoske socialistične mladine. Zlasti lep pogled se je odprl, ko se je v globini zalesketalo modro oko Zirmsee, ljubko jezerce. Včasih je bila v bližini jezera koča Seebichlhaus, ki pa jo je vzel plaz in so ostale samo ruševine. Od tod se spusti pot v ključih v Fleißtal in tu sva se ustavila »Beim Alten Pocher«. Šele v mraku sva pohitela skozi dolino in se po travnatih pobočjih spustila na cesto, ki naju je pripeljala v Heiligenblut. Ker sem se med elegantnimi letoviščarji slabo počutil, sem hitro poiskal mladinsko prenočišče, ki je v šoli, poleg znamenite cerkve. Tu sem našel družbo sebi enakih popotnih študentov in dolgo v noč smo sedeli na zidu pred šolo in opazovali Groß Glockner, ki se je, bleščeč se v luninem svitu, dvigal za cerkvenim stolpom.

V Visokih Turah

Naslednje jutro sem si hitro ogledal lepe hotele, znano cerkev in trgovine, nato pa sem se peš napotil po avtocesti do ovinka Fleißkehre, kjer sem nameraval pričeti z ustavljanjem avtomobilov. Lansko leto sem imel srečo. Letos pa sem imel smolo in cele kolone avtomobilov so drvele mimo mene, ne da bi se kdo hotel ustaviti. Končno sem se naveličal čakati in sem se usedel na prvi avtobus, ki je pripeljal. S težkim srcem sem odštél 12 šilingov, toda, ali naj vlečem svojo kramo po 16 km dolgi, razbeljeni asfaltirani cesti? Avtobus se je na razglednih točkah večkrat ustavil in šofer nam je zdrdral imena in višino gora. Tako smo se pripeljali na Franz-Joseph-Höhe.

Medtem se je vreme pokvarilo, oblaki in megle so zagrnili vrhove in pihal je močan veter, ki je pregnal gospodo v elegantnih oblekah v hotel. Kot edini turist sem urno odkorakal skozi dva tunela in po lepi poti do Hoffmannshütte (2438 m). Tu me je čakal bratranec, ki se je z avtobusom pripeljal iz Ausser-Fraganta. Žalostno sva sedela pred kočo, pila grahovko, gledala megle in si sugerirala, da veter pravzaprav ni tako mrzel. Ker je bratranec prav zaradi mene vzel 3 dni dopusta, sva morala na vsak način na pot. Mene je bilo kar strah, ko sem gledal greben, imenovan Meletzky, po katerem naj bi še to popoldne plezala. Čez greben so se namreč divje podile megle, ki so ga včasih popolnoma zakrile, očitno gnane od močnega vetra.

Spustila sva se na ledenik Pasterzo in ga z lahkoto prečkala, saj je bil led dovolj hrapav, izlizan od mnogih potočkov, ki so se niže doli združevali v ogromnem zbiralniku hidroelektrarne. Dolgočasna je hoja čez obrobno moreno, vendar je bila tudi ta hitro za nama.

Nato sva se pričela vzpenjati po običajni poti in v $\frac{3}{4}$ ure sva prišla da razpotja. Bratranec je brez besede razvil svojo perlon vrv, jaz pa sem žalostno gledal udobno pot čez Hoffmannsgletscher, kjer je bila napravljena pravcata gaz od mnogih turistov, ki so v prejšnjih dneh tod hodili. Greben pa je bil s tega mesta videti še bolj strm in nekaj sto metrov nad nama je izginjal v megli.

Po prvih metrih plezanja pa sem ugotovil, da vse skupaj le ni tako strašno, kajti kamenina je trda in vsak oprimek drži. Hitro sva se vzpenjala in plezala večinoma paralelno — brez varovanja. Smer gre po celem grebenu, desno je severna stena Glocnerja, levo, kakih 200 m niže, pa je Hoffmannsgletscher. Po njem se je počasi pomikala karavana turistov in kar dobro se mi je zdelo, ko sva midva tako hitro napredovala. Vsega skupaj sta bili dve težji mesti, kjer se je prilegla napeta vrv, vendar je šlo tudi tu čez kar dobro. Smer je baje ocenjena z II—III, z detalji IV. stopnje. Nimam sicer dosti pojma o tej lestvici, vendar se mi zdi ocena pretirana. Edina neprijetnost je bil močan veter, ki je včasih tako potegnil, da sva se kar sključila za kako skalo. Po dveh urah plezanja sva že bila na vrhu grebena in — v gosti megli. Pred seboj sva videla nekaj metrov zasneženega ledenika, naprej pa samo belo gmoto. Vedela sva, da leži koča nekoliko više na grebenu in se morava torej držati nekoliko na levo. Res sva se držala na levo in se pri tem vzpenjala, toda snežišča kar ni hotelo biti konec. Po dobri uri sva prišla na greben, od koder sva se spustila do »Erzherzog Johann Hütte« na Adlersruhe (3454 m).

Koča je bila toliko zasnežena, da je bilo treba po lestvi splezati s strehe do vrat. Koča je bila polna planincev in hitro sva dobila prijetno družbo. Nemci so hvalili svoje planine, Avstrijci svoje, jaz seveda naše. Med pogovorom je vsakdo serviral svoje specialitete in moram priznati, da so vsi najbolj hvalili mojo salamo in »Sliwowitz«. Ko sem jim še povedal ceno te priljubljene pijače, so vsi obljubili, da pridejo drugo leto v naše planine, na povratku pa v neko klet v Ljubljani, kjer se dobi tako dobra in cenena pijača. Kljub dobri volji pa se je od časa do časa kdo od družbe zresnil, izginil iz koče in se vrnil z obupanim obrazom ter povedal, da je zunaj še vedno slabo vreme. Ko smo se ob 10. uri vlegli na skupno ležišče, je bajta kar škripala pod udarci vetra.

Naše zle slutnje so se uresničile. Drugo jutro je bil veter še močnejši in megle še bolj goste. Na vrh se ni niti splačalo povzpeti, saj sem že lani tam gori občudoval »zanimivo« meglo. Hitro sva zmetala kramo skupaj in jo ubrala navzdol. Kmalu pod kočo sva nataknila dereze, se navezala in v pol ure pridirkala do dna ledenika. Dasi sva hitela, sva morala paziti na razpoke, ki so bile deloma pokrite s snegom in zato zahrbtni. Ožje sva preskočila, ob širši sva pa hodila tako dolgo, da sva našla ožje mesto. Na dnu ledenika sva se odvezala in pohitela do Pasterze. Tu naju je čakalo neprijetno presenečenje. Megla in veter prejšnjega dne sta storila svoje in vse špranjice v ledu so bile zalite. S tem je postala ploskev gladka kot steklo. Vendar se nama ni ljubilo natikati derez in sva brez njih

omahovala čez ledenik, ki se nama je zdel tokrat neskončno širok. Končno sva bila na robu, še 200 m vzpona, in sedela sva pred Hoffmannshütte.

Zaradi slabega vremena je bilo treba spremeniti načrt, saj bi se v megli gotovo zgubila na ledenikih okoli Wiesbachhorna. Tako se mi je tudi to leto izmuznil ta imenitni vrh in prehod skozi Kaprunertal v Zell am See. Oprtala sva si torej nahrbtnike in pohitela na Franz-Josephs-Höhe. Bratranec je ravno še ujel svoj avtobus, jaz pa sem izračunal, da prihranim 8 šilingov, če se mi posreči v poldrugi uri prepešati 8 km. Zato sem pospešil korake in poskušal ustaviti kak avto ali kar koli, kar se samo pomika naprej. To me je nekako zamotilo in hitro mi je pretekla ta pot. Ko sem prišel do mitnice, kjer pobirajo takse za uporabo ceste, je takoj za mano pripeljal avtobus. Bil je ravno en sedež še prost in kar prileglo se mi je, da sem zopet sedel. Ko sem si ogledoval sopotnike, sem med elegantno gospodo opazil tudi dva turista, pri katerih se je videlo, da se že nekaj časa nista brila. Nekaj mi je reklo, da sta to rojaka, pa tudi onadva sta me sumljivo ogledovala. Ko smo se na nekem postajališču, kjer je ob lepem vremenu lep razgled, ustavili, nas je večina izstopila, da »eno« pokadimo. Eden od neobritih turistov je tedaj stopil k meni in me nagovoril:

»Ali ste iz Ljubljane?«

»Seveda,« sem odgovoril, »ali vidva tudi?«

Res sta bila dva študenta iz Ljubljane, ki sta tudi obupala nad vremenom in sta se odpravila v dolino čakati sonca.

Menda bi moral opisovati razgled, ki ga nudi vožnja po znameniti »Groß-Glockner Hochalpenstraße«. Žal se je videl le moker asfalt in včasih je skozi meglo pokukal ronek pobočja, ki pa se je hitro skril. Zato sem bil kar vesel, ko smo se skozi Bruck pripeljali v Zell am See.

Prvega policaja sem vprašal, kje je mladinsko prenočišče in napotil nas je ob obali jezera. Po kakem kilometru hoje po cesti nam je tabla pokazala pot do krasne dvonadstropne hiše, ki se je izkazala kot novozgrajeni »Haus der Jugend«. Takoj smo dobili lepe postelje s svežim perilom v skupni spalnici v drugem nadstropju. Bilo je mnogo gostov in nekateri so si postavili tudi šotore na dvorišču ali so spali v avtomobilskih prikolica, ki so zelo v modi.

Dom je res krasno poslopje. Notranjost je zelo moderno in praktično opremljena. Vsak gost dobi poleg nakaznice za posteljo tudi ključek za omarico, v katero se spravi prtljaga. Poleg spalnice je kopalnica, ki se mi je nadvse prilegla, saj sem si spral prah, ki se je nabiral že ves teden. Na razpolago je tudi čitalnica z revijami v več jezikih in jedilnica, kjer se za majhen denar dobi obrok hrane (žal si jaz niti tega nisem mogel privoščiti). Nabrala se je res mednarodna družba in že prvi večer sem govoril z Avstrijci, Holandci, Nemci, Avstrijci in Italijani. Po večerji so Nemci še zapeli ob spremljavi kitare in ustvarilo se je res prijetno vzdušje.

Naslednje jutro sem hodil po mestu ter si privoščil vožnjo po jezeru z motornim čolnom. Dasi se vreme popoldne ni nič izboljšalo, sem se postavil na cesto in hitro se je ustavil avto, ki me je odpeljal do vasi Kaprun in do orjaških naprav celega kompleksa hidrocentral. Gospod, ki me je peljal, se je predstavil kot docent Politehnike iz Münchena in kot velik občudovalec Jugoslavije. Povabil me je, naj si ogledam vse naprave. Najprej je treba iti skozi 2 km dolg rov in sredi gore je spodnja postaja dvigala. To nas je hitro dvignilo precej visoko in zopet je bilo treba iti pod zemljo, preden smo zagledali svetlobo. Znašli smo se pod ogromno steno zapornice. Po stranski poti smo prišli na vrh mogočne betonske tvorbe, za katero se razprostira 2 km dolgo jezero. Mene je pa gnalo naprej in višje. Imel sem srečo, da se je ustavil prvi kamion, ki sem mu pomahal. Cesta je drzno izpeljana ob robu umetnega jezera in je več v predorih kot na prostem. Pripeljal sem se prav do druge zapornice, ki je še v gradnji. Za njo bo drugo akumulacijsko jezero. Kraj se imenuje Mooserboden in leži pod Wiesbachhornom. Nazaj sem šel peš, da sem si lahko natančneje ogledal vse mogoče stroje in žičnice, s katerimi je dolina dobesedno preprežena. Ko sem se zvečer vrnil v vasico Kaprun, sem hitro dobil osebni avto, ki me je pripeljal prav pred »Haus der Jugend«.

Skozi Tirolsko

Naslednji dan sem se »odpravil« na Tirolsko, to se pravi, postavil sem se na začetek avtoceste in dvigal roko. Hitro se je ustavil nek traktor in že sem se peljal na njegovi drugi prikolici z brzino 20 km. Na prvih 30 km vožnje sem izmenjal še 2 kamiona, nato pa sem obsedel pod Paß-Tauern. Vendar sem čakal le 10 minut, ko se je ustavil lep Fiat 1400, in prijazna družina iz Milana se je stisnila, da je bilo prostora še zame.

Prijetni so tirolski kraji, mimo katerih smo drveli. Zlasti mi ugajajo lepo izrezljani stolpiči na slemenih, v katerih so zvončki. Hiše so vse zelo lepe, zidane pač v pristnem »tirolskem« slogu. Za tujski promet je seveda zelo dobro poskrbljeno, saj je ob cesti polno gostiln, »Jause-Stationov«, hotelov in tabel, ki obljubljajo vse mogoče ugodje, če se potrudite k temu ali onemu hotelu. Avto je brzel dalje, z gospo sva ravno končala pogovor o Trstu in s hčerko sva pričela debatirati o podvodnem ribolovu, ko smo se pripeljali v predmestje Innsbrucka. Zapeljali so me prav pred Jugendherberge »St. Bartelmä«.

V Innsbrucku je sicer več mladinskih prenočišč, toda hotel sem obiskati prav to, da bi videl, če so se od lanskega leta navadili kaj spodobnosti in vljudnosti. Ko so namreč lani zvedeli, da sem Jugoslovan, so mi nakazali ležišče v kleti. To ležišče je bilo opremljeno z odejo, s stranico 1 m, in še ta je bila strgana. Za menoj pa je prišla skupina fantov iz Španije, ti pa so dobili sobe v prvem nadstropju

in primerne odeje. Ko sem to videl, sem naredil »rabuko« ter si za prvo silo vzel lepo odejo iz kamelje dlake. No, čim sem letos pomolil potni list skozi okence recepcije, so me spoznali in dobil sem ležišče v parterju s prekrasnimi odejami.

Popoldne sem hodil po mestu, ogledoval lepe izložbe, zanimiva poslopja, cerkve in spomenike. Zvečer sem se sprehodil ob reki Inn, nato pa sem si privoščil »Tiroler Abend«. Natakarji so hitro ugotovili mojo denarno šibkost in me niso nadlegovali in tako sem v miru poslušal originalno jodlanje, »Schuhplatterl« in starinske pesmi. Vsi nastopajoči so bili v zanimivih narodnih nošah in tudi scena je bila okusno urejena. Lokal je bil nabito poln in lastnik je zadovoljno pihal cigaro ter pozdravljajal vstopajoče.

Naslednje jutro sem nekoliko polenaril v postelji, ob 11. uri pa sem stal na cesti, ki drži proti Arlbergu. Brž ko sem prvič dvignil roko, se je ustavil avto z dvema nemškima zakoncema. Tedaj je pritekel še en turist, ki se je predstavil kot študent iz Škotske. Nekoliko smo se stisnili, pa so sprejeli še njega. Gospod je rekel, da se pelje k Bodenskemu jezeru. Škot je imel to v načrtu, mene je tudi mikalo, toda bolj so me mikale gore in držati sem se hotel načrta. Zato sem izstopil v Nasserreithu. Tu sem ravno na kupu brun glodal staro skorjo, ko se je ustavil Volkswagen in voznik, ameriški oficir, me je vprašal, kam grem in če hočem iti z njim. Njemu je bilo vseeno, kam se pelje, in tako sva se vozila nad modrimi jezери čez Fernpasshöhe v Ehrwald. Tu sva pod mogočnim masivom Zugspitze priredila piknik, za katerega je vsak prispeval svoje specialitete. Dosti sva se še pogovorila, nato pa sem se poslovil od prijaznega Amerikanca, ki je bil prav vesel, da je na ta način videl tudi ta del Avstrije.

Prišel sem se vzpenjati skozi smrekov gozd in kmalu prišel do melišča. Nad menoj sta ropotali gondoli vzpenjače, ki sta vozili ljudi, ki imajo odveč 23 šilingov in se jim zdi neumno hoditi peš. Meni pa se je zdelo tudi tako prijetno, posebno, ko sem prispel na vrh melišča. S tem sem prišel v bližino avstrijsko-bavarske meje. Na bavarsko stran se je odprl lep pogled, globoko v dolini je ležal Eib-See, okoli katerega so se pričele prižigati lučke. Zato sem pohitel in v 20 minutah sem že sedel v Wiener-Neustädter-Hütte (2216 m). Tu sem dobil prijetno družbo, s katero sem se dogovoril, da se naslednji dan povzpne na vrh Zugspitze (2964 m).

Ko smo drugo jutro vstali, je bilo zunaj oblačno in pripravljalo se je na dež. Klub temu smo se odpravili proti zgornji postaji vzpenjače. Tu je pot celo zavarovana, kar je izredno za avstrijske planine. Med potjo smo morali vedriti v nekaki kočici, vendar smo kar hitro prispeli do velikega, zidanega poslopja. Od tod gredo razvajeni »turisti« skozi predor na bavarsko stran in od tam z žičnico prav na vrh. Bolj pogumni si najamejo vodnika, ki jih na vrvi žene kot ovce. Pri tem pa je pot na vrh lažja od poti na Brano. Mi smo šli seveda peš in v 20 minutah prišli do »vrha«, ki pa ne zasluži tega imena niti v narekovaju. Na njem je namreč betonska ploščad s postajo žičnice,

2 planinski koči, gospoda v dolinskih oblekah in »štanti« s spominčki in razglednicami. Sicer pa je poleg tega, oddaljen nekaj korakov, še pravi vrh, na katerem stoji velik križ, vendar se večina ljudi zadovolji z vzponom na teraso hotelčka. Ker je bilo poleg tega vse obzorje zadelano z meglo, smo se hitro obrnili. Štampiljke na vrhu sploh ni dobiti in kdor hoče imeti žigosane razglednice, jih mora kupiti žigosane s štampiljko, ki je reklama za vodnika.

Na Bavarskem

Na grebenu smo prestopili mejo med Avstrijo in Bavarsko. Ker ni bilo nikjer graničarjev in carinikov, smo se hitro spustili do velikega hotela Schneefernerhaus in mimo njega po snežiščih do Knorrhütte. Tu sem se poslovil od svojih sopotnikov in jo sam ucvrl proti Reintalu, kjer leži lepa koča Angerhütte (1370 m). Ravno pred kočo sem bil, ko se je zopet ulilo, in zato sem bil prisiljen vedriti celo uro. Ko je prenehalo deževati, je bilo že precej pozno, vendar sem upal, da bom po načrtu prenočil v Garmisch-Partenkirchenu. Dasi je pot skozi Reintal lepa, sem moral hiteti, ker se je v dolini že temnilo. Ko sem prispel v neko sotesko, sem se zopet zamudil, ker sem pomagal nekim turistom prebresti potok. Ravno v tej soteski me je zatekla noč. Bilo je popolnoma temno, le sem pa tja se je zabliškalo. Ker nisem bil pripravljen na bivačiranje in sem bil dokaj oslabljen, sem se kljub temu spotikal čez korenine in hitel naprej. Prišel sem do nekega razpotja in tu sem z zadnjo vžigalico prižgal 3 cm dolg košček sveče. Zagledal sem tablo, ki je kazala pot proti neki planini. Hitro sem stopil in ravno noht na prstu mi je že gorel, ko sem zagledal luč. Pri prvi hiši so mi povedali, da sem zašel, prenočiti me pa niso hoteli. Pri naslednji hiši so mi najprej ponudili »lepe tujske sobe« — po 2,5 DM. Bilo mi je seveda predrago in sem jih prosil, če bi smel prenočiti na kaki klopi. Končno sem se jim zasmilil in peljali so me v nekako barako, hlapec je prinesel ležalni stol in odejo, dekleta pa liter mleka in tri velike sendviče. Vse je bilo zastoj in prav prijetno sem prespal to noč, za katero sem že mislil, da jo bom prebil pod milim nebom.

Naslednje jutro sem zgodaj odšel proti Garmischu. Tu sem vprašal prvega policaja, kje se moram javiti, da mi potrdijo potni list. Poslal me je na magistrat. Tu me je sprejel neprijazen uradnik, ki me je obsodil, da sem ilegalno prekoračil mejo. Ko se je prepričal, da imam potni list v redu in sem mu povedal, da na meji ni bilo nobenega stražnika, mi je pojasnil, da je uradni mejni prehod pri hotelu pod Zugspitze. Jaz seveda tam nisem bil. Zapovedal mi je, da se moram v 6 urah vrniti v Avstrijo, tam dobiti izhodno štampiljko, nato pa se lahko vrnem v Nemčijo. Preklinjal sem meje, graničarje in birokracijo, toda vse skupaj ni nič pomagalo. Moral sem na cesto, ustavil sem prvi motor, ki je pripeljal mimo in se odpeljal

do ca. 20 km oddaljene avstrijske meje. Tam sem dobil izhodno štam-piljko, se odpeljal z Mercedesom nazaj na nemško mejo, tam sem dobil nemško štam-piljko in se s kamionom vrnil v Garmisch.

Tu sem pobral svojo kramo, ki je bila spravljena v Jugend-Herbergu in se postavil ob »Olympia-Straße« Garmisch—München. Iz previdnosti sem cepin in nahrbtnik skril za drevo, da ne bi šoferji videli, kaj bi si poleg mene še naprtili. Čakal sem že celo uro, ko se je nek avto zadenjski pripeljal pred mene in šofer me je povabil noter. Povedal je, da se je po naključju obrnil in zagledal mojo prtljago. Ker je sam planinec, sem se mu zasmilil in zato se je vrnil pome. S 100 km na uro sva drvela skozi bavarsko nižino, mimo vasic in jezer ter v dobri uri prispela v predmestje Münchena. Vozač je bil tako prijazen, da me je pripeljal naravnost pred Jugend-Herberge. To je ogromna stavba, ki prenoči 600 gostov, vendar mi ni ugajala, ker je imela nekak vojaški videz. Tudi ljudje niso bili tako domači kot v Avstriji. Zato sem se hitro napotil na ogled mesta. Že prvi večer sem se izgubil, saj je München milijonsko mesto. Več kot eno uro sem blodil po predmestjih, preden sem našel pot »domov«.

Naslednji dan sem nadaljeval z ogledom, popoldne pa sem obiskal prijatelja, s katerim sem se lani seznanil v Zell-am-See. Takoj so me povabili k sebi in ostal sem njihov gost štiri dni. S kolesom sva se vozila po mestu in okolici, obiskala cerkve, muzeje, zoološki in botanični vrt, grad Nymphenburg in druge znamenitosti. Seveda sem obiskal tudi Hofbräuhaus, kjer sem menda spoznal dušo Bavarske.

München je krasno mesto, ki je bilo v vojni močno razrušeno, sedaj ga pa izredno hitro obnavljajo. Ogromno hiš je že sezidanih, s stolpa mestne hiše pa se vidijo na vseh koncih žerjavi na novih gradbiščih. V predmestjih se vidijo orjaški kupi razvalin, ki so jih navozili iz mesta.

Končno sem se s pomočjo 5 avtomobilov, ki sem jih izmenjal, pripeljal v 129 km oddaljeni Bad Reichenhall, kjer sem obiskal sorodnike. Hotel sem se še povzpeli na Watzmann, toda vreme mi tega ni dopuščalo. Naredil sem še izlet v Berchtesgaden in na Königssee, kjer sem lahko občudoval mogočno steno Watzmanna, nisem pa imel 10 pfenigov, da bi plačal vstopnino v kopališče. Ker mi je tudi potekel potni list, sem se čez mejo odpeljal v Salzburg. Tu sem sedel na vlak, za katerega sem kupil karto že v Ljubljani in v dobrih 7 urah sem bil doma.

Na poti sem bil 24 dni. Zdi se mi, da sem v tem času dosti obhodil in videl dosti lepega. Največjo vrednost zame pa predstavlja to, da sem se seznanil s kopico ljudi in z njimi izmenjal misli. Naj bi bil ta članek v vzpodbudo tistim, ki mislijo, da se da potovati v tujini samo s polno listnico. Res nisem prinesel domov stvari, ki jih ljudje navadno v tujini kupijo, toda vrnil sem se poln lepih spominov, ki so vsekakor več vredni kot kaki sončni naočniki ali nylonce.

Dušan Beg:

VISOKI OBIR (2142 m)

bir (Ojstre) je gorina z mnogimi vrhovi, med katerimi so kratki grebeni, pa tudi prepadi in kotanje. Dobro je omejen z ozkimi gorskimi dolinami, ki teko po njih vode (Borovnica in Bela z Obirskim potokom), razen na severu, kjer seže do ledeniških naplavin precej široke doline, ki drži iz Miklavčevega preko Jeriš v Apače. Le na jugu je s sedlom Šajda nekoliko zrasel z vzhodnim delom Košute.

Zdi se nam kot Kiklop, ki je izstopil iz falange gorskih orjakov iz ozadja, ven iz Košute in Savinjskih Alp, ki si v njegovem ozadju bratski podajajo roke, in se postavil za neodvisnega stražarja Roža in Podjune. Po obsežnem in divnem razgledu bi ga lahko upravičeno imenovali slovenski Rigi.

Znanost o gradbenem postanku Obirja je le polagoma napredovala zaradi zamotano nameščenih zemeljskih plasti. Prvi se je bavil z njo znameniti geolog Edvard Suess že l. 1868. Njemu je sledila cela vrsta drugih geologov vse do l. 1930. Preiskovanja pa niti danes še niso zaključena.

Gorotvorne sile so pri zgradbi Obirja delovale v vodoravni smeri v obliki gubanja in narivanja in v navpični obliki v obliki dviganja. Gorotvorne sile so povzročile tudi prelome in to tam, kjer je naletel pritisk pri gubanju na debele odporne zemeljske plasti.

Prvo gubanje se je pojavilo v starem karbonu. V triadi se je sesedel v tedanjem morju poglavitni hribinski material Obirja: apnenec, ki je pa v njegovem območju močno dolomitiziran. V sredini kredne dobe so se zopet pojavile gorotvorne sile, ki so vzdignile Obir iznad tedanjega morja. Najmočnejše izpremembe pa je doživela Obirjeva gorina v terciaru. Preiskovanja mnogih geologov se strinjajo v tem, da je nastala na južni plati Obirja rana, ki poteka po notranjem podolžnem podolju s Seli, Obirskim, Železno Kaplo in Koprivno na Mislinjsko dolino.

V tisti dobi so nastale tudi krajše globoke prelomnice, ki so segle ponekod prav do arhajske kristalaste hribinske osnove, obenem pa kažejo danes v golicah notranjo zgradbo gorine. V globini se je razlila magma, ki je zgradila največ kasnejši granit. Stari devonski apnenci so bili tedaj narinjeni na mlajše karbonske skriljavce. Triadni apnenci so bili narinjeni preko mnogo mlajših terciarnih škripljavcev in konglomeratov in so preko njih zdrseli. Zaradi sunka in strmca so se odtrgale plasti Obirja od Košute, s katero so bile do tedaj zrasle. Zajezile so se v kotlini današnje Drave. Pretres zaradi silne zajezitve je povzročil razkosanje notranjih plasti. Premikanja proti severu še danes trajajo, vendar v minimalni izmeri.

V razpoke, ki so tedaj nastale v apnencu, so prišle iz globin rudninske raztopine, ki so pričele raztapljati in izluščevati apnenec.

Eisenkappler-Hütte (1600 m) na Visokem Obirju (2142 m) z razgledom na Savinjske Alpe

Na njegovo mesto pa so odlagale svinčevo rudo. Prvotno je bilo v gorini Obirja vse polno rogov na njegovem pobočju, ki so segli prav v neposredno bližino nekdanjega Rainerjevega zavetišča. Ob koncu 19. stoletja sta bili le še dve večji rudosledni podjetji na vzhodnem pobočju, na Grabštajnski in Šefnarski planini. Do druge svetovne vojne so iskali rudo samo še pod Štokom in na Šefnarci. Danes je rudarsko delo popolnoma prenehalo, vsi rovi so opuščeni. Mineraloško interesantno nahajališče daje v Obirju vanadijeva svinčeva ruda $Pb_5(VO_4)_3Cl$, ki je nanjo prvi opozoril mineralog Canaval l. 1854. Kasneje se je nakopičila okoli teh rudišč cela pravcata mineraloška literatura.

Enakega postanka kot svinčeva ruda je bakrova ruda v Obojnikovem jarku. Rudnik pa je že davno opuščen. Iz terciarne dobe je tudi izvir Obirske alkalične slatine, ki vsebuje mnogo proste ogljikove kisline.

Ledeniška doba (pleistocen) je zapustila v Obirjevi gorini le malo sledov. Ledeno dleto je izdolblo na Malem Obirju dve ledeniški krnici, to sta globeli z ravnim dnom, ki ju oklepajo v polkrogu stoječe strme stene. V Malem Obirju je izskobljal ledenik tudi korito grape Podkanje, ki jo sklepa Podkanjski slap (54 m visok).

Sedaj izvršuje tekoča voda v družbi s preperevanjem zadnje oblikovanje Obirjevega površja.

Za petrografa (kamenoslovca) je zanimiva cesta, ki drži iz Železne Kaple na Obirsko. V soteski mu odkriva temnozeleno pečino

gabra. Gabro je globočina kot granit, a vsebuje predvsem natrij-kalcijev živec in avgit. V teh pečinah se svetlikata tudi azbest in epidot, ki sta nastala iz gabra s preperevanjem.

Rastlinska odeja Obirja se odlikuje po lepih svetlih bukovih gozdovih na severni plati in krasnih temnih smrekovih gozdovih na južni, zlasti pa na vzhodni plati. Po grebenih in kotlinah Visokega Obirja in po Klanški Ravni so lepi pašniki. Zanimiva cvetana je rodila že rano alpinetum pred nekdanjim planinskim domom. Na Obirju raste zlasti obirski grobeljnik (*Alyssum Ovirense*), zlatorumena križnica, ki je tukaj doživela svoj krst. Uspeva predvsem na apnenem razsipu in apnenih skalinah. Danes jo poznamo tudi iz Julijskih Alp: Viša, Mangrta, Rjavine, Kredarice, severnih podankov Triglava nad Krmo, nad planino Konjščico, pod Tičarico, na Velem polju, nad slapom Savice. Splošno je razširjena cvetka v jugovzhodnih Alpah od južnega Tirola preko Koroške in Kranjske v Kras.

Druga cvetka, ki je doživela krst na Obirju je križnica obirski penušnjek (*Arabis Ovirensis*), ki jo prišteva Hegi v novi dobi k podvrsti *Cardaminopsis* in jo imenuje *Cardaminopsis Halleri*. Drobná bela cvetka je precej redka. Raste na severni in južni plati Obirja, na vzhodnem pobočju Obirja pri svinčevih rovih, na Zelenici, Babi in Golici, pod Jermanovimi vrati. Splošno je razširjena cvetka v Karavankah in na Sedmograškem.

Na Obirju raste tudi triglavska neboglasnica (*Erytrichium Ter-gloviense*), ki jo označujemo danes tudi z *Erytrichium nanum*. V nizkih šopih rastoča modra cvetka spada k srholisticam in je navidez podobna spominčici. Cvete posebno na Triglavu, v Karavankah do Pece in Ojstre na vzhodu, v visokih in nizkih Turah, tu in tam pa tudi na južnem Tirolskem.

Divje koze niso redka divjačina v Obirjevi gorini.

Naš Obir je bil že iz davnine dobro obiskan. Steze, ki so nadelane od vseh plati, so k temu največ pripomogle. Prijeten, ne prestrm vzpon, zlasti od vzhodne plati, mu je dal pečat tako imenovane »damske ture«. Izredno obsežen razgled je tudi mnogo pripomogel k številnemu obisku. Posebno je privlačila planince panorama, ki jo je izdal Avstr. turist. klub. Klub je tudi nadelal in markiral pota in prav dobro uredil Rainerjevo zavetišče, ki je ležalo v višini 2047 m, samo 10 minut pod vrhom. Hiša je bila l. 1944 od partizanov požgana, ker se je v njej naselila nemška policija. Porušena in požgana je bila tedaj tudi vremenska opazovalnica na vrhu gore. L. 1951 se je odločila Avstrijska gorska reševalna služba, da zgradi na Jezerski planini v območju Visokega Obirja, v nadmorski višini 1600 m, novo zavetišče. Na pomoč so priskočili redki premožni ljubitelji gora in okoliške občine. S povečini prostovoljnim delom je bila planinska koča l. 1954 dograjena in izročena prometu. Koča je oskrbovana vse leto in leži 1½ ure odaljena od vrha gore. V zimski dobi nudi lahko

Visoki Obir (2142 m), pogled na Košuto

prenočišče 35 osebam, v poletni 60 osebam. V koči je 1 soba s 6 posteljami, 1 soba s 7 posteljami in skupno ležišče za 16 oseb. Pod streho pa je še zasilno ležišče, ki pa je uporabno le v poletni dobi.

Med postojanko Avstrijske gorske reševalne službe v Železni Kapli in vremensko postajo v Celovcu potekajo pogajanja za zgradbo nove vremenske opazovalnice. Vremenska opazovalnica bo zgrajena letos, najkasneje pa prihodnje leto. Nujno je postala potrebna zaradi naraslega zračnega prometa.

Obir je kot izolirana gorina sredi dolin in sotesk naravnost preprežen s potmi in stezami. Iz Jugoslavije je najbližji dostop od Štularja na Gornjem Jezerskem preko Štularjeve planine v Korte, od tam pa na Obirsko in čez Miklavčevo planino na vrh. Ta pot pa traja okoli 6 ur. Najbližji dolinski dostop na Obir je iz avstrijskih Rebrca pri Železni Kapli mimo Reberške vasi po pobočju Stare gore (1552 m), preko Klanške Ravni in Šteng (1673 m) do Mrzlega studenca in od tam na vrh. To pot lahko prehodimo v dobrih 4 urah. Najbolj zložna je pot, ki pričenja pol ure za Železno Kaplo pri kmetu Mozganu in drži mimo nekdanjega Jožefovega in Adolfovega rova. Zanja bomo porabili 5 ur. Na Obir pa držijo tudi pota iz Jeriš mimo Podkanjskega slapa iz Sel preko Šajde (1066 m) in Kravjega vrha (2024 m) in še mnogo drugih variant.

Po vojni so obnovljene markacije iz Železne Kaple, Rebrca, Galicije in Obirskega. Do nove kočje traja pot tri ure. Od tam pa je še dobro uro do 2 uri na vrh.

Razgled z Obirja je zelo obsežen in prekrasen. Vreden bi bil slikarjevega čopiča kakega Claude Lorraina, slikarja luči in vonjave daljin, E. Waltona, angleškega akvarelista Alpine Cluba, ali pa našega starega Pernharta, ki je tako lepo ozarjal naše gore, in mladega bohinjskega Hodnika, ki je bil nedosežen v slikanju Julijcev. Vreden bi bil pesmi lorda Byrona, ki je doslej najlepše opeval Alpe in je poleg Homerja gotovo največji krajinski pesnik.

Temnozeleni gozdovi, svetlozeleni travniki, rumene njive, bele ceste, modrina dravskega traku in jezer v dolini se izmenjavajo z belimi stožci in roglji v daljnem ozadju in s sivobelimi vrhovi v obližju... Nepopisen je pogled! Kakor bi gledal obsežen živobarvni relief.

Ako hočeš pregledati večino slovenskega Korotana, podaj se na Obir!

Pod nami sniva Podjuna z Dravo in modrimi jezerci: Klopinski, Kamenskim in Zablaškim. Nad Celovcem zagledamo Vrbsko jezero. Med Dravo in Vrbskim jezerom se razteza hribovje Zadnjice. Nad Dravo se dviga strma Škrbina. V ozadju nas pozdravljajo snežnobeli velikani Velikega Kleka in Eisenhuta, pred njimi pa vrhovi Krških Alp. Prav na severu spoznamo širokoslemenasto Svinjo planino, na severovzhodu Golico (Koralpe). Na vzhodu se dviga Peca, dom kralja Matjaža. Na jugu se raztezajo mogočne Savinjske Alpe z Grintovcem in Kočno. Na zapadu se nam predstavlja Košuta s Košutnikovim Turnom, Hajževim Turnom in Macesnom. Dalje proti zapadu vidimo Stol, Vajnež, Vrtačo, Zelenico, Begunjščico, Kepo. Od Julijcev spoznamo Montaž, Viš, Mangrt, Mojstrovko, Škrlatico, Steinar in Triglav. Dobro razgledamo Ziljske Alpe z Dobračem in Karnijske Alpe. Natanko proti jugu pa vidimo ob čistem zraku celo Ljubljanski grad. Od spominskih krajev opazimo vas Sele pod Košuto, kjer smo dobili leta 1920 97 % glasov za Jugoslavijo. Med osvobodilno borbo je delovala tu tehnika in centralna javka. Čez Dravo pod nami gledamo Tinje, kjer sta prebivala koroška narodna buditeljja Serajnik in Einspieler. Pod Magdalensko goro pa se blešči Gospa Sveta, svetišče naše narodne zgodovine.

Predolgo bi pripovedoval, ako bi hotel natanko popisati razgled.

Na Obir me veže mnogo spominov. 12-leten deček sem se čudil prvič divjim kozam na strminah Malega Obirja nad Apačami, kjer sem preživiljal z bratom počitnice v gostoljubnem domu šol. upravitelja Josipa Jekla. Pred kočo na Visokem Obirju smo se z začudenjem ogledovali drug drugega: alpinist z vrvjo in cepinom, poleg njega starejša gornica s ščipalnikom v kratkih hlačah in močno okovanih kvedrovcih in dijaček v sandalih in z dežnikom v roki. V koči sva skrila z bratom denarni nabiralnik z napisom »Den bedrohten Brüdern im feindlichen Land warmfühlendes Herz, hilfreiche Hand«

pod mizo. Vetromera na vrhu se kar nisva mogla nagledati, dokler ga nisva pri sunku vetra občutila ...

Zadnje leto prve svetovne vojne je potekalo, ko sva pešačila dva nadobudna dijaka iz Kranja peš v Železno Kaplo. Na Jezerskem sva si hladila v Jezernici utrujene noge. V Železni Kapli nama je postregla z večerjo in ležiščem na senu dobra stara mamica. Tudi na Obirskem sva bila deležna gostoljubja mehke koroške slovenske duše. V Rainerjevem zavetišču pa bi najraje požrla c. kr. stražmojstra s kolajnami vred! Mastil se je z meseno klobaso in zalival z dišečo vinsko kapljico, medtem ko sva midva otepala slabo zabeljene koruzne žgance. In se nama je še zafrkljivo smejal in izpraševal, če nama žganci dišijo. Ker se nama je prenočevanje v Apačah ponesrečilo — upravitelj J. je bil na počitnicah ob Vrbskem jezeru — sva še celo noč v Borovlje prepešačila in se z zadnjimi ficki vkrcala na vlak. Tako sva doživela poleg krasnega razgleda na Obirju tudi krasno lunino noč gorskega zatišja.

Leta 1919 smo naskočili trije mladi dijaki Karavanke s pičlim denarjem, malo hrane, a ogromnimi načrti. Iz Tržiča smo pešačili na Košutnik, Tolsto Košuto, Šajdo, Kravji vrh, Obir, Jezerski vrh, Jezersko in v Kranj. Zato se nam je izvrstno prilegla velika štruca surovega masla, pa še večji lonec mleka in koruznih žgancev pri gostoljubnem Šajdniku. Enako nam je dobro delo sušenje perila, obleke in kuhanje čaja v Adamovih dresih v sobi tedanje Murijeve kazine. Z Obirja navzdol nas je namreč zajel sneg, kasneje pa dež, ki nas je vztrajno močil polnih 6 ur. Ko smo prehodili naslednji dan poslednjih 30 km v Kranj, pa je ves čas sijalo toplo sonce za slovo.

Leta 1927 smo se odpeljali s potniškim avtobusom čez državno mejo do Kreuzwirta pri Železni Kapli, od koder smo se povzpeli do Rainerjevega zavetišča in na vrh. S pičlimi šilingi oborožene nas je prevzel v oskrbo carinski posrednik L., ki smo ga zato nazivali finančnega ministra. In glej! Pod vrhom pri metereološki hišici so nas fotografirali dunajski planinci. Slika je bila priobčena v dunajskem ilustriranem listu pod naslovom: Der jugoslawische Finanzminister auf dem Hochobir. Zato smo pa tudi uživali veliko spoštovanje v koči. Malo okajenega nemškega turista so njegovi tovariši strogo posvarili zvečer in je takoj utihnil ...

☆

Kdaj te bom zopet zagledal dragi moj Obir? Kdaj bom zopet slišal prijetno mehkobo obirskega narečja? Kdaj bomo zopet pomodrovali s preprostimi in dobrimi Korošci?

Da bi nam »mali obmejni promet« zopet kaj kmalu dovolil planinske prehode preko meje! Ali pa da bi lahko organizirali skupinske izlete z znižanim vizumom tudi v gore! Gotovo bi našel Obir dosti obiskovalcev. Saj jih pa tudi zasluži.

KRONIKA PD RADOVLJICA 1895—1955

(Nadaljevanje)

Članstvo je v tej dobi obstajalo iz meščanskih slojev, obrtništva in inteligence, vsi ti sloji pa so bili prežeti z duhom, ki ga je širil planinsko tudi kot narodnoobrambno društvo. Kmetov v društvu ni bilo, pa tudi ne delavstva, ker industrijskega proletariata takrat v tem kotu še ni bilo. Zelo številno pa je bilo dijaštvo, ki je dobivalo brezplačne izkaznice za obisk koč. Dobro je to razvidno iz starih vpisnih knjig, ki pričajo, da je dijaštvo obiskovalo planine v velikem številu. Tiste izkaznice so se visoko obrestovale, ker so dale temelj tistemu kadru planincev, ki je pozneje prevzel vodeča mesta. Ko pregledujem sezname članov prav izza prvih let, ugotavljam, da so bili včlanjeni skoraj vsi župniki radovljiškega okraja, pa tudi učiteljstvo v znatnem številu. Veliko udeležbo duhovščine je pripisati velikemu Aljaževemu vplivu. Gibanje članstva je razvidno iz naslednje razpredelnice:

1895	1896	1897	1898	1901	1904	1905	1910	1912	1913
65	85	81	143	145	90	150	88	110	126

Naraščanje števila članov leta 1905 na 150 je pripisati delovanju dr. Andrejke, padec od 1901 do 1904 pa medtem na novo ustanovljeni podružnici v Kranjski gori (1903).

Kolikor so še danes podatki na razpolago, je bil obisk koč v tej dobi po vpisih v spominskih knjigah naslednji:

Vodnikova koča:

1895	1896	1897	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909
55	16	61	44	39	76	106	141	130	178	215	293	275	243

Naraščanje obiska od 1902 je pripisati dejstvu, da je bila koča tedaj stalno oskrbovana, pa tudi gradnji in dograditvi bohinjske železnice. Velikost koče je potemtakem popolnoma ustrezala tedanjim potrebam.

Vilfanova koča:

1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918
236	337	116	255	233	?	109	52	44	51	44

Zavetišče v Planici:

1899 — 430, 1900 — 416, 1901 — 56, 1902 — 96, 1903 — 94.

Roblek je medtem odšel v tujino, dr. Vilfan je umrl 1912, zato ob koncu tega razdobja delovanje podružnice ohlapi, vendar je bilanca v celoti vseskozi aktivna. Nobena druga podružnica ni delovala tako vsestransko in zgradila toliko, čeprav zelo skromnih postojank. Veliko je pripomogla k razvoju in ugledu našega planinstva. V idejnem oziru seveda ni hodila kakih lastnih potov, plavala je v takrat vladajoči struji svetovnega planinstva, ko se je klasični alpinizem drugod že

Vilfanova koča

Foto dr. J. Prešeren

širil. Z dr. Kugyjem je našel pot tudi v naše kraje in nanj merijo morda besede prof. Orožna na ustanovnem obč. zboru. V omejenem obsegu je pri nas sledil dr. Kugyju dr. Tuma, nekoliko spominja nanj tudi Roblek, ki se je povzpел na Srednjo Ponco po nenadelani poti.

V zmedarije I. vojne je stopila podružnica z naslednjim odborom, izvoljenim na obč. zboru 25. II. 1912 v hotelu Triglav na Bledu:

Načelnik Šega Ivan, njegov namestnik Kamenšek Štefan, odborniki: Dobovišek Fran, Jenko Avgust, Koželj Jakob, Mulej Ivan, Rihteršič Ivan in Rus Ivan.

O delovanju tega odbora ni poročil. Le toliko se ve, da je na radovljiškem pokopališču vzdal nagrobno ploščo Ivanu Korbarju, fin. komisarju na glavarstvu, ki se je ponesrečil na Begunjščici 18. VI. 1916.

1918—1945

»Junaški« prejšnji dobi je sledila doba velike stagnacije. Ta ni bila povzročena samo po posledicah strašne vojne, ko se je zadnji odbor razpršil širom sveta, ko je blagajna z blagajnikom neznano kam izginila, ko so se arhivalije porazgubile, temveč tudi po razmerah, ki so zavladale v domovini. Delavcev z velikimi izkušnjami v planinstvu je bilo malo. Tako tja do leta 1924 o delovanju

društva ni nobenih poročil. Utemeljeno je zato na zboru delegatov 26. V. 1923 načelnik dr. Tominšek glede Radovljiške podružnice izrekel obžalovanje, da je v zadnjih letih postala neaktivna in zahteval pojasnil. Pa niti teh ni dobil, vsaj kakih sledov o tem ni najti.

Povsem neaktivna pa le ni bila. Tedajni odbori, katerim so do 1926 načelovali dr. Mirko Triller, Jakob Špicar in Alojzij Langus, so že storili nekaj, če ne drugega, pa so vsaj spravili v nekakšen red tisti dve postojanki, ki sta vojno prebili. O koči nad Babjim zobom je bilo že govora, Vilfanova pa je kazala žalostno lice. Sicer je Vladimir Šešek, ki ga je potem vojna pobrala, dne 2. VIII. 1914 kočo zaprl in ključ oddal, a že 18. VIII. 1914 je isti v spominski knjigi zabeležil: Koča podobna svinjaku, priča o majhni snažnosti posetnikov. Dr. Zemljič je 13. VI. 1918 našel kočo odprto, Leo Patik pa zapuščeno in umazano. Gotovo pa je, da so odbori spravili kočo v red, ker je razvidno iz naraščajočega obiska že 1919. Pri izbiri oskrbnikov in oskrbnic pa niso imeli sreče. Koča ni bila na dobrem glasu. Tudi to je gotovo, da so zbirali denarna sredstva in uvedli vsakoletne planinske plese, ki so ves čas do II. vojne ohranili svojo veliko popularnost.

Leta 1920 se v društvenih analizah zopet pojavi Roblekovo ime. To pot tako, da nima primere v zgodovini našega planinstva. Nič ne pretiravam, da je ta mož s svojo tragično smrtjo zapečatil življenje velikega planinca - idealista, ko je hotel še po smrti poskrbeti za svoje dete — Radovljiško podružnico. Ugotavljam samo po zapuščinskem spisu okr. sodnije v Radovljici, opr. št. A 215/20, in zemljiško knjižnih listinah, naslednje:

Roblek je tiste noči prenočeval v Narodnem domu v Trstu, ko so ga požgali fašisti. Pri skoku iz gorečega poslopja se je smrtno poškodoval. Iz smrtovnice je razvidno, da je dosegel starost 52 let in umrl 14. VII. 1920. Notar Pegan je predložil sodnji dve oporoki, ki se glasita:

Podpisani Hugon Roblek določujem svojo poslednjo voljo po resnem poudarku kakor sledi:

Univerzalnim dedičem mojega premoženja imenujem Slov. planinsko društvo v Ljubljani. Dosmrtni užitek cele moje zapuščine pa pripade moji soprogi Pavli Roblek. Posebej pa ji še danes volim sledeče premoženje, katero dobi brez omejitve v last po moji smrti. Mojo hišo z gospodarskim poslopljem v Radovljici št. 2. Sedaj kupljeni hotel Pri lovcu na Bledu. To potrjujem lastno-ročno.

V Ljubljani, 16. I. 1918.

Hugon Roblek, l. r.

To oporoko pa je nadomestil z drugo:

V o l i l o.

Od vsega, kar imam, ima žena užitek do smrti, potlej pa pride vse Slov. planinskemu društvu radovljiška podružnica. Pridržujem si natančnejša določila sporočiti pozneje kedaj če pridem do tega, ako ne velja, tako kakor zapisano.

Na Bledu, 29. II. 1920.

Hugon Roblek, l. r.

Foto dr. J. Prešeren
Pogorišče Vilfanove koče — julij 1945

SPD v Ljubljani ni podalo dedne prijave, pač pa se je imenom podružnice prijavil dne 3. VIII. 1920 njen načelnik Jakob Špicar. Sodnija je dedno prijavo sprejela in spis odstopila notarju Peganu, da izvede zapuščinsko razpravo. Ker Roblek zakonskih potomcev ni imel, je zahteval njegov oče Aleksij Roblek nujni delež. Temu so sledile številne prijave upnikov. Zapuščinska aktiva so obstajala iz zemljišč vl. št. 430 d. o. Radovljica, 533 d. o. Želeče (hotel Lovec), 363 d. o. Studor, iz opreme sezonske lekarne na Bledu in premičnin. Po sodnih cenilcih so bila ugotovljena aktiva v znesku 250 807 K 61 v, pasiva pa so znašala 300 954 K 85 v. Zapuščina je bila torej pasivna za 50 087 K 24 v.

Podružnica seveda ni imela denarja, da bi plačala dolgove in nato čakala smrti vdove. Izhod iz zagate tvori zapuščinski dogovor med podružnico in vdovo z dne 8. III. 1921, ki se v odločilni točki glasi:

Ker je zapuščina še vedno pasivna, osobito tudi zaradi tega, ker priznava dedič vdovi lastninske pravice vseh onih premičnin, katere je v teku razprave kot svoje označila v skupni vrednosti 7535 K, bi dedič moral prijaviti konkurs. Da se konkurs prepreči, izjavlja dr. Tominšek kot zastopnik zapustnikove vdove v varstvo dobrega imena zapustnikovega, da je pripravljen prevzeti za svojo hčerko, t. j. zapustnikovo vdovo Pavlo Roblek, roj. Tominšek vso zapuščino z bremen in koristjo. Z ozirom na to izjavo odstopa Radovljiška podružnica SPD po zastopniku dr. Trillerju vse svoje dedne pravice do te zapuščine zap. vdovi g. Pavli Roblekovi proti temu... da (vdova) odstopi Radovljiški podružnici SPD v neomejeno last in povsem bremen prosto od zemljišča vl. št. 430 d. o. Radovljica parcelo št. 117, t. j. hišo št. 2 v Radovljici z gospodarskim poslopjem in dvoriščem ter zemlj. parc. št. 116/1 in 116/2 brez vsakega odplačila za odstopljene pravice.

Tako je podružnica postala neomejena lastnica hiše tik kolo-dvora. Ni je dolgo obdržala. Že čez teden dni je bila sklenjena med njo po načelniku Špicarju in blagajniku Pirnatu in Sokolom v Ra-

dovljici dne 15. III. 1921 kupna pogodba, s katero je podružnica prodala podedovano imetje za 38570 K 50 v, kolikor je bilo v zapuščinskem postopanju ocenjeno. Kupec je takoj v gotovini plačal 8570 K 50 v, ostanek 30000 K pa je bil noviran v brezobrestno posojilo Sokolu. Poleg tega se je v čl. IV. pogodbe Sokol zavezal

»odstopiti prodajalki v Sokolskem domu, ki se bo še letos gradil, potreben lokal za shrambo njene imovine, za odborove seje in druge podružnične prireditve, tako da bo imela z dograditvijo Sokolskega doma tudi Radovljška podružnica v njem za vedno svojim potrebam odgovarjajoče zavetišče.«

Sokol je hitro, hitro nepremičnino prodal naprej s kupno pogodbo 23. VIII. 1921 za 68000 K, torej s 30000 K dobička (je-li bila cenitev v zap. postopanju realna?). Za Sokola jo je podpisal dr. Triller. — Tako je podružnica postala iz hišne lastnice preživitkarica v tuji, še ne dograjeni hiši. Njene pravice zemljknižno niso bile zavarovane, v pogodbi sami pa tako nedoločno formulirane, da je moralo to z leti, ko so se odbori v obeh društvih menjavali, privedi do neizbežnih razprtij. Obe društvi sta končno uvideli, da ne kaže začenjati preužitkarske pravde, in sta začeli pogajanja. Glasom zapisnika izrednega obč. zbora z dne 15. VI. 1936 (arhiv SPD) je bilo končno dogovorjeno, da Sokol vrne takoj posojilo 7500 dinarjev (= 30000 K)², za odkup pravic pa tudi 7500 din, s čimer mu je bil odvzet dobiček iz prodaje. Občni zbor je sporazum odobril, denar se je porabil za odplačilo dolga za Roblekov dom, s čimer je bilo Roblekovim intencijam vsaj deloma zadoščeno.

S tisto gotovino 8570 K si je podružnica vsaj toliko opomogla, da ni prišla v denarne težave. Popravila je Vilfanko, sicer pa je vršila tedaj le upravne posle, zbirala denar in imela 1926 že nekaj kapitala. Iz svojih spominov vem, da kakih posebnih načrtov za prihodnost ni imela. Ko je potekla Langusova načelniška doba, sem na občnem zboru 26. IV. 1926 prevzel načelstvo, ki sem ga obdržal do 1930, ko je bil izvoljen Slavko Šušteršič. Sledil mu je na občnem zboru 12. I. 1936 Albin Torelli, nakar ga je na obč. zboru 7. I. 1939 zopet zamenjal Šušteršič, ki je bil zadnji načelnik pred II. vojno.

Odbor, izvoljen 26. IV. 1926, je bil na videz jako malo delaven. Na zunaj ni bilo videti posebne aktivnosti, če ne upoštevamo, da je postavljajl napisne table, vršil markacije in prirejal plese. Vendar je imel jasne načrte za takrat, ko pride njegov čas. Stara Vilfanka ni več ustrezala zahtevam časa. Bila je po svoji legi in notranji razdelitvi bolj lovska koča, gradili so jo lovci v svojem revirju (Val. Šturm); brez posebnega razgleda je ležala prenizko in postajala je tudi pretesna. Odbor jo je za silo krpal, skoparil je pri opremi in ravnodušno prenašal vse kritike, zbiral pa je denar, kopičil ga je v dobi inflacije in kot borzijanec računal s tem, da bo vrednost po-

² Po prevratu 1918 je bila krona zamenjana za novi dinar v razmerju 4 K za 1 dinar. Po stabilizaciji dinarja nekako v letu 1922 je bila relacija dinarja napram tujim valutam povprečno naslednja: USA dolar = 56 din, ital. lira = okrog 3 din, avstr. šiling = 8 din, švic. frank = 14 din, nemška marka = 16 din.

Foto Slavko Vengar

Prvi Roblekov dom od zapada

rasla, gotovo pa, da ne bo padla. Špekulacija se je obnesla. 1930 je hranilna vloga presegla 72000 din in 1932 narasla na 90000 din. Odbor je začel igrati bankirja, kot mu je na nekem zboru v Ljubljani očital načelnik podružnic Senjor, dajal je posojila (n. pr. Smučarskemu klubu Begunje, Gas. društvu Radovljica) in sam dr. Tomišek je na občnem zboru 31. VIII. 1930 grajal tako ravnanje. Še malo si tega niso vzeli k srcu!

Ampak tako sijajno finančno stanje je vzbujalo različne skomine. Gorje so bile med člani precej močno zastopane in so se začele pritoževati, da se zanje nič ne stori, hotele so imeti obnovljeno pot skozi Poključsko Luknjo in različne napise v dolini. Ker njihovim željam ni bilo ustrezno, češ da vse to spada bolj v delokrog tujsko prometnih in olepševalnih društev, so ustanovile lastno podružnico 1929 in odprle Poključsko Luknjo pod imenom Galerije Kraljeviča Andreja. Na Bledu je Radovljiška podružnica ustanovila posebno poverjenišтво, ki ga je vse do II. vojne vzorno vodil Slavko Repe. Pa tudi od tod so prihajale začetkoma bolj pritajene želje, da bi se kje v okolici Bleda postavila koča, vendar sta bila Repe in pozneje Fr. Šolar toliko uvidevna, da je poprej potrebna ureditev na Begunjščici. Tretji reflektant na društvene prihranke je bil političnega značaja. Spor je z vso silo izbruhnil na občnem zboru 5. III. 1928, ko je šlo za volitev novega odbora. Tedanji radovljiški župan Vinko Resman je namreč hotel doseči, da bi se pod firmo njegove politične stranke porabil prihranjeni denar in pokazal njen uspeh tudi na tem polju. Glasnik te opozicije je bil dr. Triller. Uspeha nista imela. Edina posledica je bila, da sta imenovana prenehala biti člana društva, medtem ko je velika večina njih somišljenikov ostala dalje v društvu in prevzela v odboru važna mesta, ki jih je vzorno upravljala.

V odboru je nato nastalo zatišje. Zaradi odhoda tedanjega načelnika odbor ni sklical niti občnega zbora za leto 1930 in je moral to storiti Osrednji odbor po § 25 pravil. Glede Vilfanove koče je poročal tedanji gospodar Anton Avsenek, da obsežnejša popravila niso priporočljiva, »ko se že sedaj kaže tendenca, da bi se premestila nekam više«. Po listkih je bil izvoljen nato nov odbor z načelnikom Slavkom Šušteršičem, ki je Vilfanko zapisal smrti in na obč. zboru 24. III. 1932 že poročal o stanju priprav za novo kočo. Izredni občni zbor 21. VIII. 1932 je sklenil vse potrebno za gradnjo koče na Malem vrhu Begunjščice, potem ko je odbor enkrat to misel že zopet opustil, a se je zaradi grozeče krize v odboru potem zopet vdal. Vzporedno s tem so tekla prizadevanja Blejcev za lastno postojanko kje na Pokljuki. V mislih je bila prvotno Marela. Še preden je načrt za novo kočo na Begunjščici popolnoma dozorel, je občni zbor sklenil, da se kapital investira za nakup parcele kje na Pokljuki za postojanko, ki bi naj bila odprta vse leto. Do tega pa ni prišlo, ker Blejci sami niso bili na jasnem, kje naj se njih koča gradi, kajti pojavila so se nova gradilišča: Gače, Ogrinec, Grajska planina in Lipanca.

S srenjo Poljče je bil sklenjen sporazum, po katerem je podružnica odstopila srenji v last parcelo, kjer je stala Vilfanka z izrecnim pridržkom, da koča sama ostane še nadalje last podružnice, svet za Roblekov dom pa vzame podružnica v zakup za 99 let proti letni zakupnini 20 din. Leta 1940 bi bilo prišlo skoraj do pravde, ker si je srenja začela lastiti tudi kočo samo. Vojna je rešila tudi to vprašanje.

Tako so bile 30. VIII. 1932 zasajene prve lopate za gradnjo Roblekovega doma. Tesarska dela je prevzel mojster Šparovic z Lipnice, mizarska Resman iz Vrbenj. Dom je bil do zime pod streho in, kompletno do podrobnosti opremljen, slovesno otvorjen kot o s m a postojanka 30. VII. 1933. Pa se mi to slavlje ni zdelo tako lepo kakor ono pred 32 leti pred Tomčevo kočo.

Ko je podružnica praznovala 4. VIII. 1935 svojo 40-letnico, sem med drugim v svojem govoru rekel tudi to-le:

Vse težave gradnje, vse peripetije, vse denarne težave, vsi prepiri in prepirčki v odboru so popisani v Vestniku. Odbor je naročal najboljše blago, kot da razpolaga z milijoni. Ko smo dobivali advokatske in druge opomine in grožnje s tožbami, smo vedno našli izhod, ki ostane naša poslovna tajnost. Očitala se nam je politika, bili so burni občni zbori, mi pa smo šli kot planinci svojo pot in nismo gledali sveta ne skozi liberalna ne skozi klerikalna ali celo radikalna, sploh ne skozi kaka od politike kalna očala, ker nam je bil cilj jasen. Hoteli smo postaviti nekaj novega, času ustrežajočega. Pri tem si lastim kot edino zaslugo, da sem izbral prostor in smel dati temu otroku ime. Roblekovo ime je globoko zasidrano v zgodovini podružnice, premalo zasidrano v spominu naših ljudi, ki so priznано nehvaležni... Na mirovni konferenci 1918 je trajal prepir zaradi Begunjščice dobro uro, ker jo je Avstrija zahtevala vsaj do grebena, češ da zapira vse prehode na Koroško. To je resnica. Nam pa, ki smo gradili ta-le dom, bo v ponos, če bo koča porabljena v obrambne svrhe in niti solze ne bomo potočili, če bomo videli, da se njen material porablja za gradnjo jarkov in zaklonov (opomba: Takrat je bil že na oblasti

Hitler)... Trudni smo in bi radi izročili grunt naslednikom. Seveda grunt brez dolga, kajti minulo bo samo par let, da bodo celotni stroški 215 000 din poplačani in ko bo kritna menica z zaznamkom pour acquit zopet v naših rokah. Zdi se mi pa, da vidi naša mladina v planinstvu nekaj preveč športa in da ji delo za skupnost ne diši preveč. Pravemu planincu hoja kot taka in plezanje ni samo sebi namen. Nikakor ne nasprotujem modernemu planinstvu, ker končno tudi oni, ki v dolini s Cankarjem lamentira: Oj domovina, ti si kot vlačuga, poje na vrhu, kamor je prišel ali po poti ali po klinih, z Mickiewiczem: Oj domovina, ti si kakor zdravje!

Ob otvoritvi koče je znašal dolg še okrog 100 000 din. Velika svetovna gospodarska kriza, ki se je začela drugod že 1931, je nas dosegla nekoliko kasneje. Izzvala je tudi pri nas vrsto gospodarskih zakonodajnih ukrepov (zakon o zaščiti kmetov, o posredovalnem poslovanju, delno sistiranje izplačila starih hranilnih vlog, omejitve novih posojil itd.). Na to je odbor odgovarjal na različne načine. Hranilna vloga pri Posojilnici v Radovljici je zamrznila. Talil jo je Šušteršič tako, da je dvigal zneske za društvo iz svojega tekočega računa, obroke iz društvene hran. vloge društva pa je nalagal potem nazaj na svoj tekoči račun. Mestna hranilnica v Radovljici je dala posojilo 50 000 din tako, da je tedanji načelnik okr. cestnega odbora dr. Dobravec naložil pri njej nad 50 000 din s pogojem, da se da društvu posojilo, ker so smeli zavodi dajati posojila samo iz novih vlog. Tudi posojilnica je dala posojilo na podoben način. Dolgovi so znašali po stanju občnega zbora 1934. leta 79 396 din 68 p, po stanju obč. zbora 12. I. 1935 še 67 643 din 40 p, 1936 še 42 880 din, 1937 — 20 284 din, celotni dolg pa je bil po poročilu na občnem zboru 6. III. 1938 popolnoma plačan. Plačilo dolgov je bilo izvršeno večinoma iz lastnih sredstev, zlasti iz dohodkov doma, ki so znašali n. pr. 1935 čistih 13 500 din, 1940 — 10 703 din, ali povprečno na leto okrog 10 000 din. Porabila se je za odplačilo odpravnina Sokola po 15 000 din, podpora trgovinskega ministra 5000 din, banske uprave dvakrat po 2000 din in darilo Radovljiške hranilnice 2000 din.³

Med gradbeno delovanje društva v tej dobi spada tudi vzdrževanje jame pod Babjim zobom. Temu delu se je z vso vnemo posvetil Slavko Repe. Jama je bila poprej last AV. Društvo je kmalu po vojni, žal da ne takoj, posvetilo jami mnogo pažnje in je dovoljevalo vse kredite, ki jih je zahteval poverjenik. Njegovo poročilo za 1929 pravi, da se je popravila pot do jame, zazidale so se luknje in vhod in napravilo korito za vodo, izdali lepaki za obisk. Ta je znašal okrog 200 oseb, a je začel kmalu padati.

³ Po ohranjenem ceniku za 1933 so bile cene v domu 1933 naslednje: Zakuhana juha — 2 din, zrezek — 7 din, dunajski zrezek — 10 din, golaž — 6 din, meni z govedino — 12 din, s pečenko — 15 din, slivovka — 2 din, konjak — 3 din, omeleta — 10 din, 2 palačinki ali praženec — 6 din, jajce — 2 din, pivo — 8 din, vino — 16 din, buteljke — 40 din, šampanjec Bouvier — 100 din, fotogr. razglednice — 2 din.

(Konec prihodnjič)

TRI ZINNE, FANTASTIČNA TROJICA

e topografska karta iz časov Marije Terezije prinaša označeno to skupino pod imenom »Drei Zinnenspitze« na avstrijski strani, na italijanski pa kot »Monte Bello«. Do prve svetovne vojne je tod potekala politična meja med Avstro-Ogrsko in Italijo.

Skupina je sestavljena iz treh ogromnih bolvanov, zaporedno in simetrično postavljenih v rahlem loku od prelaza Lavaredo na vzhodu, do prelaza Col di Mezzo na zapadu. Je ostanek erozije velike plasti glavnega dolomita, ki je včasih pokrival celo pokrajino.

Kamenino tega pogorja je spoznal in proučil že leta 1788 francoski geolog de Dolomieu in je po njem dobila ime »dolomit«.

Tipična dolomitska struktura je tu razvidna zaradi velikega števila polic, poči in kaminov, ki dajejo goram ostre in elegantne oblike gotskega stila. Proti jugu se Zinne spuščajo v relativno strmih skokih, presekanih od velikega števila polic. To je stran prvih pristopnikov. Ko pa turist prvič stopa po ozki stezi od koč B. Caldart čez prelaz Lavaredo in tu dvigne pogled — ostrmi! Začudeno razmišlja, ali je kje drugje mogoče videti in doživeti kaj podobnega. Iz treh glavnih vrhov se spuščajo proti severu, do spodnjih melišč, popolnoma gladke navpične in previsne črno-rumene stene.

»Fantastična trojica« jih imenuje slavni italijanski planinski pisatelj Antonio Bertol!

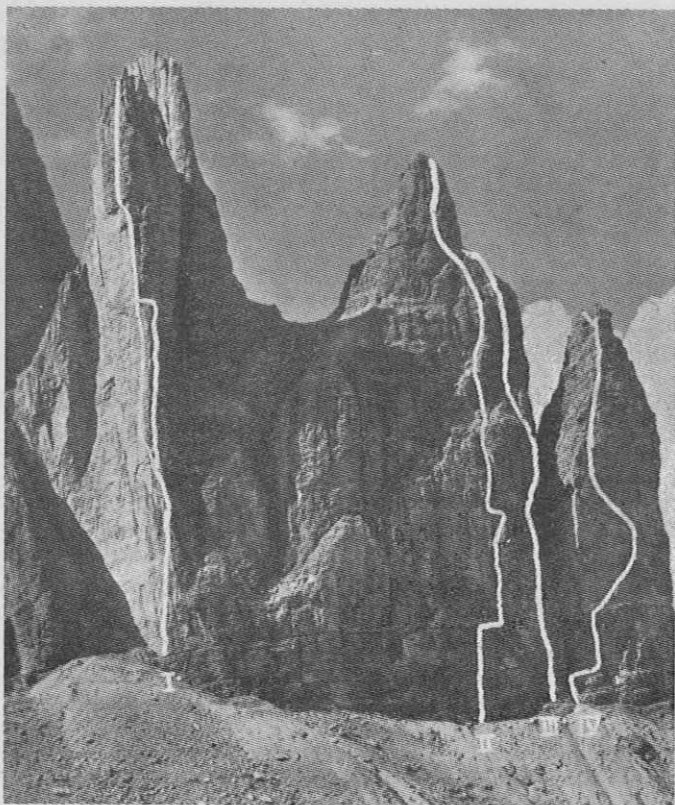

Tri Zinne so najbolj poznani vrhovi vzhodnih Dolomitov. Dobro je, da jih alpinist pozna, ker se smeri v njihovih stenah in razih večkrat postavljajo kot merilo za težavnost plezalnih tur.

V alpinistični zgodovini Treh Zinn zasledimo imena in dejanja, ki natanko označujejo vse stopnje razvoja modernega alpinizma: Od prvega pristopa na Veliko Zinno, ki je označena kot klasična II. težavnostna stopnja, pa do severne stene Zapadne Zinne, smer moderne VI. tež. stopnje.

Tu so pustili svoje sledi vsi najbolj znani alpinisti, od Grohmann, Zsigmondy, Winklerja, Preussa in Dülferja pa do Comicija in Cassina. Še ni zaključeno, še so možnosti udejstvovanja in ustvarjanja za sedanjo alpinistično generacijo.

Wulfen iz Celovca, botanik in gorohodec, poznan tudi pri nas kot eden prvih raziskovalcev Savinjskih Alp, je leta 1790 izvršil prva dva vzpona v Dolomitih, zgodovinsko natanko zabeležena. Leta 1869 je eden najbolj poznanih alpinistov sploh, Paul Grohmann z Dunaja, izvršil prvi pristop na Veliko Zinno. S tem se pričinja alpinistična zgodovina Treh Zinn.

Grupa Male Zinne iz juga. — I. Mala Zinna: smer Comici-Varale po »Rumenem razu«. — II. Punta Frida: smer Comici-Fabian. — III. Punta Frida: smer Del Vecchio-Zaccaria. — IV. Najmanjša Zinna: smer Cassin-Vitali-Pozzi

Leta 1879 in 1881 »padeta« po zaslugi vodnika Mihaela Innerhoflerja še Zahodna in Mala Zinna. To so vzponi klasične III tež. stopnje. DÖAV je zaradi velikega razmaha alpinističnega udejstvovanja v tej skupini dal zgraditi kočo pod imenom Dreizinnen-Hütte. Popravljen in popolnoma renoviran se imenuje danes Rifugio Locatelli.

Leta 1890 izvrši vzpon na Malo Zinno po severni steni dunajski alpinist Helvesen. S tem se začneja v Treh Zinnah doba plezalnih tur IV. tež. stopnje. V tej dobi nastajajo nove smeri. Zaslugo imajo alpinisti Innerhofler, Wietzemann, Phillimore in Raynor.

Leta 1893 začneja general Wund razvoj zimskega alpinizma s svojim zimskim pristopom na Malo Zinno.

Leta 1909 premakne zopet Fehrmann težavnostno stopnjo človeške zmogljivosti s svojo novo smerjo na Malo Zinno po severni steni.

Leta 1911 se pojavi nova zvezda na alpinističnem nebu, Paul Preuss, gorski vitez. Samo eno sled je pustil tu, toda ta popolnoma zadostuje, da nam še danes prikazuje višino njegove alpinistične sposobnosti. To je navpična previsna poč, ki seka severno steno Najmanjše Zinne.

Nič manj vredni Hans Dülfer mu sledi leto kasneje. Tudi ta prepleza smeri, ki še danes terjajo od ponavljalcev veliko plezalno spretnost. Prekrasne so njegove smeri v stenah Velike Zine in Punta Frida.

Kmalu za tem preplavi tudi te kraje besni val razdivjane vojne. Alpinisti sedaj umirajo in gnijejo v strelskih jarkih. Tako padejo Hans Dülfer, Sepp Innerhofler in še mnogo drugih.

Prva leta po vojni se alpinisti omejijo v glavnem na ponavljanje preplezanih smeri.

Novo dobo začenja Stösser, ki prepleza Veliko Zinno po severozapadnem razu. Razvoj je silen, kot da bi alpinisti prva leta po vojni zbirali moči na orjaški naskok. Leta 1933 zablešči Emilio Comici v alpinističnem svetu s svojimi činitvami: Vrtoglavi ostri raz Male Zinne, Rumeni raz, leto kasneje navpični zid severne stene Velike Zinne, l. 1936 severozapadni raz Male Zinne, ki je še danes najtežja smer v tej skupini in ponovljena šele dvakrat, in še veliko drugih ravnih navpičnih smeri v najmarkantnejših stenah in razih Zinn. Istočasno prepleza Cassin severno steno Zapadne Zinne (1935) in jugozapadno steno Najmanjše Zinne (1934). Te smeri se še danes ocenjujejo s VI. stopnjo.

Leta 1938 izvrši Kasperek prvi zimski vzpon na Veliko Zinno preko severne stene, nato v naslednji poletni sezoni Comici prepleza steno sam.

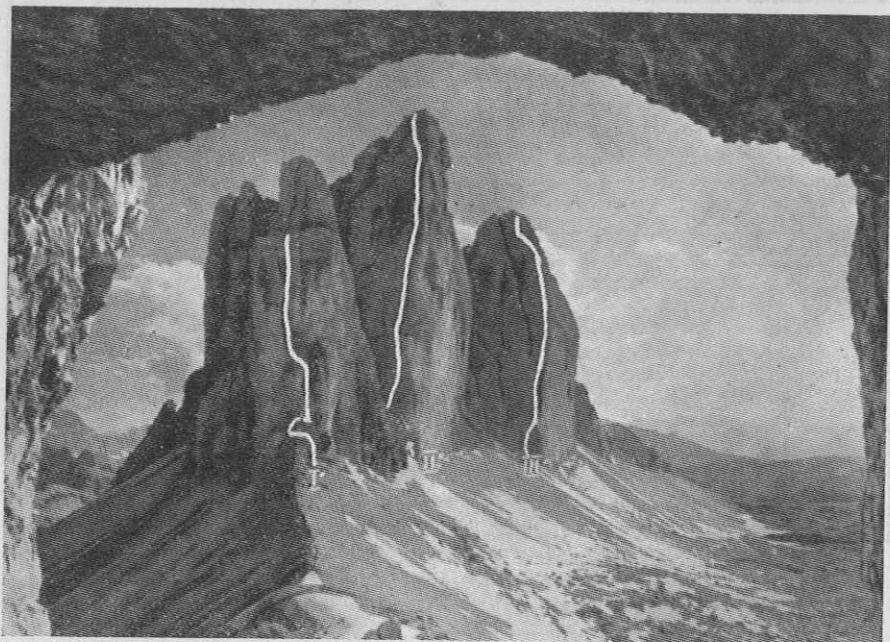
Temni oblaki bližajoče se vojne zastirajo obzorje. Zopet zavihra peklenski ples in zopet se pojavi sonce.

Mlada generacija nastopa najprej počasi, nesigurno, nato pa pogumno in s polno silo. Abram, Del Vecchio, Eisenstecken, to so imena, vredna Stösserja, Comicija in Cassina.

*

Iz zgoščenih zgodovinskih podatkov lahko sklepamo, da mnoge in lepe smeri drže na vrhove Treh Zinn in njenih manjših sosedov. Pravilno je, da alpinist, četudi je tujec, ne pleza samo reklamni smeri, pač pa prepleza tudi tiste, ki ne dajejo posebnega renomeja, nudijo pa lepše doživljanje in razglede.

Smeri in variant je tu preko 70, to se pravi, za vsak okus in vsako sposobnost. V svojem spisu se bom omejil na kratek opis smeri, ki so splošno znane kot najlepše in najbolj mikavne. Za večino od njih lahko podam tudi svoje mnenje kot ponavljalec. Nočem s tem podcenjevati ostale smeri. Namenil sem te opise slovenskim alpinistom, ki so namenjeni v te kraje, da bi jim služili kot prvi priročnik za sestavljanje načrtov in tako omogočili izvršiti v vedno skopo odmerjenem času nekaj res lepih vzponov.

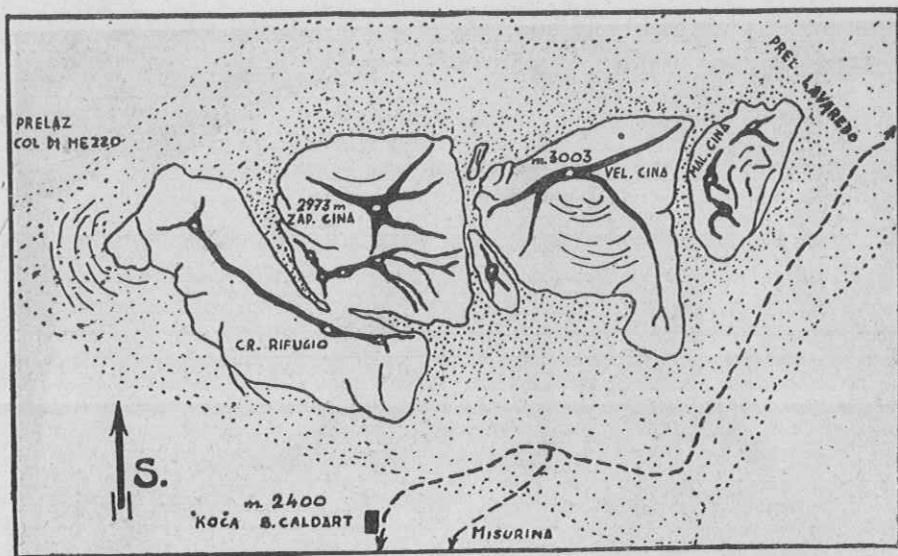

Zinne, preko prelaza Lavaredo. — I. Najmanjša Zinna: Preussova poč. — II. Velika Zinna: smer Dibona po severovzhodnem razu. — III. Zapadna Zinna: smer Demuth-Lichtenegger

Normalni pristop in sestop v Mali Zinni je lepo, lahko plezanje (III), ki ga izvršiš v dveh urah. Na spodnji vrh Male Zinne gre znana Comicijeva smer po »Rumenem razu«, ki je označen s V za čas 4 ur. Po splošnem mnenju je ta čas plezanja nekoliko prekratek, ocena pa pravilna. Smer ima dve posebno težki mesti (VI), to je vstopno zajedo, visoko približno 50 m in pa zajedo v zgornji polovici raza, ki je visoka približno 30 m. Spodnja polovica smeri je nekoliko krušljiva, zgornji del pa nudi krasno plezanje v navpični steni z dobrimi oprimki.

Mikavni sta smeri v severni steni: Helversenova smer po vzhodnem kaminu in pa Fehrmannova po zapadnem kaminu. Prva je ocenjena s III, druga pa s V.

Na severo-zapadu se dviga previsni in ostri raz, preko katerega je izpeljana smer Comici-Mazzorana. Abram, eden najboljših sedanjih plezalcev, ki je leta 1951 prvič ponovil to smer (član uspešne italijanske ekspedicije na »K2«) pravi, da je to najtežja smer v tej skupini. Spodnji del smeri je sestavljen iz vrste previsov in streh, ki so preplezljive le s pomočjo klinov in vrvnih manevrov. Zgornji del pa je navpičen raz, kjer je nemogoče dobro varovanje s klini. Ocenjena je s VI.

Topografija skupine Treh Zinn

Najlepše so tu smeri Comici-Fabian in Del Vecchio-Zaccaria, obe v južni steni. Višina stene je približno 200 metrov, smeri sta ocenjeni s V. Sestop iz Punta Frida je lahek, pri zadnjem raztežaju se uporablja spuščanje z vrvjo.

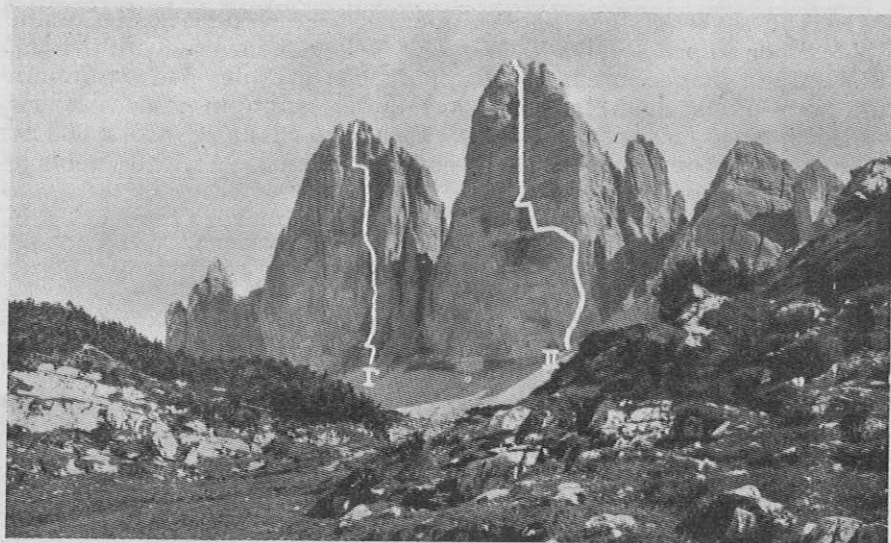
Najmanjša Zina je edini vrh, ki nima lažjega pristopa in sestopa. Sestop se vrši s spuščanjem po vrvi v črni ozki grapi med Najmanjšo Zinno in Punto Frida, kar je zelo zamudno in nevarno pri slabem vremenu. Najlepša smer na ta vrh je brez dvoma Preussova poč v severni steni. To je široka, previsna poč, ki seka celotno steno, plezanje v njej je zelo varno, toda izpostavljeno. Vstopi se v poč po kratki strmi steni (Tiegerwand), ki jo je Preuss preplezal brez klinov, danes tičijo tam že kar trije. V zgornji poči je mogoče dobro varovanje. Smer je ocenjena s V. Čas plezanja 2 uri, višina smeri 150 m.

Po južni steni drži smer Cassin-Vitali-Pozzi, ocenjena s VI. Smer poteka v rdeči, odprti in previsni steni, pleza se v glavnem prosto. Stena je visoka približno 180 m, srednji čas plezanja 7 ur.

Navadni pristop in sestop se vije v glavnem po jugo-vzhodnem grebenu, ocenjen z II, srednji čas plezanja 2 uri.

Zanimiva je klasična smer Dibona v severo-vzhodnem razu, visoka približno 500 m. IV. tež. st. Čas plezanja 4 ure.

Smer Comici-Dimai v severni steni šteje do danes čez sto ponovitev. Kar je bilo leta 1934 izredna plezalska činitev, je postala danes, seveda nekoliko pretirano rečeno, težka zavarovana pot. V steni je zabitih sedaj preko 130 klinov in večina teh v spodnjih

Zinne od severozapada. — I. Velika Zinna: smer Comici-Dimai po severni steni. — II. Zapadna Zinna: smer Cassin-Ratti po severni steni

šestih raztežajih. Že l. 1938, piše Comici v spominih na solo-plezanje te stene: »... in bilo je toliko klinov... uboga severna stena.« Toda smer terja še vedno izredne moči. Več mladih nemških navez je moralo letos prenočiti v steni, ker so se je lotili nezadostno pripravljeni. Smer je še vedno ocenjena s IV, visoka ca 650 m, povprečni čas plezanja 10 ur.

Na robah in sredi zapadne stene so izpeljane tri zelo elegantne smeri. Po jugo-zapadnem razu poteka smer Mazzorana-Milani, v zapadni steni Dülferjeva smer, v severo-zapadnem razu pa smer Stösser-Hall. Prva je načrtana natanko po ostrem razu, plezanje je precej eksponirano v dobri skali. Druga poteka v sistemu odprtih kaminov in terja skoraj popolnoma prosto plezanje. Tretja se vije okoli previsov, ki mejijo že na severno steno. Poslednji dve ni priporočljivo plezati v mokrem vremenu. Višina smeri je 300 metrov, ocenjene so s V, čas plezanja 4 ure.

Zapadna Zina

Krasno je plezanje po gladkem in izpostavljenem severo-vzhodnem razu Zapadne Zinne, v smeri Demuth-Lichtenegger. Raz je visok približno 500 m. Skala je trdna z dobrimi oprimki, smer je ocenjena s V; z enim mestom VI v zgornjem delu. Čas plezanja 5 ur. Smer je izredno razgledna.

Preko severne stene poteka smer ekstremne težavnosti Cassin-Ratti. Smer so preplezali v treh dneh v zelo slabem vremenu l. 1935. Značilni sta dve zaporedni in skrajno težki prečnici nad ogromnim previsom. Ponavljalci izpuščajo originalni vstop in konec zadnje prečnice, pa je težavnost še vedno ekstremna. Stena je visoka 500 m, čas plezanja ponavljalcev je 10—15 ur. Sestop po južni steni je lahek (II, 2—3 ure).

Lepa je smer Comici-Pompei na razu »Cima del mulo«. To je manjši vrh jugozapadno od Zapadne Zinne. Smer je VI, visoka 200 m.

☆

Izhodiščni točki za izvedbo vzponov na Tri Zinne so »Rifugio B. Cالدart in Rifugio Locatelli«, najlaže dosegljivi iz Misurine, in sicer prva v 2 urah 30 min., druga pa v 3 urah 30 min. peš.

Natančni opisi in skice omenjenih smeri se dobijo v knjigi Antonio Berti — Guida delle Dolomiti orientali — vol. I ed. III.

Izola, januar 1955.

Ivan Šavli:

NA KOBARIŠKI STOL (1668 m)

opust hitro beži, čas je treba izrabiti. Letos grem na Kobariški Stol. Ker je znani planinski pisatelj dr. Oblak zapisal in priporočal, da je v planine hoditi sam najbolj koristno in ker me v planinah biti sam ni strah, sem se odločil, da jo uberem kar sam.

Kobarid ni velik, saj šteje samo nekaj nad 800 prebivalcev. Prijazno letovišče. V Kobaridu so bili vedno zavedni Slovenci. V Kobaridu se je rodil 26. maja 1859 pesnik Josip Pagliarizzi - Krilan; skladatelj Hrabroslav Volarič, roj. 14. IX. 1863. Njegov doprski kip krasi glavni trg. Na hrbtni strani spomenika je zapisano: postavljen l. 1908, porušili fašisti l. 1922, obnovil Tolminski muzej l. 1952. V Kobaridu je nastopil prvič službo Simon Gregorčič. Grem pogledat grobnice grabežljivih tujcev. Mrtvece so nanosili od vseh strani in tako pustili tu svoj nepotrební pečat. Imena na marmornatih ploščah mi povedo, da jih tukaj trohni preko 7000. Pred cerkvijo ni več košate lipe, ki je nekdaj krasila prostor in nudila senco izletnikom. Padla je z VI. Gortanom.

Na vzhodu je gorska vasica Libušnje, niže spodaj Sv. Lovrenc, nad Libušnjim je široko čepeči hrib Špik (851 m), prav blizu so Ladrski Kuk (637 m), Ozben (776 m) in Vólnik (793 m), preko kate-rega drži široka cesta v Drežnico in pot na Krn. V ozadju Krnsko pogorje z Vratí (2014 m) in Vršičem (1897 m). nekoliko bliže na severu pa je plečata Morizna (1666 m), nad Kobaridom z gozdom okrašena Baba (797 m), levo Kobariški Hum in Stol, ki se skrivata v

Tolmin

megli. V Breginjskem kotu se dviga sredi doline široko zaokroženo Brdo (909 m), proti jugu Meja (1789 m), Matajur (1643 m) in Kuk (1351 m). Spodaj pod Sv. Antonom čez Sočo je bil kameniti Napoleonov most (240 m dolg) s svojo staro cesto, čez katerega je korakala zmagoslavna francoska vojska proti Trbižu. Napoleon je jezdil preko mostu 26. III. 1796. Ob umiku avstrijske vojske pred Italijani iz Kobarida na Krn je bil 26. V. 1915. leta zjutraj porušen. Stranski oporni zidovi se še vidijo. Lep razgled je s hribčka sv. Antona.

Pot je slabo oskrbovana, zarasla z grmovjem, tu pa tam od vode razrita. Pridem do razpotja in gledam, po kateri poti naj grem. Ne morem razumeti, kako je to mogoče! Tako ponosno mesto, pa planinsko društvo nima markacista! Ali ne vidite lepote svojih gora in letovišča?

Se nekaj sto metrov in sem zopet na razpotju. Levo dva senika, desna pot drži v dolino Kal in k studencu, ki je edini v tem delu hriba. Ker ni priporočljivo hoditi v Kal, se moja pot odcepi levo navzgor. Tukaj vidim stare markacije, še iz prve svetovne vojne. Pred mojimi očmi se razprostira slikovita Drežnica s svojimi vasmimi in travniki. Soški Matterhorn (2245 m) se koplje v sončnih žarkih. Občutek imam, da sem že v planinah. Še sto korakov med drevjem in pridem v prostrano senožet. Pod košato bukviyo se odpočijem in srkam lepoto gorskega sveta okoli Morizne. Oči se mi pasejo po Krnskem pogorju, po Kožljaku (1602 m), Planici (1383 m), tja do Mrzlega vrha (1360 m).

Konec podolgovate dolinice vidim dve dekleti, ki v kopalkah grabita seno in se veselo smejeta. Starejša pripoveduje mlajši povest

Kobarid s Krnom

Foto I. Vidmar

o mežnarju. Tam na Beneči, kakor pravijo, je neki mežnar v slovenski Benečiji čistil svetnika na oltarju. Po nesreči pade soha na tla in se razbije. V skrbeh je bil mežnar, kaj bo sedaj počel. Drugi dan žegnanje, velik praznik, oltar brez svetnika, kaj bodo rekli ljudje, ob službo bo. Pa jo pogrunta: »Sam stopim v oltar in z medom se namažem, da me ne bodo ljudje spoznali, pa bo šlo. Potem si bom pa že nekako pomagal.« Res se namaže z medom in stopi v oltar, ali muhe so kmalu zavohale medastega mežnarja, ki mirno stoji na oltarju. Zdaj se je mežnar skesal. Muhe ga neusmiljeno zbadajo s svojimi šili. Ne more več zdržati. Skoči sredi cerkvenega opravila z oltarja in zbeži iz cerkve, ljudem v začudenje in smeh. Ni mogel niti pol dneva zdržati za svetnika. Dekletom v senožetih ni dolgčas, znajo si pomagati. Po prijaznem razgovoru mi sme hljaje pokažeta pot levo po senčnati stezi. Kmalu pridem do senika, kjer moram kreniti nekoliko desno, steza se ne pozna prav dobro. Prisedem k staremu možu, ki počiva in malica. Zgovoren je bil. Vprašam ga, kako spravljajo seno v dolino. »Ah,« pravi, »sedaj ga s sanmi potegnemo dol na kraj, ga obesimo na žico, pa skoči dol za Kobar.« Ko sem bil jaz mlad, smo ga pa nosili. Ob dveh ponoči smo vstali in v temi po seno na Hum. Tu smo ga naložili vedno več kot 1 cent na hrbet. Pa smo šli z njim. In to za eno kosilo, da smo se lahko do sitega najedli zabeljene posirjene polente. Kadar smo šli po seno na Hum, so morali napraviti kaj boljšega. Oba sva se zagledala v špičasti Krn. Gomiščkovo zvetišče se je svetilo v soncu. Pa ga spet povprašam, ali se kaj spominja, kdaj je bil postavljen spomenik na Krnu.

Kanin (2585 m)

»E,« pravi, »takrat, ko so spomenik na Krnu napravili, je bila pa huda.«

Bilo je leta 1922. Slovesno odkritje bi se imelo vršiti 17. junija. Zato so šli Italijani h kuratu Lebanu na Libušnje, da bi šel na Krn maševat. Ker je bil Leban zaveden Slovenec, po rodu Ljubljančan, se je branil, da ne more hoditi. Zato so mu dali dve muli, eno za ježo, drugo za potrebščine in dva vojaka za spremstvo. Tako so ga primorali, da se je že 16. junija zvečer odpravil od doma na planino Zaslap in tam prenočil. To noč pa se je nad Krnom utrgal oblak. In lilo je vso noč in dan. Ko so vojaki videli, da ni mogoče iti na Krn, so mu dovolili, da je Leban opravil svojo nalogo v sirarni na planini. Ta čas pa je bilo na planini pet pastirjev, dva starejša, Mikuš in Sovdat, in trije mladi fantje iz Drežnice, stari od 12—14 let. Ko je proti poldnevu nevihta prenehala, so se mladi fantje izgubili od živine in šli pogledat na vrh. Na spomeniku so videli, da je ponoči strela udarila in ga močno poškodovala. Nato so se vrnili. Vojaki so videli fante pri spomeniku in jih lovili. Ali urni fantje, vajeni planinam, so jim ušli. Vojaki so obdolžili pastirje na Zaslapu, da so oni poškodovali spomenik. Aretirali so jih in odgnali preko Drežnice in Kobarida v zapor. Mlade fante so mučili, strahovali in ti so potrdili, da sta bila starejša dva na Krnu. 20. junija so Italijani zažgali še župnišče v Drežnici in še isti večer razbili spomenik skladatelja Volariča v Kobaridu. Med razpravo so slovenski odvetniki terjali, naj se dogodek na Krnu strokovno preišče. Poslan je bil inženir iz Rima, da bi šel na Krn pogledat, ali je poškodba na spomeniku delo člo-

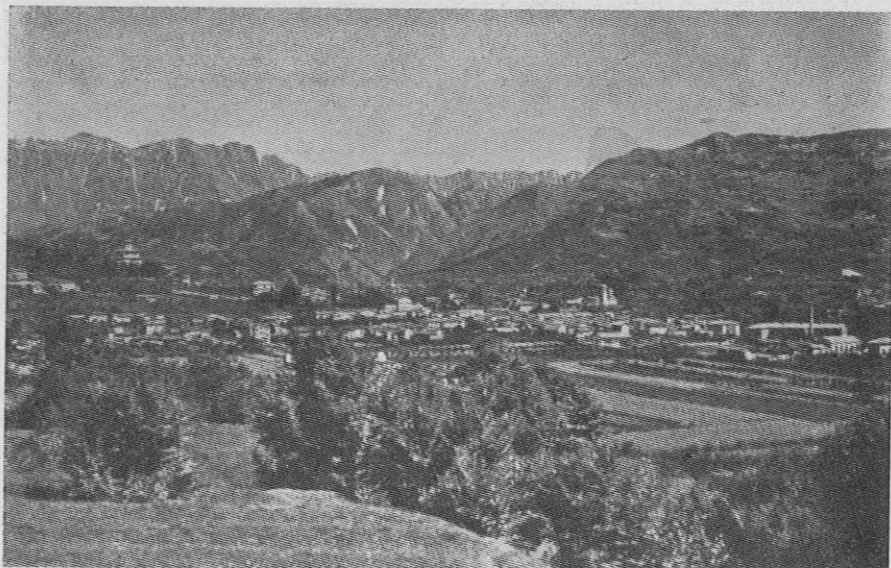

Bavščica

veške roke ali od elementarne sile. Šel je do Kožljaka, naprej se ni upal, ker je bila na vrhu megla. Ali iznajdljivi inženir si je znal pomagati. Usede se in pogleda s svojim dalekovidnim bistrim očesom eno uro daleč skozi meglo na Krn in ugotovi, da je poškodba na spomeniku delo človeških rok. Izredno dobre oči je imel. Tako sta bila Mikuš in Sovdat obsojena na več let ječe. Šele čez leto dni, na ponovni pritisk slovenskih odvetnikov, je prišel strokovnjak iz Švice in ugotovil, da je poškodba na spomeniku od strele. S tem je dal zausnico rimskemu sodišču.

Še danes štrlijo v zrak črni zidovi požganega župnišča v Drežnici, ki so zgovorna priča tiste strašne noči. In v Kobaridu se je prebivalstvo poskrilo, trepetaje za svoje življenje in svoje imetje. V stanovanja Slovencev je letelo kamenje. Mnogo Slovencev so zaprli. Sredi kobariškega trga so pomazali, pomendrali in zrušili spomenik slovenskega skladatelja Volariča. Spomenik so vlačili po tleh okoli trga, nesli so ga v gostilno, ga oskrunili ter razbili. Tako je s Krnom povezana zgodovina Slovencev pod Italijo.

Zahvalil sem se prijaznemu, zgovornemu možu za njegovo pripovedovanje. Kmalu pridem do prepada ali drče, na spodnjem Humu sem. Tu se vidijo sledovi prve svetovne vojne. Še nekaj korakov in že stopim na vrh Huma 1136 m. Spet počivam ter se razgledujem po lepi Kobariški dolini in Kobariškem kotu do dolge bele vijugaste črte — prodnate Nadiže. Ob Soči pod mano leži desno gosto nasajena vasica Trnovo. Kmalu me steza pripelje na široko, s travo zaraslo

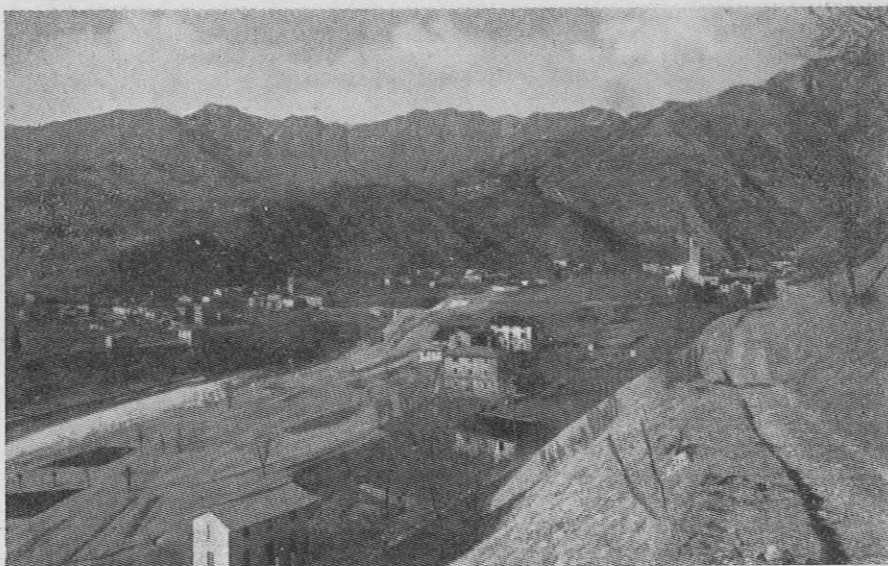

Tarčent, izhodišče v zapadno Beneško Slovenijo

vojaško cesto. Stara steza se vije severno pod vrhom na planino Božco (Tuma pravi tudi Voščica). Ker sem si zaželel razgleda, krenem levo na južno stran na travnato vojaško cesto. Zadovoljen stopam po zeleni cesti v gorski tišini. Cesta je speljana malo pod slemenom po zelo strmem golem svetu. Senoseki morajo imeti na nogah krampeže, ko kosijo travo. Po poldrugi uri prijetne hoje po mehki travi ali cesti sem prišel na precej široko ravnino. Baje so rabili ta prostor za obračanje avtomobilov. Bil sem Na Rupeh.

Pastirji so ravno molzli, ko pridem do sirarne v planino Božco (1270 m). Planina Božca je moderno urejena. Ima 7 prostornih hlevov za živino. Levo od sirarne je rezervoar za 600 litrov vode. Pred njim je dolgo betonirano korito za napajanje. Desno kuhinja in jedilnica za pastirje. Gnoj se odvaža dalje stran, da komaj veš, da si na planini. V sirarni sta dva kotla vzdana v tlak, da sirar ne občuti nobene vročine pri sirjenju. Pod kotlom je 70 cm širok kanal, ki služi za dimnik. Med kotloma v sredini je odprtina, kjer se v železnem kurilniku kuri ogenj ter se s pomočjo osi in zobčastega kolesa po potrebi premika od enega kotla do drugega. Nad sirarno je spalnica za pastirje in shramba. Tako moderno urejene in vzorne planine še nisem videl. Ko sem se do sitega napil sladkega mleka, so mi pastirji pokazali prostor za nočni počitek na senu nad hlevom.

Poslovim se in rinem čez Verila po lepi mehki travnati stezi, ki se sedaj v ključih vije proti Stolu. Dolina je zavita v cunjasto meglo. Tu se cesta nekoliko zoži, vidijo se še močni sledovi prve svetovne vojne, razne utrdbe in izravnani prostori nekdanih barak. Masivni

Beneška Slovenija, Terska dolina

zaokroženi betonski podstavki mi povedo, da so na njih protiavijski topovi peli svojo zamolklo pesem. Hitim mimo prvega grebena na vrh Stola. Pri piramidi v višini 1668 m sem. Pred mojimi očmi se prikaže Rezija: Desno Skutnik (1721 m), Sjenovik (1602 m), Kal (1295 m) in Nizki Vrh (1242 m), levo Puntarcič (1562 m), Rižežni (1516 m) in skoraj nepristopni Muzci (Vel. 1633 m, Mali 1611 m), Brežki Jalovec (1615 m), Brežki Špik (1560 m). Dolino zapira zaokroženi Strmac (1335 m), rezijansko ime Kozarjuvac (1816 m). Verjetno, da je primeren samo za koze. Ko se tako razgledujem po lepi Reziji, se spomnim na očeta in njegovo staro, davno pozabljeno rezijansko pesem, ko me je na kolena vzel in zapel:

»Kdor hoče v Rezijo v vas iti, mora metlo s seboj nesti,
da pred sabo pomete, da se v smeti ne zagrebe,
hojli, hojla, Rezijančica.

Rezijani imajo bukov zvon, ki kliče Rezijane na svoj dom,
pred hišo raste jesenje, v hiši samo veselje,
pred hišo raste majaron, v hiši je dekleta kot koštrun,
hojli, hojla, Rezijančica.«

Takrat še nisem vedel, kje je Rezija. Tudi pozneje, ko sem videl Rezijanke, kako so beračile po Soški dolini in po 80 kg moke naložile na svoj hrbet in nesle po 8 ur daleč v svojo oddaljeno vas Učejo, še nisem poznal Rezije. Sedaj vem, kje je Rezija.

Dr. Henrik Tuma, ki je prepotoval vso in jo prav dobro poznal, pravi, da Rezijan ljubi svojo zemljo. Na dnu duše ima zavest, da je

nekdaj na lastni grudi svobodno živel pastirsko življenje, da so njegovi predniki volili prosto svoje starešine in župane ter zborovali in odločali v svojih zadevah. Desno na severu se vidi Rombonsko pogorje s Kaninom (2285 m) in Prestreljenikom (2433 m). Bolj v ozadju caruje Mangrt (2678 m) s svojim zvestim sosedom Jalovcem (2643 m). Proti severozahodu stegujeta svoji otožni glavi proti nebu zasušnjeni Montaž (2754 m) in Viš (2666 m). Zahodno od Brežkega Jalovca, čisto blizu, se vidi cela vrsta z gozdom obraslih hribov: Brdo (909 m), Na Brdcah (754 m), Ravan (836 m), Ovčjak (785 m), Ostri Kras (750 m), Sleme (596 m) in Ivanov vrh (816 m). Takoj za temi gorami se vije dolga bela nit, reka Ter, čez preval Ivanovega vrha ob reki pa kup gosto posejanih hiš, Tarcent. V megli se kaže Videm, Tržič, Tržiški zaliv, Jadransko morje. Še dalje sega pogled v megleno Beneško ravan, v neznani svet. Čez Mejo (1236 m) in Razor (1228 m) se vidi valovita Beneška, Goriška ravan z neštetimi brdi in dolinami. Prav lepo se vidijo Trstelj (645 m), Sv. Gora (682 m), Čaven (1239 m). Za njim se jasno kaže Nanos (1299 m).

Ko se tako oziram okrog sebe in gledam vso veličast, vso prelest naših očarljivih, večno lepih gora, zatopljen in omamljen od opojnosti tajne prirode in od nedopovedljivega in neizrekljivega užitka, imam samo eno željo, da bi bil večno mlad, da bi mogel vedno hoditi v naše lepe gore. Tu sem rešen vseh vsakdanjih skrbi in težav, vrh gore nanovo zaživim, tu sem srečen.

Nato grem po grebenu Stola navzdol na Polje in Javorje. Steza je skrita v debeli preprogi deviške gorske trave. Na bližnjem brdu vriska pastir pri svoji čredi. Spodaj pri koscih veselo poje brezskrbno dekle. V zraku nizko nad ruševjem krožita dva orla v svojih ljubavnih poletih. Moja bližina jih ne moti.

Iz Kobarida na Stol sem rabil z vsemi posedljaji in počivaji 6 ur. Iz Breginja je dve uri hoda, iz Žage 2 uri in pol, na vse strani avtobusna zveza. Kdor se hoče poceni naužiti lepote naših gora in se izogniti vrišču, hrumu in neprijetnosti melišč in ostrih grebenov v Julijcih, naj gre po travnati cesti na Stol. Ne bo mu žal.

Op. ur.: Fotografije je dal na razpolago tov. Ludvik Zorzut iz Kanala, za kar se mu lepo zahvaljujemo.

Leopold Stanek:

ČLOVEK IN GORA

(I. C. Oblaku)

Ne hodi nazaj!
Na vrhu si!
Dolina — prepadnina!
Ne spustite ga, divje sile!
Meglè, zaprite mu stezé!
V svojem imenu nosi usode pot.
Ne moreš nazaj!
Duh težnosti ne pozna.
Naliv, sperí mu ničev prah!

Metež, iskanje zavozlaj!
Vihar, zaigraj neubran!
Ogenj, s poslednjo lučjo ga prežari!
Skala, vsrkaj nemirno kri!
Led in sneg, ohladita plamen srca!
Najveličastnejši grob!

Tu je razdejano gradivo —
sonce, zberi ga v ubranejšo podobo!

STEBER MED SKALAŠKO IN PRUSIK-SZALAJEVO

rači se. Votlo udarja železo ob skalo. Zvijamo vrvi, rahljamo vozle ob pasu. Počasi se umirimo in zavzamemo različne pozicije po zračnih sedežih. Bivak. Zaviti smo v mehke pernice iz megle, ki se včasih razkadi. Nad nami se pne v temo vrhnji del Čopovega stebra. Telo in duh, napeta od celodnevne napora, se sprostita. Pred oči se mi nehote vsiljujejo doživljaji tega dne.

Bilo je še temno, ko smo korakali proti steni. Trije smo: Aleš, Tone in jaz. Vsak ima svoje misli, ni nam za pogovor. Tu pa tam se kdo ustavi, si popravi opremo, a zopet pospeši korak. Na melišču se ustavimo in ogledujemo položaj. Steber je v sredi preprežen z množico počí. Toda kakšne so! Ne bi rad videl, kako se v njih pretegujem in sopiham. Gremo naprej.

Vstopimo v Prusikovo smer in gremo po njej do zadnjega rebra pred veliko rumeno zajedo. Navežemo se. Mirno se vije modrikast dim nad Aljaževim domom naravnost v nebo. Nekje blejajo ovce, nastaja nov dan. Vse se veseli življenja in sonca, mi pa stojimo globoko v senci stene kakor zakleti.

Topo ždim v megli, se obračam zaradi skalnih rogljev, ki me tišče v hrbet, a sčasoma mi postane že vseeno. Zaspim...

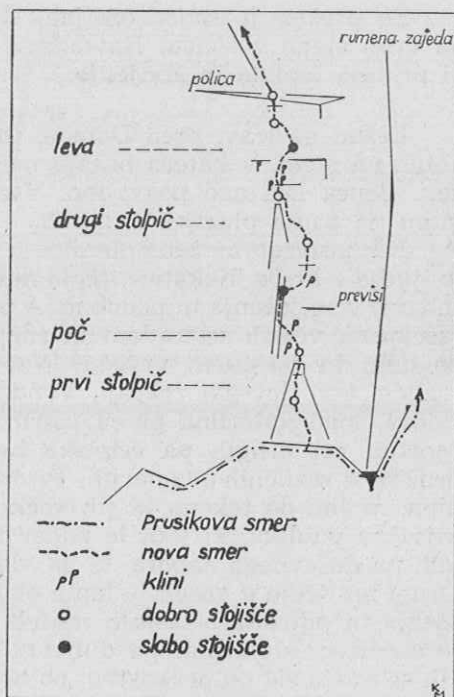
Hitro teče vrv in Aleš že varuje. Plezam po desnem boku stebrička na veliko polico. Tu čaka Aleš. Naslednji raztežaj je že lepši. Krušljiv previs je treba tehnično prevarati in izplezati na teme stolpička. Smo v približni višini Skalaškega turnca. Kakih petnajst metrov nad nami se začne previsna poč. Klin poje za klinom in kmalu je dostop do počí priborjen. Aleš začne. Sem pa tja zleti v globino kak kamenček. Je že zunaj nad nama, toda nikjer ni špranj za kline. Sama masivna, črnožolta pečina. Pod bolvanom se ustavi. Čez nekaj časa smo vsi skupaj, zagvozdni v poč kot sekira v tnalo. Vendar imam pred onima dvema to prednost, da me v hrbet prav satansko tišči konserva, ki smo jo vzeli s seboj in je poleg malenkosti sladkorja tudi naša edina hrana. Iz počí zavije Aleš v desno. Kmalu izgine za vogalom. Tu in tam se slišijo udarci kladiva. Vrv enakomerno izginja za robom. Končno se oglasi: »Stojišče veliko.« Kako dobro mi dene po taki stiskalnici gibanje! Plezam desno v odprto, gladko zajedo, po njej do konca, prestopim na krušljiv raz in že zagledam Aleša. To je pa več kot stojišče. Soglasno ga krstimo za »Štalo«. Malo se oddahnemo in pojemo nekaj sladkorja. V slovo postavimo še možica s podpisi in opombo: »Gremo naprej, če bo šlo.« Ta »če« je bil res malce problematičen. Iz levega kota »Štale« se izoblikuje turnc, ki tvori s steno idealen, navpičen kamin. Na vrhu turnca izjavi Tone, da bo treba še precěj »nihat«. Midva z Ale-

šem se čudiva, saj od spodaj ni videti tako hudo. Ko pa prideva bliže, je stvar res navdušujoča. Same strehe, previsne plošče, v sredi teh pa plitva leva. Najprej poizkusi Tone čez streho, a ker nimamo debelih klinov, se spusti nazaj. Enega pa le pusti v robu previsa. Poizkusi desno ob strehi, čez previsno ploščo. S težavo zabije nekaj klinov za ravnotežje. Potem ga zamenja Aleš. Ta nabije previs do vrha, ga elegantno izpleza in preči na majhnih oprimkih desno v luknjo. Sledi mu Tone, njemu pa še jaz. Tu sem spoznal, kako težavno delo je ta raztežaj. Od izrazito tehničnega do drznega prostega plezanja. V previsu sem pustil tri kline. Aleš poizkuša naprej. Prehod iz leve, ki iz turnca ni bil videti tako težaven, je previsen,

poleg tega krušljiv in brez špranj. V sami luknji je zabitih kakih pet klinov, ki se ob vsaki obremenitvi krivijo in majejo.

Po dolgem ogledovanju in študiranju se Aleš loti previsa. Z nogami se upre v stene leve, z rokami pa seže v neznano. V tem položaju obstane. Sliši se le sopenje. Le drobir, ki se mu lušči pod prsti, sika v prepad. Pomika se više. Plahi udarci kladiva. Vponka hlestne. Vrv zadrgeta in noge nama izginejo izpred oči. Končno zazveni čisto in jasno donenje klina. »Naprej!« Tone izgine za njim. Ostanem sam, sredi mrtvega skalovja, le tanka vrv me veže s prijatelji. Kot iz daljave pride tudi zame odrešilni klic — naprej. Kako je izplezal to mesto Aleš, ne vem. Vem samo to, da sem godrnjal, ne oziraje se na pravila bontona in olike, preden sem dosegel prvi klin. Izpulil sem ga z roko. Še nekaj metrov in stojimo skupaj v kotu pod majhnim previsom. Aleš se potegne čezenj in velika polica se mu zareži nasproti. Po njej zavijemo levo navzgor proti Zlatorogovim stezam. Najtežje je za nami. Do sem smo rabili skoraj ves dan. Kot sestradani levi se vržemo na ubogo konservo, od katere ostane čez nekaj trenutkov le zmaličena pločevina. Po znanem terenu plezamo proti Gorenjskemu turncu. Tu nas zajame noč.

Zbude me sunki mrzlega vetra. Poleg mene sedi Tone in s stoično zbranostjo šklepeče z zobmi. Dani se že. Sever razganja megle okrog Škrlatice.

Še preden je sonce obsijalo streho Doma v Vratih, smo stali na vrhu stene v soncu. Navdušeno smo pozdravljali žarečo kroglo, ki prinaša toploto in življenje.

*

Ležim na travi pred Domom in razmišljam o gorah. Pogled mi obtiči na steni, v katero butajo megle kot morski valovi ob obalne čeri. Senca leži nad pokrajino. Vse je nekam turobno kot ob spominu na padle plezalce v gorah.

Kaj pravzaprav žene plezalce v stene? Razumljivo je, zakaj hodi-jo ljudje v hribe. Nekateri iščejo miru in počitka, drugi samote, tretji zabave, veseljačenja in podobno. A plezalci se vračajo v dolino trudni, razčepani, včasih sestradani in zmrznjenih udov. Mar je to počitek po delu in mestnem vrvežu? Vzroki za tako počenje so tako različni kot človeški značaji. Vendar lahko ločimo dve skupini plezalcev, med katerima pa ni ostrih meja. Pri nekaterih prevladuje športni, pri drugih pa estetsko hedonski moment, ki se navadno družita v različnih razmerjih. Prvim je premalo telovadnica ali stadion, ni jim do tekem, ki jih večkrat vodi krivičen sodnik in gleda krivična publika, ki vidi le zunanji videz, rezultate in favorite. Ne vidi pa duševnega napora, ki ga vloži vsak tekmovalec v svoje delo. Drugi ne iščejo v gorah le lepih oblik in pogledov, ampak tudi zadoščenja in potrdila o lastnih močeh in sposobnostih. Plezanje jim je le sredstvo, alpinizem pa duhovni smoter. Pri vseh mladih plezalcih se opaža sla po prvenstvu, po boju s čim večjimi težavami, skoraj lov za rekorde, kar močno poudarja športno plat alpinizma. Iz dneva v dan postajajo drznejši, izgubljajo vsak strah, ne mami jih več globina, postanejo akrobati v navpičnih in previsnih stenah, vendar se v najtežjih situacijah zavedo in trdneje se oklenejo bele skale, ki so ji zaupali svoje življenje. Nekateri pravijo plezalcem norci ali samomorilci. Vendar niso nikaki samomorilci, ravno narobe. Njihova dejanja so izraz dvojne osebnosti, ki se bije med seboj. Hočejo živeti, iščejo nevarnost, jo skušajo, vendar se s poslednjimi nadčloveškimi močmi oklepajo — življenja.

Tehnični opis: Po Prusikovi smeri do zadnjega rebra na gredini pred rumeno zajedo. (Originalna smer zavije navzdol v grapo.)

Iz najvišjega mesta gredine malo desno in po desnem boku stebrička na veliko polico. Raztežaj rahlo proti desni na teme stolpička. S stojišča 2 m levo in po previsni plošči (2k) (tendenco levo) v poč. Po njej do zagodenega bolvana. Iz poča desno ven, v gladko odprto zajedo (k), ki se kmalu razgubi, prestop desno na raz in po njem na ogromno stojišče. Čez bolvane levo v kamin na vrh turnca. Ob strehi kakih 10 m naravnost navzgor po previsni plošči (3k) in prečka desno v plitvo levo. Iz leve čez krušljiv previs in levo v nekaj kot. Iz tega navzgor na veliko polico, ki drži proti levi. Po policah in skokih, drže se leve, na Zlatorogove steze.

Težavnostna stopnja V, mestoma VI. Smer je le varianta v mreži smeri Triglavске stene. Možnosti izstopa: Čopov steber, med Čopovim in Prusik-Szalayevo, in Prusik-Szalayev. Najidealnejša kombinacija: Deržajeva vstopna varianta, ki poteka v grapi pod rumeno zajedo — naša varianta naravnost po stebri do Prižnice in Prusik-Szalayev izstop.

Plezali: 27. in 28. julija 1954 Aleš Kunaver, Tone Jeglič in Dular Marko, člani AO Ljubljana-matica.

Nevenka Rovan:

NA RATITOVEC

(Nagrajeno v natečaju PV l. 1954)

Najlepši je planinski svet,
na belih skalah beli cvet,
planinska travica na gori
in pesem, ki pojo jo bori.

Dolgo časa smo se pogovarjali, da bomo naredili izlet v planine. Nekateri so se navduševali za Julijske, drugi za Kamniške planine. Končno je padla odločitev, da gremo na Ratitovec.

Vremenska je napovedovala slabo vreme, a bilo je prekrasno. Odrinili smo s kolesi okoli enajste ure.

Pot je držala mimo belih vasic, zelenih polj in travnikov. Kmalu je ostala za nami Škofja Loka. Kočica na Lubniku nam je »pomežiknila«, a tudi mi smo »pomežiknili« in zavili v Selško dolino.

Dolina je pod Lubnikom zelo ozka; a ko zavije na desno, se svet odpre. Sonce je pripekalo, da mi je pokrajina kar migljala pred očmi. Zavidala sem račke ob Selščici, ki se jim ni nikamor mudilo in so bile gotovo namenjene v plavalni bazen. Najbrž sem vozila zelo leno, ker me je »predramil« mamin klic: »Gremo, gremo!« Ratitovec me je tiho poklical. Pogledala sem v njegov masiv in pognala svojega »konjička«.

Za nami so ostale: Dolenja vas, Selca, Češnjica. Tu smo oddali kolesa in si »privezali duše«. Bili smo izredno dobre volje; take smo, kadar gremo v planine. Ob štirih popoldne smo odšli na pot.

Prečkali smo nekaj serpentin lepe avtomobilske ceste in se spustili v gozd. Svet je postajal vedno lepši. Na desni, visoko gori v Jelovici, je ležala lepa, bela vas. Vsi smo se ustavili in gledali. To so Dražgoše. Vse hiše so zidane v eno ali dve nadstropji. Med vojno je bila vas požgana in minirana. A zdaj stoje Dražgoše lepe in ponosne.

Bližali smo se Podlonku in Prtovču; to sta ljubki, prijazni vasi pod samim Ratitovcem. Občudovala sem lepe macesne na zeleni travici.

Na Prtovču sem se napila mleka in zavili smo na desno v gozd. Pot je postajala strma. Tu se nam je pridružil sopotnik, ki nam je pokazal studenec, kjer je partizanska bolnišnica prejemale vodo.

Drevje je bilo vedno redkejše in po polurni hoji smo prispeli v pravi planinski svet. Pihal je močan veter in upogibal plazeče se veje borovcev, ki so se vzpenjali pod sedlo. Borovci so peli zares lepo pesem. Med bele skale je narava posejala živordeči sleč. Na desni so se dvigale skalne stene. Vse to je bilo tako lepo, da sem kar strmela in gledala... Nada in Biserka sta bili že precej visoko in me vzpodbujali, naj le pohitim, da ne zamudim lepote sončnega zahoda.

Prava planinska stezica zavije na levo in se vije med planinskim grmovjem, ki postaja vedno redkejše. Vedno višje in višje se vzpenja. Kmalu sem bila tam, kjer raste samo planinska travica. Krasen razgled se je odpiral in strmela sem v večer!

V dolino Selščice je že legal mrak, a Storžič je ves svetel in izklesan kipel v nebo. Kamniške planine je prav pod vrhom poljubljalo sonce. Vse je polagoma tonilo v mrak, le zlati pramen na zahodu je žarel. Veter je divjal, da bi me skoraj odnesel. Še nekaj korakov in sprejela nas je gostoljubna koča na Ratitovcu.

V koči je zagorela petrolejka. Jedilnica je bila polna planincev. V prijetni sobici smo kramljali, kakor da smo stari znanci. Se zapeli smo. Priznam, da sem bila utrujena, a tako srečna.

Zaspati nisem mogla. Kdor koli je govoril, je tako zinil, da smo se vsi smejali. Okrog koče pa je strašno tulil veter; zaganjal se je v kočo in odbežal.

Ko smo se umirili, se je čula le pesem vetra, tako silno in močno, kakor bi grmelo.

Jutro je bilo prekrasno. Julijci so zažareli v vsej svoji krasoti, s svojim bisernim orjakom Triglavom. Pozdravila sem Pokljuko in posamezne vrhove, ki so žareli v soncu, ter se obrnila proti Poreznu in Blegašu. Na vzhodu je zažarelo sonce in njegov svit se je razlil po vsem nebesnem svodu. V tej lepoti sem strmela v široki planinski svet, ki se je odpiral krog in krog.

Spustila sem se v svet okoli koče. Začudena sem obstala. Stala sem ob planikah. Drobne, bele cvetke so bile posejane vsepovsod in med njimi dišeče murke. »Ti moj ljubi Ratitovec!« mi je ušlo iz ust.

Na Ratitovcu nisem srečala Angležev in Nizozemcev kakor v Julijcih. A če bi vedeli, kako lepa gora je Ratitovec, bi vsakdo pohitel nanjo.

Vse polno planinskih doživetij se mi je vtisnilo v srce. Pesem borov, lepota planik in murk in ves planinski svet od Krna do Špika — bajno kraljestvo Zlatoroga, od Karavank tja do lepih Kamniških planin. Vse to je bilo nekaj tako mogočnega, čudovitega, da ne bom nikoli pozabila.

Mitja Šarabon:

PLANIKA IN MISEL

*Držim v rokah vesolja občutljivost:
duha in kri cvetlice, ki vsa živa
in kot najtišja misel upogljiva
drhti ob meni vame. Vsa minljivost*

*in vsa lepota vseh palet sveta
in pesmi vseh in vseh prikritih ran
žari iz nje, ki govor ni ji dan.
Njen molk mi govori do dna srca*

*o smislu vseh stvari, ki le molče
in bi izpačil krik jih površin.
Saj ni besed za vse, kar je hudo —*

*in krikov ni za vse, kar je lepo
in kar nikomur nikdar ne pove
o drobnem svetu v zadnjem dnu globin.*

1954.

DRUŠTVENE NOVICE

J. Liška:

MLADINA O NAŠIH PLANINAH

Planinska zveza Slovenije je zbudila z natečajem za najboljše šolske naloge in domače spise o planinah precejšnje zanimanje med mladino. Nekateri — predvsem nemladi — so sicer očitno pisali le zaradi nagrad, a večina spisov kaže, da je med našo mladino precej zanimanja za lepote planin in vrednote planinstva. Mnoge, tudi nenagrajene naloge so napisane, kakor se piše o stvareh, ki so nam pri srcu.

Ocenjevalna komisija zastopnikov Planinske zveze, mladinskih pisateljev in profesorjev slavistov je ocenila 611 spisov brez tistih, ki so jih poslali starejši pisci, zamudniki, poslanih mimo šolskih uprav, skratka brez spisov, ki kakor koli niso ustrezali pogojem natečaja. Največ spisov so poslali četrtošolci, 116, natanko toliko kakor vsi razredi osnovnih šol skupaj. Tretješolci so zastopani z 98, prvošolci z 51, drugošolci z 48, višji gimnazijski razredi in učiteljišča skupaj z 72, razne strokovne šole pa s 110 spisi. Očitno veliko je vmes deklet, med nagrajenci jih je kar 27, vtem ko so fantje dosegli le 22 nagrad. Četrtošolcev je največ tudi med nagrajenci, 9, sledijo tretješolci, strokovne šole in osnovne šole, ki so odnesli vsak po 7 nagrad, slabše so odrezali prvošolci in drugošolci, ki so dosegli le po 2 nagradi. Po 2 nagradi so dobili tudi peto in šestošolci, čeprav so poslali dvakrat manj nalog kakor prvo in drugošolci. Med 19 osmošolci je nagrajenih 6, najvišji odstotek nagrad pa so dosegli sedmošolci; od 12 udeležencev natečaja je doseglo nagrade kar 5.

Nekatere šole so sprejele natečaj s precejšnjim zanimanjem, druge pa kljub priporočilu SPK LRS bolj površno, sicer bi bil uspeh v vsakem pogledu še večji in lepši. Kakor da so ponekod prezrli namen natečaja. Pobudniki so želeli dobiti vpogled v kulturo planinstva med mladino. Branje najboljših nalog, razgovori o planinstvu, objava najbolj uspešnih spisov, vse to naj bi opominjalo mladino, starše in javnost na lepote in vzgojno vrednost planinstva — saj bi bilo prav, da bi mladina obiskovala planinski svet še več, kakor ga obiskuje zdaj; šole, starši in razne vzgojne organizacije pa naj bi bolj ko doslej pospeševali kulturo planinstva.

Glede ocenjevalcev, ki so prebirali naloge, preden so bile poslane v Ljubljano, bi pripomnil, da nekateri niso zavrnil nalog, ki bi celo v razredu ne bile med dobrimi. Tega ne omenjam zato, ker je imela ocenjevalna komisija v Ljubljani nekaj več dela, ampak zato, ker menim, da je učitelj dolžan povedati učencem, kaj je uspelo, kaj pa ni zadovoljivo.

Komisija se je ravnala predvsem po dveh kriterijih: da je spis ustrezal natečaju po vsebini in da je pokazal starostni stopnji primerno spretnost v izražanju. Domače spise je ocenjevala seveda nekoliko strože. Podtaknjene izdelke je izločila, saj se jim vidi neustreznost letom podpisanih in po gledanju i po izrazu in celo po pisavi. Vendar to ne more zmanjšati dobrih strani natečaja.

In prav o tem, o uspehih natečaja je vredno spregovoriti, saj jih ni malo. Učencev, ki so pisali o planinskih temah, je bilo na tisoče. Tistih 611 nalog, ki jih je pregledala ocenjevalna komisija v Ljubljani, je le del nalog, ki so jih napisali učenci in dijaki ob tej priložnosti. Še bolj razveseljivo je lepo število domačih nalog, napisanih očitno brez pomoči stargjših, in prav takó zanimanje, ki so ga tokrat pokazale razne strokovne šole: rudarska, železniška, gozdarska, vzgojiteljska.

Le malo spisov kaže nelep odnos do planinstva in narave sploh, le osamljeni kažejo na zdivjanost in prazno duhovičenje. Večina nenagrajenih spisov je bolj ali manj šibka v izražanju, ne dovolj urejena, a le malo je takih, ki ne bi govorili o planinah kakor koli lepo, z občudovanjem, ali pa ne bi kazali, koliko preizkušenj svojih mladih sil doživlja naša mladina v gorah.

O vsem tem govorijo seveda najlepše nagrajenci, posebno nagrajenci z višjimi nagradami. Za te se ni bilo težko odločiti, teže je bilo z nagrajenci z naročnino za Planinski Vestnik. Še mnogo spisov je namreč takih, za katere je težko reči, da so očitno slabši od nagrajenih. Toda število nagrad ima svoje meje.

Mladi planinci opisujejo največ Julijske Alpe, Karavanke in Savinjske planine, a nekateri tudi čudovite kraške jame in gozdne poti po Gorjancih, Bohorju in Pohorju. Marsikaj so vzljubili na svojih številnih poteh: belokranjske gride in toliminske senožeti, vrhove nad Trstom in prelepe kraje okrog izvira Soče, triglavske stene, pobočja Stola, Begunjsčice in kamenite planjave Grintovca, Raduho tam blizu Koroške, Boč sredi Stajerske in ljubeznive Lendavske gorice — že sredi panonske nižine, daleč od pravičnega planinskega sveta okrog Vršiča. Vso to čudovito raznolikost naše dežele občudujejo, vsa ta lepota jih vabi in jim zbuja in pogloblja ljubezen do domovine. Z vrhov jim segajo pogledi na Koroško, v Benečijo, Trst, Celovec, h koroškim jezerom in tja, kjer obliva morje našo obalo.

Nekateri se ustavljajo ob sledovih partizanskih let. Na to temo je posebno lepo uspela črtica osmošolca Sitarja »Iz naše zemlje rasto planike«. Planiko, ki ga je skoraj stala življenje, položi mladi planinec, ko se vrne v dolino, na partizanski grob. Podobno učiteljsčnica Firman Nada. Ob poraslem grobu neznanega junaka na Pohorju se spominja na grob očeta, ki je padel kot partizan, ne da bi vedeli kje. Ob tej misli se skloni h grobu neznanega partizana in položi glavo na mrzli kamen, ki krije grob... Četrtošolka Slapernik iz Kanala ob Soči pa se spominja na Kuku, kjer je bilo med prvo svetovno vojno krvavo bojišče, sredi poljane šmarnc — ki cvetijo »kdo ve komu v spomin, kot bi narava sama hotela nežno zabrisati vse težke spomine preteklosti« — padlih v prvi svetovni vojni.

Največ občudujejo mladi obiskovalci seveda lepote planinskega sveta samega: sončni vzhod in zahod, razgibane in zabrisane panorame; presenečenja, ki so prvič gledali svet z višin; šumeče potoke, mavrične slapove, srebrne reke v daljavah; bujne, življenja polne gozdove na pobočjih in razbičano drevje in ruševje v višavah; sončne senožeti in planjave kamenja, ostre grebene, prepade, previse, melišča in snežišča; nevihte in divjo moč naravnih sil, spokojnost na sončnih pobočjih in v luninem svitu sredi tišine gorskih samot.

Res »pravi planinski nalogi« sta napisala četrtošolec Medvešček Mitja (Prvič na Prisojniku) in tretješolka Rovana Nevenka (Na Ratitovec!). Mitja je že kar izkušen in preudaren planinec, Nevenka pa je vsa deklško zavzeta v občudovanju prej neznanih lepot. Mitja, ki je prejel prvo nagrado, je fant, ki se spoprijema s planinami, a ni po nepotrebnem drzen; ne gre mu le za premagovanje težav. Planine mu ogrevajo srce za našo zemljo in ljudi, spominja se partizanov, ki so jih vzgojile — in celo humorja mu ne manjka. Najvišjo nagrado je dobil tudi sedmošolec klasične gimnazije v Ljubljani Tone Wraber. Napisal je poljudnoznanstven spis o flori na pobočjih Stola. Odlično pozna mnoge cvetlice — ne samo njihova slovenska in latinska imena, ne le njihove najbolj očitne značilnosti, ampak še marsikaj več. O cveticah nam pripoveduje kakor znanstvenik, ki stvari svojega zanimanja pozna in jih hkrati tudi ljubi, ki so mu te stvari — svet.

Osmošolec Bele Ivan ima oko za prikrite lepote narave, osmošolka Pilgram Lučko pa privlači na njenih poteh predvsem kulturni spomeniki — spis kaže na kultivirano mladenko, ki se zelo lepo izraža. Lepo opisuje tudi Komar Slavka, četrtošolka iz Tolmina. Talentirano je opisala čas, ko prodira v planine pomlad, in boj dveh ruševcev. Faganel Marjan, dijak šole za umetno obrt, je doživeto in nazorno opisal nevihto v planinah. Osemletna Kemperle Tatjana prisrčno pripoveduje, kako si je s potjo na Kamniško sedlo, kjer jih je zajel vihar, zaslužila žgance. Nekoliko večja Zvan Angelca, deklica odprtih oči, opisuje v živem, nazornem jeziku odhod živine v planino in življenje med planšarji. Med nagrajenci je tudi Vlado Gal iz Trbovelj, učenec rudarske šole. Opisal je izlet na Pohorje: redkobesedno, a slikovito in doživeto. Prav bi bilo, da bi čim večje število delavske mladine tako prevzele lepote narave, kakor so Vladka Gala.

Odlika nagrajenih nalog je pisana vsebina. Vsakdo je našel glede na svojo starost, zanimanje in temperament v planinah svoje. Od drznih fantov, ki jih vabijo tvegane poti in mikajo planike na nevarnih mestih, do deklic, ki jih privlači zajčki in polžki. Med deklkami se je lepo izkazala Polonca Lavrenčičeva, ki je v počitnicah pomagala očetu-geometru pri delu na Pohorju in tam doživela marsikaj nepozabnega — od srne, ki spi z odprtimi očmi, do lova na gamsa, ko očetu ni privoščila, da bi ga zadel... Mala Bolčina Zofka pa je srečala celo samega volka, ki pa tokrat ni bil lačen in je Zofko le gledal kakor ona njega, tako da je lahko vse to pozneje prikupno opisala in narisala.

Sestanek zasavskih alpinističnih odsekov v Trbovljah. Po sklepu, sprejetem na meddruštvenem sestanku zasavskih planinskih društev na Mrzlici, se je vršil dne 3. III. t. l. v Partijskem domu v Trbovljah sestanek alpinistov iz Trbovelj, Hrastnika in Zagorja. Čeprav SZDL OLO Trbovlje na tem sestanku ni bila zastopana, je vendar le-ta dobro uspel. Alpinisti so se dogovorili za skupno alpinistično odpravo na Velebit, za medsebojno sodelovanje na sestankih alpinističnih odsekov, za organizacijo začetniškega plezalnega tečaja in izvedbo plezalne šole. Alpinistični odsek Trbovlje je prevzel nalogo, da bo do prihodnjega sestanka, ki se mora vršiti še v marcu t. l. izdelal osnutek programa za odpravo na Velebit. Od Komisije za alpinizem pri PZS je na sestanku bil navzoč njen načelnik tov. Tone Bučar.

PD Pivka prenehala z delom. Z dnem 3. II. 1955 je PD Pivka prenehalo obstajati, ker ni imelo več članov in ne pogojev za svoj obstoj. Planinci iz Pivke se bodo zaradi tega vključili v PD Postojna.

Sestanek v Ilirski Bistrici. Da bi se poživilo delo PD Ilirska Bistrica, je bil na pobudo PZS dne 3. II. t. l. sklican sestanek v Ilirski Bistrici, katerega so se udeležili poleg tamkajšnjih planincev funkcionarji Občinskega komiteja ZKJ in občine Ilirska Bistrica ter zastopniki PZS. Po pretehtanju vseh objektivnih kot subjektivnih razlogov, ki so doslej hromili delo tega društva, so sklenili, da bodo čimprej skušali sklicati občni zbor in izvoliti nov odbor, ki naj takoj začne z delom. Pri tem pa mu bosta pomagala Občinski komitej in občina v Ilirski Bistrici. Šele potem, ko bo odbor s svojim delom dokazal, da PD v Ilirski Bistrici ni samo na papirju, temveč da tudi dela ter da ima za seboj številno delovno članstvo, bo govora o prevzemu adaptacijskih del planinskega doma na Svinščakih, ki ga sedaj obnavlja mestna občina v Ilirski Bistrici.

Sportna razstava. Zveza športov Slovenije bo v okviru prireditev v proslavo 10-letnice osvoboditve priredila tudi sportno razstavo, ki se bo vršila v sklopu I. turistične razstave v Ljubljani od 2. do 24. VII. 1955 v prostorih Gospodarskega razstavišča. Na razstavi bo sodelovala tudi PZS.

L. R.

Gradnja planinskega doma v Ljubljani. Dne 15. II. 1955 so se sestali v Ljubljani predsedniki Lvske, Ribiške in Planinske zveze ter ugotovili, da imajo vse te organizacije isti cilj — postaviti lasten dom v Ljubljani. Ker nobena teh zvez sama ne bi mogla v doglednem času postaviti doma, ki bi ustrezal tako glede števila prostorov kot tudi v urbanističnem pogledu, je bilo na sestanku sklenjeno, da bodo te organizacije zgradile dom s skupnimi napori.

Potreba po lastnem domu se je pri vseh navedenih organizacijah pojavljala že pred vojno, vendar do realizacije zaradi pomanjkanja finančnih sredstev nikdar ni prišlo. Tudi sedaj denarja še ni na razpolago, toda vsekakor je treba takoj začeti z zbiranjem sredstev, da bodo vsaj pripravljalna dela (načrti itd.) gotova v čim krajšem času.

Novi dom bo nosil naziv »Zlatorog«.

O poteku akcije za gradnjo bomo naše čitatelje še obvestili.

K. F.

Gora Oljka (753 m)

Planinska postojanka na Gori Oljki. Na turistični konferenci decembra 1954 v Mozirju je bilo sklenjeno, da se obnovi oziroma vzpostavi turistična postojanka na Gori Oljki (734 m), ki je za Celjane in Savinjsčane isto kot Smarna gora za Ljubljance, le da jo še daleč prekaša z lepim in velikim razgledom. Postojanko je prevzelo PD Celje dne 6. marca 1955.

Mednarodni festival planinskih filmov v Trientu (Italija). V oktobru t. l. se bo vršil v mestu Trient pod pokroviteljstvom CAI in mesta Trient mednarodni festival planinskih filmov, na katerega je bila povabljen tudi PZS. Najboljši filmi bodo tudi nagrajeni. Te vrste prireditve organizirajo v Trientu vsako leto. PZS je o tem že zainteresirala Triglav film.

IZ OBČNIH ZBOROV

PD Ljubljana-matica. Delo tega društva, ki je najmočnejše planinsko društvo v Sloveniji, je bilo v minuli poslovni dobi zelo razgibano. Najagilnejši je bil vsekakor gospodarski odsek, ki je povečal in moderniziral Triglavski dom na Kredarici, ki tak, kot je, in v tej višini, nima primere ter je lahko v ponos vsej naši organizaciji. V adaptacijo so investirali preko din 10.000.000. Mnogo truda in naporov je društvo posvetilo oskrbi svojih šestih postojank ter je bil temu primeren tudi finančni efekt ob koncu leta, ki je izkazal din 1.200.000 čistega dobička. Obisk postojank je bil nekoliko manjši od leta 1953, vendar zadovoljiv. Težave pa imajo še vedno z Domom na Komni, ki pa se bodo še povečale, če bo moralo društvo odslej vso potrebno kurjavo za Dom znositi iz do-line. Nujna je sedaj povečava Koče pri Triglavskih sedmerih jezerih, za kar je društvo že izdelalo detaljne načrte. V kolikor bo društvo razpolagalo s potrebnimi finančnimi sredstvi, bo že letos pričelo s temi deli.

Društvo šteje 8080 članov, od teh 2300 mladincev in 419 pionirjev. V številu članstva je ponovno nekoliko nazadovalo. Ker društvo beleži nazadovanje v članstvu že od leta 1951 dalje, je bil zelo umesten predlog društvenega tajnika, da bi se pri odboru formirala posebna organizacijska komisija, ki naj bi proučila vzroke upadanja članstva, predvsem pa mladine. Nazadovali so tudi pri prirejanju izletov. Od

27 napovedanih je bilo izvedenih le 18 izletov. Številna predavanja domačih in inozemskih predavateljev so bila dobro obiskana, društvo pa je organiziralo niz predavanj tudi po drugih planinskih društvih in še posebej v Trstu ter v Avstriji. Markacijski odsek je zadovoljivo rešil prezevo nalogo.

Zelo uspešen je bil alpinistični odsek, ki ni plezal samo v stenah domačih gor, temveč tudi v Franciji, Švici in Dolomitih. V celoti je izvedel 7 prvenstvenih ter okrog 150 ponovitev. Odsek šteje 63 plezalcev in je dosegel izredno kvaliteto. GRS razpolaga z vsoto sodobno reševalno opremo in je v preteklem letu imela tri akcije. V svojih vrstah ima vključenega tudi zdravnika.

Društvo je predložilo občnemu zboru v proračun, ki predvideva din 47 000 000 izdatkov. Na splošno zahtevo občnega zbora pa je bil znižan za din 15 000 000, ker je bil zbor odločno proti temu, da bi se na Šmarno goro gradila žičnica.

Odboru, ki je bil nekoliko pomlajen z mlajšimi člani, bo tudi v bodoče načeloval dosedanj predstnik tov. Tone Stajdohar.

PD Cerklje. Zaradi izredno slabega vremena se je udeležilo občnega zbora tega društva le 56 članov. V organizacijskem pogledu je društvo napredovalo, saj je pridobilo 30 novih članov. V celoti šteje društvo 340 članov, od teh 113 dijakov in učencev. Planinske skupine ima na nižji gimnaziji, EGS in na osnovni šoli na Cerkljanskem vrhu. Društvo si prizadeva, da bi za planinstvo zainteresiralo tudi ostale šole v svojem delovnem področju in bo za to — po zgledu PZS — razpisalo nagradni natečaj za najboljše šolske naloge, proste spise in risbe. Propagandni odsek ni bil tako delaven. Naredili so dva izleta na Mangrt in enega k otvoritvi Koče na Ratitovcu, planinska skupina na osnovni šoli pa je naredila skupinski izlet v Triglavsko pogorje. Na predvečer Dneva vstaje so skupno z ZB zažgali na vrhu Porezna velik kres. Društvo je v preteklem letu praznovalo 50-letnico svojega obstoja in ta jubilej slovesno proslavilo. Na slavnostni seji dne 13. XI. 1954 je zastopnik PZS izročil najstarejšima članoma tega društva tov. Štravsu Jerneju in Brelihu Petru srebrni častni znak, s katerim ju je odlikovala skupščina PZS aprila 1954 v Mariboru. Planinska zabava, ki je sledila oficialnem delu proslave, je potekla v prav priskrbenem vzdušju. Kočo na Poreznu je obiskalo 2086 planincev. V primerjavi z letom 1953 je obisk postojanke padel za 189 gostov. Oskrba koč je bila vseskozi odlična, o čemer pričajo številne pohvale. Dobra je bila tudi oskrba zavetišča v Počah in na Robidenskem brdu. Društvo je v novi spalnici na Poreznu napravilo tro nadstropni pograd in ga opremilo s slamenjačami. S tem je na novo pridobilo 20 ležišč. Nabavilo je tudi nekaj novih odevi. Delaven je bil dalje markacijski odsek, ki je pregledal in izpopolnil vse že obstoječe markacije, nekatere pa izvršil na novo.

PD Podljubelj. Od skupnega števila 75 se je občnega zbora udeležilo 54 članov. Društvo upravlja planinsko zavetišče pri Jurju, ki je izkazalo še dokaj lep dobiček.

Zavetišče obratuje samo ob sobotah in nedeljah, oskrbujejo pa ga funkcionarji odbora izključno in za to niso plačani. Ker pa je začelo v neposredni bližini tega zavetišča poslovati Gostišče pod Ljubeljem, društvo razmišlja o tem, da bi prevzelo v svojo oskrbo kako drugo postojanko. Interesirajo se za kočico na Kalu, last gozdarskega odseka OLO Kranj in so pogajanja za njo že v teku. Propagandni sektor je v okviru svojih možnosti skoraj v celoti izvršil svojo nalogo. Premalo pa se članstvo interesira za planinsko literaturo. Na Planinski Vestnik je naročenih le 11 članov, člani pa se tudi ne poslužujejo ostale planinske literature, ki jo ima društvo v precejšnjem številu na razpolago. Pri ureditvi zavetišča je članstvo izvršilo 16 udarniških ur, pri markiranju pa 12. Dne 20. IV. 1954 so organizirali skupinski izlet na Zelenico in priredili smučarsko tekmo za društveno prvenstvo, dne 8. VIII. 1954 pa množični izlet na planino Prevalje. Sklenili so, da bodo društveno delo v tekočem letu bolj poživili in vpeljali evidenco o tem, kaj je vsak član napravil za društvo, oziroma katere vrhove je obiskal. Večjo skrb bodo posvetili tudi alpinističnemu odseku.

PD Maribor. Društvo je imelo dne 9. III. 1955 svoj 36. občni zbor. Številna udeležba s strani članstva je pokazala, da članstvo sodeluje z društvom in da se zanima tudi za delovni program za tekoče leto. Po predsedniškem poročilu, ki ga je podal večletni agilni predsednik tovariš ing. Degen Friderik, je pokazal pregled vsega društvenega dela dolgoletni društveni tajnik tov. Dore Gajšek.

Društvo se je v preteklem letu prvenstveno izživljalo na gospodarskem sektorju, oziroma je na tem polju imelo največ uspeha. V rekordnem času je postavilo novo planinsko kočico na Zavcarjevem vrhu — na obmejnem Kozjaku — in jo dne 10. X. 1954 izročilo svojemu namenu. Razveseljivo je dejstvo, da je društvo tudi vse stroške gradnje, ki so znašali 6119 000 din, že v celoti pokrilo. Dalje je izvršilo vsa pripravljajna dela za izsek smuče proge pri Ribniški koči, zgradilo dobro polovico avtoceste iz Ribnice na Ribniško kočico in v njo investiralo 1300 000 din, izdelalo zidano teraso pri Mariborski koči, v kar so investirali 320 000 din, dne 16. V. 1954 pa so na Mariborski koči na slovesen način otvorili telefonsko zvezo z dolino. Poleg tega so v vseh svojih postojankah izvršili večja ali manjša popravila in nabavili razno opremo. Dobicek vseh postojank je znašal 725 852 din in je nekoliko manjši od lanskoletnega. Potrebni denar za investicije so prejeli v obliki dotacij od ljudske oblasti, ustanov itd., samo oglasna akcija pa jim je prinesla 2 500 000 din.

Članstva je 2318, od teh 339 delavcev in jih je za 325 manj kot preteklo poslovno leto. Izpadek gre predvsem na račun novoustanovljenih društev, kakor PD Ptuj in PD obrtnikov v Mariboru. Planinski skupini ima le v podjetju Remont ter Predilnici in tkalnici. Delavnost propagandnega odseka se je predvsem izkazala ob organizaciji skupščine PZS, ki jo je odlično izvedel. Veliko dejavnost pa je pokazal tudi ob drugih priložnostih. Ob koncu vsakega leta izda publikacijo »Planine ob meji«, ki je v literarnem oziru dokaj na višku.

Alpinistični odsek šteje 42 članov in pripravnikov. Pripravil je dvojce predavanj za širšo planinsko javnost ter 24 izletov, poleg tega pa še več smučskih tur. Plezalne vzpone je vršil doma in v inozemstvu ter se udeležil plezalnih taborov v Planici, v Vratih in na Okrešlju. Odsek pa je marljivo sodeloval tudi pri vseh ostalih društvenih akcijah. Delavna sta bila tudi markacijski in smučarski odsek.

Dokaj živahna diskusija je obravnavala predvsem vključevanje mladine v planinsko organizacijo. To nalogo bo skušal izvršiti alpinistični odsek. Za to se bo poslužil tudi predavanj z diapozitivi po vseh solah in podjetjih. Občni zbor je sklenil, da ne bo nadaljeval z obnovo Senjorjevega doma, ker je na kraju, kjer vladata večni prepri in megla in je tudi sicer preveč oddaljen od Ribniške koče. Vse material bodo porabili pri gradnji nove dependanse Ribniške koče. Sprejet je bil obširni program dela za leto 1955, celotni proračun pa znaša 12 207 000 din. Zanimivo je, da bo še v tem letu pričela poslovati na Ribniški koči UKV radio postaja, delo mariborskih amaterjev, ki bo imela stalno radiozvezo z društveno pisarno. V počastitev spomina padlim borcem-planincem bodo mariborski planinci še letos odkrili pri Mariborski koči spomenik, Lackovemu odredu pa na Zavarčarjevem vrhu spominsko ploščo.

Izvoljen je bil dosedanji upravni odbor z dosedanjim predsednikom tov. ing. Degnom na čelu.

PD Kranj. Težišče dela tega društva je bilo vsekakor v gradnji planinskega doma na Smarjetni gori, ki je društvo zaposlilo skoraj v celoti. Veliko skrbi in dela je imelo tudi z upravo doma na Krvavcu. Odras njhovega truda pa se je pokazal tudi v letni bilanci tega doma, ki je izkazal 516 000 din dobička. Smarjetna gora je izkazala 35 000 din dobička. Iz društvene bilance je razvidno, da ima društvo za nadaljnjo gradnjo Doma na Smarjetni gori že na zalogi gradbenega materiala oziroma lesa za 3 000 000 din. Dotacije s strani MLO in OLO so znašale 19 milijonov dinarjev.

Markacisti so vse leto živahno obnavljali markacije, predvsem pa v okolici Čojzove koče na Kokrskem sedlu in sosednjih vrhov ter na Sv. Jošt. Obnovili so tudi več potov, med katerimi je zlasti omeniti pot na Kočno. Alpinisti so imeli več uspehov doma in v inozemstvu, kjer so plezali v skupini Mont Blanca. Od društva je prejel alpinistični odsek v to svrhu 40 000 din podpore. Izredno značilno je dejstvo, da so alpinisti močno aktivni tudi v vseh ostalih društvenih akcijah. Društvo ima nadalje odsek jamarjev, ki je eden najaktivnejših odsekov in je posebno zaslužen pri aktivizaciji mladine.

Diskusija je bila dokaj živahna in mestoma burna. Društveno delo je zlasti kritiziral bivši društveni ekonom tov. Pavlič, ki je očital društvu v nekaterih primerih razsipnost, kar pa je društvo takoj z dokazi ovrglo. Občni zbor je med drugim sklenil nadaljevati gradnjo koče na Bašelskem sedlu, za kar je odobril milijon dinarjev kredita, hkrati pa pooblastil upravni odbor za najetje 10 milijonskega kredita za nadaljevanje del na Smarjetni gori.

Od 138 članov, ki so se udeležili občnega zbora, je bilo najmanj tretjina mladine, ki se je med diskusijo v več primerih sama prostovoljno javljala za določeno prostovoljno delo. V upravni odbor je bilo izvoljenih 15 odbornikov, od teh precej novih, z dosedanjim predsednikom tov. Klotjčnikom na čelu.

PD Nova Gorica. Društvo ima kar pet planinskih postojank, to so Gomiščkovo zavetišče na Krnu, Dom dr. Klementa Juga v Lepeni, Stjenkovo kočjo na Trstelju, Kekčev pionirski planinski dom na Katarini in Dom na Lokvah, ki so ga prevzeli v svojo upravo šele v letu 1954. Ker društvo nima plačanih moči v svoji pisarni, naravno oskrba teh postojank polno angažira društveni odbor. Zato pa bi spričlo svoje velike agilnosti vsekakor zaslužilo več razumevanja lokalnih oblastvenih forumov in gospodarskih organizacij. Uredili so Dom dr. Klementa Juga v Lepeni in izpopolnili opremo v vseh ostalih postojankah, veliko preglednice pa jim dela Gomiščkovo zavetišče na Krnu, kjer bodo morali popolnoma obnoviti izolacijo. Delaven je bil tudi markacijski odsek, medtem ko alpinistični odsek ni pokazal nikake dejavnosti in je dejansko razpadel. Zaradi vključevanja mladine je društvo priredilo vrsto izletov in dalo za to tudi znatni finančni prispevek. Novizvoljeni upravni odbor je sklenil, da bo nabavil nekaj šotorov za mladinska taborjenja.

PD Jezersko. Občnega zbora dne 5. III. 1954 se je udeležilo le 28 članov. Vzrok take slabe udeležbe je bilo baje slabo vreme. V preteklem letu je društvo zopet aktivnejše zaživelo. Največji uspeh je pokazalo na organizacijskem sektorju v pridobivanju novega članstva. Članstvo so namreč zvišali od prejšnjih 59 na 109, kar je vsekakor zelo lep uspeh. Kljub temu pa ugotavljamo, da je število mladincev in pionirjev še vedno prenizko in bo moral novi odbor temu vprašanju posvetiti več pozornosti. Markacisti so med drugim markirali transverzalo in popravili pot preko Dovške Skrbine na Grintovec. Alpinistični odsek ima samo dva člana in v preteklem obdobju ni aktivno delal, če izzamemo nekaj vzponov teh dveh članov. Češka koča je bila v gospodarskem oziru pasivna in to v glavnem zaradi kratkotrajne letne sezone, težko obmejnega prometa in izjemno slabega vremena. Sklenili so, da bodo v tem letu posvetili vse sile predvsem adaptaciji Češke koče ter vključevanju mladine in oživljenju alpinističnega odseka. Na Planinski Vestnik je naročenih 20 % vsega članstva. Diskutirali so tudi o nameravani gradnji koče na Milnarskem sedlu, za katero imajo že podarjen ves potreben gradbeni les. Odločili so se, da bodo najprej pretehtali vse pozitivne in negativne strani te gradnje, upoštevajoč tudi adaptacijo Češke koče, nakar se bodo o tem definitivno odločili. Med drugim so sklenili, da bodo posvetili več pozornosti vzgoji letoviških gostov in organizirali vodnike za vodstvo tujcev.

☆

L. R.

»V PV 1955, št. 3, zadnja stran, popravi v oglasu Tovarne dušika, Ruše, ceno za umetna gnojila, ki znaša din 5.— (ne din 7.—) za kg franko razkladalna postaja kupca.«

IZ PLANINSKE LITERATURE

The American Alpine Club Journal — 1954, New York. — Letni zbornik The American Alpine Cluba. — Pod naslovom Boj za K2 poroča Robert H. Bates o odpravi na K2 v letu 1953, prvi po vojni. Odprava iz leta 1938 se je morala vrniti brez uspeha, tista iz leta 1939 pa je zahtevala smrt Wolfeja in treh šerp. Odprava iz leta 1953 je bila vsestransko in odlično opremljena, postavila je taborišča od 17 600 do 25 000 č. (1 čevljev = 30,48 cm) po številu I do VIII po tako imenovanem Abruškem grebenu, kjer je nekoč vojvoda Abruški zaman skušal doseči vrh. Spotoma je našla v taborišču II odprave iz leta 1939 skoraj nepoškodovan šotor za štiri može, jam in ovaltino (t. j. ameriško ovomaltino). Ravno tako je našla ostanke taborišča VI, kjer je bila še pečica, ovaltina, zavitek s čajem in zvite spalne vreče, ki so jih pustili tam oni trije šerpe, ki so šli nazaj po Wolfeja in ki se niso nikdar več vrnili. Vzpon in postavljanje taborišč se že samo na sebi ni vršilo ob ravno ugodnih vremenskih razmerah, vendar se je posrečilo postaviti taborišče VII v višini 25 500 č., kateremu naj bi sledilo taborišče IX, ki bi naj bilo izhodišče dvema navezama po dva moža za naskok na vrh (28 250 č.). Tu pa jih je 2. VIII. presenetil monsum, odnesel en šotor in skoraj onemogočil zvezo med šotori samimi. Pa to še ni bil višek nesreče: Art Gilkey, ki ga je bilo prej samo zdravje in vedrost, je začel tožiti o bolečinah v mečih leve noge. Thrombo-phlebitis! Ni bilo drugega izhoda ko vrnitev v dolino, preden bi se kosci vozlov odprli in prišli v pljuča ali druge življenjsko važne organe, kar bi povzročilo smrt. Morali pa so vztrajati zaradi neprestanih viharjev v tem taborišču tja do 11 VIII., ko se je stanje Gilkeya tako poslabšalo, da je bilo vsako odlaganje vrnitve nemogoče. Po strašnih naporih so dosegli nato mesto taborišča VII, zavili Gilkeya v spalne

vreče in šotornice, privezali ga z vrvmi za dva cepina, da so sami nekaj proč mogli zravnat prostor za šotore. Ko so se vrnili po Gilkeya, ni bilo o njem in cepinih in vrveh niti sledu več. Vzel ga je med tem plaz. Čeprav se je odprava morala vrniti brez vidnega uspeha, je vendar s svojimi izkušnjami — kakor na Everestu prejšnje švicarske — zravnila pot, po kateri so 1954 Italijani z velikimi žrtvami dosegli vrh.

Y. Mita opisuje japonsko odpravo 1953 na Manaslu (26 247 č.), po višini enajsti nedoseženi vrh v Nepal. Vreme je onemogočilo uspeh. Vzpona na Nun Kun (23 410 č.), ki ga opisuje Bernard Pierre — bila je to po večini francoska odprava — se je udeležila tudi ženska Mrs. Claude Cogan, ki je z ostalimi člani dosegla vrh. Pisec pravi, da je to »ena izmed maloštevilnih žensk, ki so kedaj dosegle take višine in ki je še posebej izvršila prvenstveni vzpon na enega večjih himalajskih vrhov.« — V zborniku se nahajajo dalje poročila o pohodih v domače gore zlasti v Kanadi, pa tudi na Ararat in Demavend nas povedejo. Vsa ta in druga poročila v revijah anglosaškega jezika pa so v splošnem zelo suhoparna. Zato se človek nekako oddahne ob članku Roberta Forbesa, ki očita tem odpravam, da samo mimogrede vršijo znanstvena raziskavanja; njihovi dnevniki o geologiji, vremenu, vplivu velikih višin na človeka ali o kulturi domačinov utegnejo biti za navadnega bralca zelo zanimivi, za znanstvenike pa imajo malo vrednosti, kajti planinec - plezalec je pred vsem zaposlen s plezanjem. Težave pri zbiranju sredstev za izključno alpinistične odprave so zelo velike, ker vidi javnost v plezalcih skupino divjakov — tako pravi pisec dobesedno — velik riziko in velike nevarnosti. Za znanstvene odprave pa bi to odpadlo. Zato predlaga, naj bi se planinskim pridružile strogo znanstvene odprave, ki bi delale samostojno,

vendar naj bi imele toliko planinske izobrazbe, da bi si lahko medsebojno pomagale.

Zbornik je sicer odlično urejevan, zelo lepo opremljen. V rubriki o planinski literaturi našteva in ocenjuje nič manj ko 13 avstrijskih knjig, ki imajo deloma tekst v treh jezikih, deloma pa samo v nemščini. Pri trojezičnih gre za moderno opremljene slikanice, sicer za knjige o Tirolski, Koroški, Salzburški, pa tudi knjiga Erzherzog Johann, der steirische Prinz, tiskana v Gradcu, je našla kar široko oceno. Avstrijska tujska propaganda je torej zelo intenzivna in menda tudi uspešna, vsekako pa je zelo, zelo težko najti prostorček v tako reprezentativni reviji.

Dr. Pr.

Till - Fjälls, švedsko planinsko glasilo izhaja letos že 27. leto in ga urejujejo major Borenus, ing. Bolinder (znano ime iz južnoameriških ekspedicij v Ande) in farmacevt Rossipal. Izhaja kot zbornik, po vzoru angleških in ameriških Journalov ter ima na koncu priložen seznam vseh članov, ki jih seveda ni veliko. Pri roki imamo jubilejni zbornik iz l. 1953, ki je seveda v znamenju Tenzinga, več člankov pa je posvečenih goram evropskega severa. Kdor se zanima za himalaizem, ga bo zamikal članek o Irvinu in Malloryju ter Bolinderjev članek o triumfih in zmagah v Himalaji. Svoje mesto je seveda dobil tudi H. Buhl. R. Thoren pa poroča o turah v Rocky Mountains v ZDA. Obširno so opisane ture, ki jih je na Spitzbergih vodil naš znanec Hans Gsellmann z Bolinderjem in drugimi. Borenus je prispeval izčrpno švedsko alpinistično kroniko. Iz nje je razvidno, da so Švedi plezali doma, na Norveškem, na Spitzbergih, v Švici, Avstriji, Italiji (Dolomite) z vodniki, a lažje smeri. Predvsem Lars Welamson in v španskih Pirenejih. Vsi članki so opremljeni z odličnimi fotografijami, ki pa bi spričo izvrstnega papirja lahko bile še boljše. Izčrpen je pregled svetovne planinske literature.

T. O.

Nos montagnes 1954 (okt., nov., december), je glasilo švicarskega ženskega alpinističnega kluba (Revue de Club Suisse de Femmes Alpinistes), ki izhaja 10-krat na leto po 32 strani. Je solidno urejevano in poleg stalnih rubrik, ki vsebujejo društvene novi-

ce, nekrologe in bibliografijo, priobčuje članke o turah, ki so jih izvedle članice kluba. Urednici sta ena v Zürichu, druga v Lausanni, predsednica kluba se voli za tri leta in je sedaj gđč. J. N. Lavanchy, doslej predsednica lausannsne sekcije. Članki v reviji so francoski, italijanski, nemški pa tudi ladinski, kar se obeta že v štirijezičnem naslovu revije. Revija izhaja letos 34. leto. V vsebini citiranih zvezkov omenjamo pesniško apostrofiranje Matterhorna pod naslovom »Cervin«, posvečeno Guidu Rey, pesniku Matterhorna, dalje mnogo anonimnih člankov, ki opisujejo dopuste v švicarskih in francoskih Alpah, poročilo o skupščini UIAA, ki ga je napisala predsednica sama, o sestanku nemških in švicarskih sekcij ip. S. Nicoud poroča o turi, ki jo je yverdonska sekcija naredila na Zinalrothorn, o srečanju CSFA (ženski klub) s CAS (Švicarski alp. klubom) poroča spet predsednica, o plezanju v Dolomitih pa Cilli Wahlich. Smučarski turi v Stubaiskih Alpah je posvetila članek Dory Mattenberger - Jaeggi, sekcija Glarus. Značilna za članke je jedrnatost in preprostost. Nič ni v teh ženskih spisih nabrekli in samoveljiča, v glavnem povsod pohlevno občudovanje narave in veselje, da jo lahko uživajo.

T. O.

La Montagne, oktober, december 1954. Revija izhaja 80. leto. V oktobrski številki nas Maurice Martin popelje v maloznani Grand Paradis, smuški raj, kjer so lani priredili visokogorski smučarski rally, mikaven pa je tudi za alpiniste, o čemer piše Jeannie Boisseau. Stalni sodelavec revije je George Sonnier, strokovnjak za vsebinsko in ideološko problematiko v alpinizmu, ki se v tej številki javlja z »Vprašanji«. Večina številke je posvečena južni steni Aconcague, ob čemer si bralec lahko ogleda tudi fotografirano ceno zmagovitega vzpona v obliki ozebljih rok in nog. Gérard Herzog povzema zaključke svoje ankete: Zakaj hodite v gore? Zaključki so ob kratkem: želja po avanturi, moči, tveganju, begu iz vsakdanjosti, želja po lepoti in popolnosti. Planinske gospodarje bo zanimalo poročilo o otvoritvi najmodernejšega doma CAF na Pilatte, v srcu Oisansa. Dvanajsta številka prinaša posladek za planinske pisce — Sa-

mivelov requiem za ponesrečenci v gorah, sicer pa je najtehtnejši prispevek speleografske iserske sekcije CAF o »Jami Berger« s prvovrstnimi posnetki podzemeljskega sveta. Smuškemu svetu sta posvečena dva članka: Beaufortin in Šest smučarskih koč. Pierre Ravier pa poroča o prvenstvenem vzponu preko severne stene Aiguille d'Ansabère v Pirenejih, v masivu Pic d'Anie, na koncu doline Aspe. Iz osmrtnic izvemo, da se je smrtno ponesrečil M. A. Azéma, avtor knjige »Vzpon na Fitz-Roy«. — Revija »La Montagne« po kvaliteti ne dosega Alpinisme. Če je glasilo širokih krogov francoskih planincev, ji manjka predvsem pestrosti in izčrpnosti poročil iz posameznih planinskih področij.

T. O.

Der Bergsteiger, 21. leto, 8-12 št. 1954. Kakor smo že poročali, je revija Der Bergsteiger pogoltnila revijo »Berge und Heimat«, kar je zdaj razvidno iz podnaslova na drugi strani platnic. Urednik je v Münchenu J. J. Schätz, njegov sodelavec v Avstriji pa je znani W. Flaig, nekdanji urednik »Berge und Heimat«. Revijo izdajata A. Bruckmann in ÖAV. Za revijo so značilni kratki sestavki in pestrost za vsako ceno. Redno priobčuje tudi planinsko liriko in ideološke članke. V št. 8 bo zanimalo arhitekto poglavje o mestu Hallu, dragocenem torišču srednjeveške arhitekture. Z zgodovino alpinizma se peča dr. Grass v sestavku o dr. Hipolitu Guarinoni, navdušenem planincu izpred 300 let, z bistvom in s spremembami v alpinizmu pa E. Hoffmann. Ing. Hassenteufel poroča o avstrijski lavinski službi in o njihovi raziskovalni postaji, ki utegne postati drugi Weissfluhjoch nad Davosom, čeprav je bila ustanovljena komaj l. 1948. Sledita dva kratka prijetna opisa poti na Grossglockner in lahke plezarije v Gesäuse, nato pa nas preseneti originalen Spindlerjev posnetek Triglavске stene in njegov sestavek »Triglavске rože«, v katerem nam z izbranimi besedami popiše svoje doživetje Triglava. (Mimogrede: zanj še vedno eksistira Deschmannhaus.) Tudi št. 9 prinaša razmišljanje o gorskih doživetjih, kratko pesmico dunajskega alpinista in alpinističnega ideologa S. Walcherja, nato pa zgodovino železnice čez Semmering pod naslovom »Železnice in alpiniz-

em«. H. Peterka popisuje vzpon preko severne stene v Presanelli z dvostransko sliko Presanelle; Dyhrenfurth priobčuje prevod iz knjige Guida Magnone »Zapadna stena Drujev«. Magnone je eden od največjih sodobnih alpinistov, njegova knjiga pa dokazuje, da tudi eden od najboljših planinskih piscev. Vsi ekstremisti pa tudi vsi nasprotniki ekstremizma bodo v poglavju o »Tehnokraciji v alpinizmu« našli marsikakšen odgovor.

Št. 10 nas takoj popelje v vrhunsko plezarijo. Mladi Jürgen Wellenkamp popisuje svoj vzpon preko severne stene Grandes Charmoz, Schmachtenberg pa preko Aiguille Dibona v Dauphinéji. Ostali članki so bolj planinskega značaja, opisne ali poljudnoznanstvene vsebine. Enajsta številka ima na uvodnem mestu Wehnov članek o »Alpinizmu v Arktiki«, dalje članek o Brenti in Pusteru in izvrsten, pregleden ter zelo poučen članek o »Plazovih od leta 1951—1954« s posebnim ozirom na njihov pomen za smuški turizem. Vse, katere zanima zgodovina gornštva, bo zanimal članek »V spomin Bilgerija« in o »Lammerizmu v alpinizmu«. S problematiko alpinizma se peča tudi razmišljanje o »Prevrednotenju gorske pokrajine«, ki govori o tehnizaciji v gorah in o novih momentih, ki so se z njo v gorah pojavili.

Tudi 12. št. je polna alpinistične teorije. Blücher razmišlja o temi »Gore in nevarnost«, dr. Hann o »Smislu alpinizma«, Greitbauer o »Alpinizmu in romantiki«, o alpinistični morali pa govori tudi dr. Langer v članku »Prisega na K2«. Italijanom se namreč ni posrečilo, da bi »zmagovalca« ostala skrita pred radovednostjo novinarjev. To sicer ni nič bistvenega, je pa le majhen »Schönheitsfehler«. Za smučarje bo vsekar vreden branja članek o vzgoji smučarjev za gorske ture, za alpiniste pa Handlov članek o opasteh, kar smo brali tudi že v našem PV (Malovrh). Članek je opremljen z nazornimi risbami, ki ponazarjajo mehaniko opasti.

T. O.

V Les Alpes, v junjski številki 1954, poroča Louis Seylaz, eden od urednikov revije, o prvem zboru švicarskih planincev l. 1866 na Bella Tola, Emile Gos pripoveduje o maši, ki jo je na vrhu Mont Blanca kljub

snežnemu metežu bral abée Jean Bonnin 11. avg. 1893, Herzen opisuje vzpon na Dent de Jaman z jugozapadne strani, R. P. Bille pa predočuje svoje srečanje z »alpsko gospodo«, s kozorogi s kratkim sestavkom in s tremi lepimi posnetki kozorogov. Med slikami je danes že lepa muzejska starina posnetek Ed. Whymperja pred odhodom iz Courmayeurja na Mont Blanc v avg. 1893. Okoli njega oz. za njim stoji 8 bradatih mož, vodnikov in nosačev, ki so ga spremljali na turi. Kartografe bo zanimal članek W. Blumerja o predstavljanju skalovitega sveta. Najprej povzema zgodovino obeh metod v predstavljanju ob Dufourjevi in Siegfriedovi karti, nato govori o izumu stereofotogrametrije in predlaga kombinacijo obeh metod, da pa ne bi ostal samo pri besedi, prilaga dve risbi severne in južne strani Glärnische, kjer uporablja izohipse in šrafiranje. Na koncu pripoveduje soimenjak našega Jože Čopa, Arnold Tschopp o svojih dogodivščinah v gorah pod naslovom »Moj tovariš v gorah«.

T. O.

Jahrbuch des Österreichischen Alpenvereins 1954. Če bi presojali ta letni zbornik avstrijskega AV po pripadnosti avtorjev posameznih člankov, bi brez skrbi lahko rekli, da je to zopet po dolgem času zbornik nemškega in avstrijskega AV, pri nas tako slabega spomina. Saj je med 15 članki, ki jih v gotici tiskani zbornik vsebuje, kar deset prišlo iz samega rajha. Na čelu jim stoji in na čelu knjige sploh članek prvega predsednika nemškega AV Alfreda Jenneweina O principu izbora v planinstvu. V njem zavrača avtor tisto domišljavo elitarstvo, ki se često pojavlja med ekstremnimi alpinisti, obrača se zoper profanacijo planinstva ob raznih ekspedicijah novejšega časa, ki imajo često povsem materialistično ozadje, kjer je notranji vzgon čisto drugačne vrste kakor pa je bil pri odkrivanju Alp. S tem očitno cika na finansiranje ekspedicij na Himalajo. O teh odpravah pa v zborniku ni sledu, pač pa je obširno opisana odprava Nemcev v Kordiljere 1953 in v Taurus. Poleg člankov čisto krajevnega pomena je zanimiv članek O vrtočlavlivosti v planinah in spis Erike Schwarz: Planinska pripovedka, njeni temeljni motivi in postave. Pisateljica iz Berchtesgadna omenja v

tej zvezi tudi našo pravljico o Zlatorogu, ki jo reproducira v nekoliko zverženi obliki, pa seveda ne pove, da je to slovenska pravljica. Dr. Pr.

SAZU, Geografski zbornik, Acta geographica II, Ljubljana 1954. Uredil dr. Anton Melik. Geografski zbornik prinaša čtivo, mikavno za planince vseh stopenj in vrst. Obširna Melikova razprava »Nova glaciološka dognanja v Julijskih Alpah« obravnava predmet, ki nas nenavadno dobro seznaja z obličjem naših gora: ugotavlja in opisuje morenske nasipe v Bohinju in v Sorici, ki so ostali od lokalnih ledenikov na Ratitovcu, Črnem vrhu in Možicu. Pa tudi na zapadu, na južnih obronkih Alp so morene, ki leže še 300 m nižje, v višini 400–700 m pri vaseh Grant, Rut, Stržišče in drugod. Avtor je temeljito obdelal ledeniške razmere v Bohinjskem kotu, na pobočju in dolinah, ki se stekajo v tem prelepem planinskem raju, odkril in razložil celo vrsto pojavov, mimo katerih hodimo leta in leta, ne da bi vedeli zanje. Znanstvenikovo oko nam odstre pogled, ki sega desetisočletja v pradavnino ledene dobe, označene z imenom Wurm, Buhl, Riss in pleistocen. Slehernemu domoljubu bo prišla prav razprava Igorja Vrišerja o Goriških Brdih, ki so nam po osvoboditvi Primorja postali bližji, ki pa zaradi nesmiselne meje spet doživljajo težke čase, ker so odtrgani od Gorice, prometno pa slabo povezani z ostalo Slovenijo. Avtor je podal gospodarsko geografijo tega predela in pri tem obdelal geološko-morfološke poteze, pedografske razmere in fitogeografijo, podal zgodovinski pregled, obravnaval prebivalstvo, oblike naseljenosti in socialne razmere, pri čemer sta posebno poučni poglavji o kolonatu in tuji posesti, dalje socialno strukturo, na kar obravnava posamezne gospodar. panoge, vse pa opremlja z izčrpnim statističnim materialom. Razprava je pomemben doprinos k našemu domoznanstvu. Tudi monografija o Trziču, ki jo objavlja Slava Lipoglavšek-Rakovec, je za planince, ki poznajo tržiški kot, in pa tiste, ki ga ne poznajo, zanimivo in koristno branje. Avtorica obravnava položaj mesta, podnebne razmere, poimenovanje, razvoj naselja in njegove gospodarske dejavnosti, današnje stanje industrije

in obrti, površino tal po zemljiških knjigah, promet, oskrbo z vodo in električno energijo, tujski promet, prosvetno funkcijo mesta, poklicno statistiko mesta in okolice, življenjski standard, zunanjo podobo mesta, razvoj mestnega naselja, mestne politične občine, rast mesta in okoliških naselij in gospodarsko sožitje Tržiča z okolico. Vsako poglavje prinaša marsikaj novega, za proučevanje naše domovine vsekakor pomembna razprava, ki mora zanimati tudi naše turistične aktiviste, smučarje in planince, saj Tržič postaja ali pa utegne postati eno od naših turističnih središč. Enako obeležje ima razprava Janeza Planine o Soči, monografija vasi in njenega področja. Tudi ta monografija odpira planincu oči za marsikateri življenjski pojav, ki moramo zanj vedeti, če hočemo, da nam bo hoja po gorah zares širila obzorje, plemenitila duha in srce in nas umsko in čustveno povezovala z domačo zemljo. Avtor najprej opiše pokrajino, sestavo in oblike površja in podnebje, nato pa vode in rastje, poda kratko zgodovino kraja, nato pa se peča s prebivalstvom in naseljenostjo, na kar nam očrta gospodarstvo v poglavjih o poljedelstvu, gozdarstvu, živinoreji in ostalih gospodarskih panogah. V sklepnem poglavju zaključuje avtor, da Soča nima primerne standarda, da se nerentabilne kmetije opuščajo, ljudje pa izseljujejo. Avtor vidi izhod v industrializaciji Zg. Soške doline, v izboljšanju prometnih zvez in razvoju turizma, ki ima v zgornjem Posočju odlične naravne pogoje. Njegova ugotovitve o depopulaciji gorskih predelov je toliko bolj zanimiva, ker obstoje podobne ugotovitve tudi za gorske kmetije v Švici in drugod.

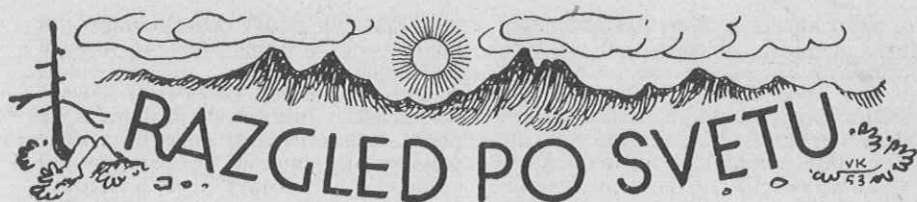
T. O.

Dve spomenici. 1. Planinarsko društvo Mosor, Split, 1926 do 1951. Kakor je razvidno iz zgodovinskega pregleda, ki ga podaja v tej spomnici S. Vrdoljak, ima planinstvo v Dalmaciji svoje korenine v znanstvenih raziskavanjih prof. Giromette po prvi vojni, medtem ko pred njo ustanovljeni društvi Liburnija (1899) in Mosor (1909) nista bili življenja zmožni in nista zapustili nobenih sledov. Društvo sedanji Mosor je bilo ustanovljeno 4. XII. 1925, imelo je v svojem programu poleg gradnje

planinskih koč tudi pogozdovanje goličav. Zgradilo je 1931 dom na Ljuvaču (Mosorju) in zavetišče na Kamešnici (1934). Oba je vzela vojna, a obnovljen je bil samo dom na Mosorju. V ostalem ima spomenica prispevke zgodovinske vsebine (dr. Stanger), o orografiji in geologiji Mosorja (prof. Giromette), o pogozdovanju (inž. Vrdoljak), o umetnostnih spomenikih (dr. Prijatelj) in končno članek Ante Gromanija o vlogi planinstva. Če se v tem članku ponavljajo trditve kot n. pr. »... planinarstvo je jedan tihi sport... kao fizikulturni sport... mnogo koristi pojedincu i cjelini... planinarstvo nije jednoličan i dosadan sport... planinarstvo je sport za sve struke...« in podobne, potem pač moramo ugotoviti, da je stališče, da je planinstvo sploh kake vrste šport, že davno premagano pri nas doma in v inozemstvu. — Oprema spomenice je do skrajnosti skromna. Dr. Pr.

2. 75 Jahre Sektion Burgdorf SAC, 1879—1954. Ta spomenica sekcije SAC (Schweizer Alpen-Club) v Burgdoru v znanem Ementalu je živo nasprotje prve po svoji zunanji opremi, ki je naravnost razkošna, pa tudi po svoji vsebini, ker se peča izključno z društveno zgodovino. Vzorno je podana na 133 straneh v vseh nadrobnostih, ki nas seveda ne morejo zanimati. Vendar ne manjka v njej poudarkov, s katerimi se odklanja vsaka zveza s katere koli vrste športa. Sekcija vzdržuje Glecksteinhütte (2317) pod Malim Schreckhornom. Kakor je otvoritev Pogačnikovega doma terjala pri nas življenje Jožeta Pogačnika, tako se je na poti k otvoritvi te koče ponesrečil 18. VIII. 1880 dr. Haller. Dr. Pr.

Jankovac, planinsko središče u Slavoniji, izdalo PD Osijek. Uredil dr. K. Firinger. 16 strani obsegajočo spomenico so marljivi osiješki planinci posvetili 80-letnici planinstva na Hrvaškem in 20-letnici prvega planinskega doma na Jankovcu, prvega v Slavoniji, ki ga je zgradila podružnica HPD »Jankovac« v Osijeku. Spomenica prinaša spis urednika o zgodovini Jankovca, Dragan Eger pa oriše to hribovje kot planinsko središče z oporišči, poti in znamenitimi točkami. Izpopolnjuje ga dr. Aleksandar Vrbaški s spisom o zimskem športu na Jankovcu. T. O.

Avstrijska arktična ekspedicija 1954 je postavila na noge skupino »Bergland« sekcije Wien v ÖAV. Pet tednov se je mudila na Spitzbergih in se v tem času povzpela na 25 vrhov, od katerih 22 še ni bilo »osvojenih«. Vsi vrhovi so gorske individualnosti, vsak vzpon je trajal 25 do 30 ur. Ekspedicijo je vodil Hans Gsellmann iz Gradca, ki je že cel specialist za Spitzberge, tovariši so mu bili René Simek, Hans Wörndl, Helmut Seerainer, ga. prof. Luschin in v Avstriji živeči norveški študent Pei Vigerust.

Hans Ertl je postavil na noge spet novo ekspedicijo, katere cilj je tropski gornji bazen Amazonke, jugozahodna Bolivija, Cordillera Real in en šesttisočak v skupini Apolabamba. Večji del je torej torišče ekspedicije tropski močvirnati svet, kjer se morajo Ertl, Buhl in brata Vigl bati predvsem vlažne klime, kač, ognjenih mravelj in kajmanov.

100-letnico železniškega predora na Semmeringu so lani v Avstriji proslavili tudi planinci. Prelaz Semmering (992 m) so poznali že Kelti in Rimljani. Več kot 1500 let je čez prelaz držala le steza, šele Karl VI. je dal zgraditi večjo cesto, ki pa je zadostovala komaj 110 let. Že l. 1841 je bila zgrajena manj strma cesta, široka 10,5 m, ki traja še danes. L. 1839 so začeli tudi delati železnico Dunaj—Trst, jo do l. 1844 potegnili do Bruck a. M., 1846 do Celja, 1849 do Ljubljane. Idejni tvorec predora na Semmeringu je bil dr. K. Ritter von Ghega, ki je predlagal strmec 1 : 40, zavoje pa z radijem 190 m in je l. 1848 dobil dovoljenje, da začne graditi predor z vsemi viadukti, ki jih je 16 in znaša njihova dolžina 1447 m, največji je 46 m visok in 184 m dolg, 15 predorov v dolžini 4533 m je prevrtało hribovje, največji je 1430 m dolg v višini 898 m, 13 km opornih zidov čuva fundament prve gorske železnice, 1,4 milijona m³

skal je bilo miniranih, 2 milijona m³ zemlje je bilo predejane in prepeljane, dokler se ni 15. maja 1854 odprl tovarni promet, 17. julija pa tudi osebni. 1. avgusta pa je peljal prvi brzi vlak. 5 let je železnica iz Dunaja do Ljubljane rabila 20 ur, s tem veledehom tehnike pa se je vožnja skrajšala na 12 ur. 1857 je stekla železnica do Trsta, brzovlak pa je za to progo rabil komaj 11 ur. Pred prvo svetovno vojno je šlo dnevno skozi predor 10 brzovlakov in 30 osebnih, ne glede na tovarne. Po Semmeringu so Ghega začeli posnemati tudi drugod in železnica je lezla vedno višje v Alpe, dokler niso 1898 začeli vrtati simplonski predor v dolžini 19 800 m (l. 1906).

K2 imenujejo domačini Lamba Pahar ali Čogori (Velika gora, Gora gora), raziskovalec Schlagintweit jo imenuje Dapsang, Angleži so ji dali ime Mount Godwin Austen.

S polemikami za ali proti ekstremizmu, za ali proti tehnokraciji v alpinizmu ne bomo kaj prida premaknili ali primaknili. To vprašanje se je v svetovni alpinistični literaturi zelo obdelovalo ob vzponu čez zapadno steno Drujev, posebno po izidu Magnonove knjige. Vzpon je postavil na glavo dotedanje pojme o plezanju, pravi Magnone. V zgodovini alpinizma sta se sprva ločila dva stila — prosti in umetni — za modernega plezalca te ločitve ni več. Klin že dolgo ni več samo varovalno sredstvo, marveč sredstvo, da prideš višje. Čim se je izvršila ta sprememba, je bilo odveč predpisovati, koliko klinov naj bi plezalec še smel jemati s seboj, da bi se preveč ne oddaljil od klasike. V Dolomitih so to razmeroma kmalu uvideli in l. 1951 so Italijani v Grand Capucinu pokazali, da brez tega ne gre. Ko so Francozi uspeli v Druju, je Rivista Mensile med vrsticami to imenoval — plagiat. Vendar pravi Magnone, da jim je v Zahodnih Alpah

to smer kazal že Pierre Allain. Magnone meni, da alpinizma ni več mogoče ločiti od športa, da pa to prav nič ne spreminja njegovih etičnih, estetičnih in čustvenih kvalitet. Tradicija ne more biti sakrosanktna, ne more biti nedotakljiva, marveč jo vsaka generacija podvrže prevrednotenju, kajti vsaka generacija bi rada preskusila svoje moči, in to skrajne meje človeških moči. Kako pa naj jih preizkusi, če je alpski svet preiskan, v tuje gore pa le malokdo lahko pride? Tveganje, nevarnost, to je za modernega plezalca nekaj, s čimer vedno računa in česar se mora navaditi in kar mora vedno znova premagati. Vpreči mora vse svoje duševne in telesne moči, da se uveljavi kot gornik in da se izpopolni kot človek. Napačen je občutek, da moderni plezalec nima več nobenih poetičnih občutkov. Nasprotno, s tem da premaguje doslej nepristopne mračne steze, gre za skrivnostjo, ki je v močno izhojenih stezah ne najde več. Zakaj vse to? Zato, ker človek hoče tako, ker hoče spoznati tisto, kar še ni znano, premagati tisto, kar še ni premagano. To je opravičilo in odgovor vsem, ki so godrnjali ob zmagi v zapadni steni Druja.

V Bodensko jezero vsako leto prineso potoki 380 000 m³ voda in drugih naplavin. Schmidkunz je izračunal, da bo Bodensko jezero v 16 000 letih zasuto, če bo šlo tako naprej. Da bi to zasipanje zavrli, skoraj ni misliti.

Nepal je neodvisno kraljestvo s 5,5 milijona prebivalci, s površino 56 000 km² in ima 800 km skupne meje z Indijo. Tretjina himalajske gorske verige leži v Nepal. Je edino himalajsko kraljestvo. Še pred petimi leti je bila najbolj prepovedana dežela, bolj neznana in bolj zaprta kot Tibet. Tudi britanska rezidenca v Katmanduju ni smela zapustiti mesta brez dovoljenja maharadža. Je najbolj gorata dežela na svetu. Od 14 osemstisočakov jih je 8 v Nepal. L. 1952 je dobil dr. Tichy dovoljenje, da prepotuje zapadno polovico Nepala, kajti dotlej so vse ekspedicije imenovala svoje cilje v vzhodni polovici. Dr. Tichy je hotel priti iz Katmanduja do indijske meje in se mu je to posrečilo v 110 dneh. 80 dni je bil na potu, tri tedne na turah, 9 dni pa je počil.

val. Prevalil je 1000 km in stopil na teme trem šesttisočakom in dvema pettisočakoma.

Predor pod Mt. Blanc bodo zares gradili. Italijanski parlament je poleti 1954 ratificiral pogodbo z neko privatno družbo, ki bo z državnimi sredstvi (5½ milijard lir in 5 milijard frankov) gradila predor za avtomobilsko cesto iz doline Aosta v Chamonix. V dolini Aosta se bo predor začel v višini 1387 m v bližini Courmayeurja, na francoski strani pa v višini 1253 m blizu Chamonixa. Predor bo zvezo med Parizom in Milanom skrajšal za 300 km.

Najvišja vzpenjača na svetu nosi »alpiniste« na prelaz Velikega Sv. Bernarda. V 8 minutah se povzpno na višino 2700 m in od tu uživajo pogled na 27 ledenikov in na ves mont-blanski masiv.

Špionažo v Himalaji očita »Pravda«, vodilni časnik SZ, ekspedicijam, ki na indijsko-tibetski meji iščejo snežnega moža (yettija). Opozarja indijske oblasti, naj jih ta špionaža malo bolj skrbi, saj je naperjena proti LR Kitajski. Težko je k temu kaj reči; toda res bo hudo na svetu, če bomo v vsakem fanatičnem hribovcu videli tajnega agenta. Ali pa je tu tista: Što se »Pravdi« htilo, to se »Pravdi« snilo. Hanibala, ki bi »prekoračil« Himalajo s pešaki in tanki, pa menda zemlja res ne bo rodila.

Proučevanje snega (nivologija) je ena od najmlajših ved, močno aktualna in potrebna, posebno zaradi velikega razvoja turizma in vedno večjega prometa v gorah. Prvi začetki proučevanja snega in plazov segajo v l. 1932 v Švici. Tu so l. 1942 odprli velik inštitut na Weissfluhjochu nad Davosom. Nato je po drugi svetovni vojni začela Amerika, čeprav imajo dovolj zemlje, da se jim ni treba seliti v področja, ogrožena od plazov. V Avstriji so začeli s to vedo šele l. 1948, ne z inštitutom, pač pa s skromno postajo. Kmalu so ugotovili, da se dve tretjini plazov sproži pod drevesno mejo, da je torej treba ščititi samo višinski gozd, če hoče, da se plazovi ne bodo prožili na posekah. Ing. Handl skuša izrabiti veter za utrjevanje plazovitih področij: namestijo se posebne ovire, ki prisilijo veter, da začne s svojo »arhitekturo« in ustvari na pobočju trdne točke. To

se je zelo obneslo tudi pri opasteh. Kjer so namestili take ovire, se opasti niso več tvorile. Mnogo poskusov so naredili z odstrelom plazov, in sicer z raketami. Tudi o tem poročajo, da je uspelo in da bodo že v l. 1955 uporabili tudi v praksi na terenu. Drug način borbe proti plazovom je pa star in ga poznajo hribovci že od nekdaj: zajezitev plazov in njihovo odvracanje z umetnimi sidrišči, ki se razpostavijo po ogroženem pobočju. To sicer precej stane, toda neprimereno manj kakor škoda, ki jo utegne narediti velik plaz.

Avstralska ekspedicija v Antarktiko je bila znanstvenega značaja in je prodrla na 1600 km od Južnega tečaja. Ekspedicijo je zajel silen vihar, ki je 200 kg težke sani dvignil do 3 m visoko v zrak.

Gouffre Berger ne daleč od Grenobla so speleološke ekspedicije odkrivale več let. L. 1954 se je ena od ekip 8 dni zadrževala v podzemlju nepretrgoma in prodrla v globino 650 m.

Marc-Antonin Azéma, znamenit francoski športnik, se je lani smrtno ponesrečil v avtomobilski dirki za nek Grand Prix. Po poklicu je bil kirurg, sicer pa se je pečal z različnimi športi, dosegel akademski šampionat v biciklističnih tekmah, bil eden najboljših držnih francoskih avtomobilskih dirkačev, a poleg tega eden od najboljših vidnih alpinistov. Plezati je začel l. 1933 z Armandom Charletom in nato ponovil vse najzanimivejše smeri v Zahodnih Alpah in Pirenejih. Leta 1951 je bil v Patagonskih Andih in sodeloval pri vzponu na Fitz Roy.

Gaston Rebuffat je dobil za svojo zadnjo knjigo »Zvezde in neurja« (Etoiles et tempêtes) planinsko literarno nagrado, ki jo je razpisalo mesto Chamonix (Prix littéraire de la Montagne). Žirijo za nagrado sestavlja Francoska Akademija.

Alpinizem na Japonskem se je začel razvijati v začetku 19. st. iz religioznih razlogov, ker so gore častili kot božanstvo. To je še danes v navadi v zahodni Kitajski in centralni Aziji. Osnovale so se posebne bratovščine za čaščenje gora — božanstev. Šele pod cesarjem Meizi se izvrše prvi športni vzponi. L. 1878 je William Gowland obral kar 10 vrhov in jih imenoval Japonske Alpe. L. 1891 je

Walter Weston ponovil njegove vzpone in napisal knjigo »Vzponi in raziskava Japonskih Alp«. Weston je tudi ustanovil »Alpinistično japonsko družbo«. L. 1906 se je ta družba razširila, l. 1912 pa so alpski klubi posameznih visokih šol močno zaživel. L. 1921 je po vzhodnem grebenu Eigerja prišel na vrh prvi Japonec Aritum Maki. L. 1925 se je isti Maki že povzpел na Mont Albert na kanadskih Rocky Mountains (Montagnes Rocheuses Canadiennes). L. 1936 je univerza Rikkyo iz Tokia prišla na vrh Nanda Kot v Garhvalski Himalaji. Po drugi vojni je ista univerza organizirala že dve ekspediciji na Manaslu, univerza Kioto na Annapurno, univerza Waleda na Aconcagua. L. 1910 je rojstno leto japonskega smučarstva, prvi instruktorji so jim bili avstrijski vojaki. L. 1952 je bil v Oslu Japonec Igaya enajsti v slalomu. Zdaj so se naslonili na Francoze (zadnja leta se na japonskem mudi sloviti francoski smučarski šampion Oreiller). Najvišja japonska gora je Huzi, poznana bolj pod imenom Fudžijama (3776,3 m). Pozimi je od 2600 m navzgor vsa zaledenela in je bila že marsikomu usodna. Na vrhu je velika meteorološka postaja. Ostale gore se še danes imenujejo Alpe in so po svojem zunanem videzu blage, s travo porasle, razen gore Azo, ki je živ vulkan z največjim žrelom na svetu. Znana je še Kirišima Mijanuradake (1935, 3 m) in Soboyama (1757,5 m). Na otoku Hokaido je znana gora Daisetuzan (2290 m), dalje Tokatidake (2077 m), nad 3000 m imata še Ondake (3063 m) in Norikuridake (3026 m), čisto dostojne stene pa imajo tritisočaki naslednjih gora: Yari-gatake, Hotaka in Furugidake. V teh stenah se že razvija japonska alpinistika, ki zadnje čase že prevzema tudi nazore evropskega ekstremizma.

George Kogan je bil nedvomno eden od najvidnejših francoski alpinistov v modernem svetu. Praviho, da je bil skromen, globokega duha in preproste duše. V mladosti je mnogo veslal in jadral po Baltskem in Severnem morju. Služba ga je zanesla v Nizzo, kjer je bil med iniciatorji plezalne šole v Baou de St. Jannet. Tu je spoznal Claude, ki ga je povsod spremljala in postala najuspešnejša sodobna alpinistka. Ena njegovih naj-

večjih storitev je vzpon na Nevado Alamayo, andski Matterhorn, o čemer smo pred leti poročali.

Jules Romain je avtor, na katerega se sklicuje Samivel, ko razmišlja o uganki alpinizma. Jules Romain pravi, da je industrijska proizvodnja porušila ravnotežje v človeški družbi, ker je razdelila ljudi v dve skupini. Eno, manjšo, sestavljajo ekonomisti in inženirji, ki se lahko še svobodno odločajo in gibljejo, drugo, daleko daleko večjo pa sestavljajo ljudje, ki jih veže delo ob tekočem traku, najtrše in najenoličnejše življenje. S tem je ogromni večini človeštva onemogočeno živeti svobodno in prijetno, ker ima le malo priložnosti za osebno, prirodno življenje. Alpinizem je torej ena od redkih poti, ki omogoča človeku okušati prastari, prvobitni način sožitja z naravo — sklepa Samivel in izpopolnjuje Romainsovo avtoriteto. Alpinizem je torej pripomoček za življenje, posebno za mlade ljudi, ki nosijo v sebi gon po neodkritem, deviškem svetu. — Mik nevarnosti, pravi dalje Samivel, Francozu ni potreben pri iskanju življenjskih slasti. Masohizem, ki je z njim pretkano Nietzschejevo delo, ni napaka, ki bi se držala Francozov. Dovolj je primerov, ki kažejo, da Francoz tudi tvega, toda le za cilj, ki je zaželen po pameti. Lammerjevi nazori o alpinizmu so se, čim so preprestopili Ren, bolj počlovečili. Francoskih zmag v gorah niso Francozi nikoli slavili kot zmage francoskega duha in tehnike, marveč kot zmago človeštva z odlikami človeštva. — Ena od slasti, ki jih daje alpinizem, je po Samivelu občutek, da si premagal strah pred smrtjo. Obstaja tudi skušnjava globine, brezna in deluje kot mamilo, ki ga, kdor se ji podvrže, jemlje v vedno večjih dozah, dokler ne pride do katastrofe. Samivel priznava, da je v tem večkrat nekaj masohističnega, čeprav daje alpinizmu ravno sistematična konfrontacija z nevarnostmi značaj nujne resnosti, ker terja od človeka »notranje izkustvo«.

CAI ima svoj posebni znanstveni odsek, ki ga vodi prof. Nangeroni. Odsek se po svojih članih posveča najrazličnejšim vedam, ki so povezane z življenjem gora, CAI pa iz svojih sredstev skrbi za sredstva in

nagrade. Znanstveniki obravnavajo ledenike, narodne parke, preizkušajo opremo za ekspedicije, floro, speleologijo, kras i. dr. Posebna komisija skrbi za razvoj visokogorskega smučanja, ki pod vplivom smučarskih pist vedno bolj zamira v sodobnem smučarskem svetu. Posebna komisija skrbi za imenoslovje — toponomastiko (kakor vidimo iz italijanskih vodnikov, ni prav nič objektivna do slovenskih imen, ki jih je v Zapadnih Julijcih in Kanalski dolini vse polno). Ob vzponu na K2 se je CAI odločil izdati posebno številko svojega glasila »Rivista Mensile«, ki pa je ta čas še nismo dobili v roke.

Piero Ghiglione je v svojem poročilu o vzponu na Api (7140 m) posebno poudaril, da je to prvi sedemtisočak, ki se je nanj človek povzpel v nepalski Himalaji in prvo italijansko »zavzetje« v tem pasu. V 15 etapah so prevalili 250 km. Kakor vsi njegovi opisi, je tudi opis vzpona, ki mu je vzel troje mož v najlepših letih, izredno suhoparen, le nekaj okrasnih pridevkov, ki se prilegajo italijanskemu slogu, je dodal.

Lena je gora v himalajskem predgorju Dhaura Dhar, kjer so po l. 1942 izvršili več vzponov italijanski vojni ujetniki iz taborišča Yol v Indiji. Pri tem so prišli tudi na Gaorizundo (5200 m) in to brez kakih alpinističnih pripomočkov. Vrh Lene je visok 4807 metrov in so ga ujetniki v svojem patriotičnem navdušenju imenovali tudi Pic Savoya ali tudi Pic Aosta. Prijelo pa se je tudi ime Matterhorn.

Dr. Carl Rathjens je poleti 1954 odšel za devet mesecev v Afganistan, predvsem v gorovje Hindukuš. To enočlansko ekspedicijo finansira DAV in AVS München. Pozimi se je srečni znanstvenik mudil na južnih obronkih Hindukuša.

Na Marmolato bodo do leta 1956 zgradili žičnico do višine 3344 m, kjer bodo postavili še velik hotel. Postaja bo torej na Punta Penia ne pa na Punta Roccia, kjer se pričinja znameniti smuk z Marmolato.

Tudi Karwendel bo dobil novo žičnico na Sp. Kälberalm, od tam pa na Dammkarscharte.

Nemško ekspedicijo v Himalajo l. 1955 bo organiziral DAV in je dovoljenje Nepala že v Nemčiji. Raziskovalno področje je med Annapurno

in Manaslujem. Med udeleženci sta Jürgen Wellenkamp in Fritz Lobbichler, kot znanstvenik pa dr. Rathjens.

Mednarodna zveza za zaščito prirode (Union Internationale de la Protection de la Nature) je lani zborovala v Kopenhagnu in se je ukvarjala predvsem z zaščito favne v arktičnem svetu. Prvič se je kongresa udeležila tudi SZ, uvedli pa so kot uradni občevalni jezik poleg angleščine in francoščine tudi nemščino.

Nemška počitniška zveza (Das Deutsche Jugendherbergswerk) ima 670 zavetišč z 51000 posteljami, 37 s 3000 posteljami pa jih je trenutno zasedenih z begunci z Vzhoda. Na glavni skupščini se je lani predsednik zavzemal zoper to, da bi ta prenočišča uporabljala motorizirana mladina, zoper to, da bi se olajšali protialkoholni in protinikotinski predpisi in proti camping-gibanju.

Ameriška vojska si bo v Evropi, v Nemčiji uredila svoj lastni smuški raj na Waldeckkopfu, kjer si bo zgradila vse vrste vzpenjač in žičnic ter lasten hotel.

Kitzbühel bo zgradil še eno gorsko železnico na Kitzbühler Horn in bo zvišal kapaciteto svojih občinskih železnic na 7000 oseb dnevno.

Himalaja, sen premnogih alpinistov in znanstvenikov, je lani terjala mnogo smrtnih žrtev, pa tudi manjših, a vendarle občutnih žrtev. Tudi dr. Tichy, ki ga ta gorski svet priklepa nase že 20 let, je ob vzponu na Čo-oyu utrpel hude ozeblin, da ni šlo brez amputacije mezinca na desni roki.

ÖAV je 7 let po vojni že dobil toliko finančne in moralne moči, da se je lotil pomembnih inozemskih ekspedicij. V Ande so šli alpenvereinovi že l. 1932, 1936, 1939-40, nato pa šele l. 1953 in lani (prof. dr. Kinzl).

Herrligkoferjeva ekspedicija na Broad Peak ni dosegla vrha. Staknila je baje le edini možni dohod na vrh, sicer pa jo je spremljala sreča v nesreči. Senn je doživel hud padec, Maay in Marek sta si zlomila nogo, vsi trije v ledeniški razpoki, a vsi trije so se tudi rešili.

Tekme med romunskimi in češkimi alpinisti so se po radijskih poročilih iz Bukarešta vršile lani na Karpatih. Te meddržavne tekme v plezanju so se seveda vršile po vzgle-

du sovjetskih alpinistov. Ne ve se, če imajo na hrbtu številke kakor kolesarji, niti to, če pod plezalsko »progo« čakajo reševalci v pripravnem stanju, morda z napetim platnom? Vsaka plezalna ekipa je imela svojo smer, ni pa jasno, kako se v tekmi ocenjujejo in točkujejo.

De Gasperi, umrli dolgoletni predsednik italijanske vlade, je dobil svojo goro. Dva italijanska plezalca sta nekje v Dolomitih iztaknila še deviški vrh, se povzpela nanj in ga krstila za Monte De Gasperi. Tako je vsaj poročal tirolski dnevnik.

Pasang Dava Lama, 42-letni šerpa, za Tenzingom pač najbolj izkušeni domačin, je tudi pri vzponu na Čo-oyu pokazal, kaj zmorejo ti gorjanci. V treh dneh je premagal višino od 4000 do 8150 m, ker je moral iz taborišča IV. v neko vas pri prelazu Melunglo po novo brašno. Dr. Tichy sam priznava, da je Pasang zmogel čudežne napore. Dalje poroča, da so se na vrhu ginjeno vrgli drug drugemu v objem in zasadili avstrijsko, nepalsko in indijsko zastavo. 11 dni po vzponu na Čo-oyu pa se je Pasang še oženil. Ekspedicija je spotoma enega izmed brezimnih šesttisočakov krstila za Mt. Pasang.

8847 m se iznad morske gladine dviga vrh Mt. Everesta, kakor je letos sporočila Indija. Upajmo, da bo držalo.

Avstrijci so lani posvetili tudi pogorju Tibesti v Sahari, ki je še skoraj popolnoma neraziskano.

Plazovi so tudi na Fudžijami. Poročajo, da je decembra l. 1954 plaz pograbil dve skupini japonskih alpinistov in da jih je 15 našlo belo smrt na japonski sveti zemlji.

Wastl Mariner je lanske jeseni na mednarodni skupščini gorske reševalne službe poročal o nalogah te službe in izjavil, da smučarske nesreče, ki se pripete na pistah (= na smučarskih dirkališčih), ne spadajo v delokrog GRS. Tu se naj za ponesrečence pobrigajo razne turistične in smučarske organizacije. Svoje mnenje je utemeljeval s tem, da povsod, kjer je dobro organizirana GRS, določujejo jasne meje njenega delovanja.

Monte Rosa je najvišji vrh v Švici (4638 m), najnižja pa je obrežje Lago Maggiore (197 m). Obe točki sta komaj 50 km narazen.

Veliki in Mali Dru imata izredno zanimivo alpinistično zgodovino kakor le malokateri vrh v montblanškem masivu. Ko sta Angleža Pendlebury in Taylor z vodnikoma Inseggom in Spechtenhauserjem preplezala vzhodno steno Monte Rose (1872. l.) sta se naslednjega leta že odločila, da se bosta poskusila z Aiguilles de Chamonix in z vabljivim obeliskom Aiguille de Dru. V klasičnem desetletju osemdesetih let je nato sledilo več poskusov angleških navez, toda vse so se vračale brez uspeha, šele septembra 1878 sta Dent in Hartley z vodnikoma Burgenerjem in Maurerjem stopila na vrh Velikega Druja.

Že naslednje leto je sledila ponovitev. Izvedla sta jo Baumann in Culinan, Charlet - Straton iz Chamonixa pa je prišel na Mali Dru. Kmalu nato so dali V. Druju ime Pointe Dent, M. Druju pa »Pointe Charlet«, pa se ni obdržalo ne prvo ne drugo. Nato do leta 1883 ni uspela nobena naveza, šele tega leta je spet Anglež Cunningham s tremi francoskimi vodniki stal na temenu V. Druja. V teh letih je veljal za najboljšega poznavalca Drujev Emile Rey, ki je l. 1887 s chamoniškimi vodniki povezal oba Druja v eno turo. Peterka ga imenuje »plezalskega kneza«. Leta 1892 je v Druju moral obrniti zmag navajeni Mummery. L. 1893 se je med Angleže pomešal prvi Nemec, Gustav Euringer, in se z dvema francoskima vodnikoma povzpел na Veliki Dru. Reyovo turo je označil kot najdrznejše plezanje. Šele l. 1899 sta se tu znašla dva plezalca brez vodnikov, Monakovčana Pfann in Leuchs. Istega leta se je na sestopu blizu ledenika Charpoua težko ponesrečil Purtscheller in kmalu po nesreči zaradi komplikacij umrl (3. marca 1900). L. 1900 so bili na Petit Dru tudi znani Avstrijci Pfannl, Maischberger in Zimmer. Naslednja leta so v akciji spet Francozi, Fontaine, Giroud in Ravel. Fontaine je odkril praktičnejši pristop skozi tkim. Z-poči. L. 1904 sta se tu poskusila drzni Ryan in Lochmatter. Prišel je čas, ko so plezalci začeli misliti na 720 m visoko severno steno V. Druja. L. 1928 so bile dosedanje smeri ponovljene tudi v zimskem času (Armand Charlet in Carnille Devouassoux). L. 1932 spet oživi misel na severno steno. Naveza Krinner in

Kofler se smrtno ponesreči, pa ne doseže niti višine iz l. 1904 (Ryan - Lochmatter). L. 1932 sta se Gréloz in André Roch spustila z vrha preko severne stene. Nato pridejo Lambert, Allain, Leininger. Zadnja dva sta 31. jul. 1935 premagala severno steno Malega Druja, kjer so se od l. 1904 poskušali najboljši od najboljših.

Isto leta je Raimond Lambert ponovil vzpon s pogumno Loulou Boulaz, l. 1937 pa so uspeli Lucien Davies in Gervasutti, v sestopu pa Mailly in Sarthou. L. 1943 in l. 1945 sta sledili 4. in 5. ponovitev. V 6. ponovitvi sta Martinetti in Ravel našla lažjo rešitev za pot, ki je dotlej pomenila ključno mesto in severna stena Druja je postala največja modna tura Mont-Enversa. Ključno mesto ni bilo več VI marveč V. Maurice Herzog je že deseti, ki jo ponavlja l. 1945. Na en sam dan je bilo v steni 9 plezalcev, kar je Davies navajal kot nekako renesanso francoskega alpinizma. Leta 1947 je stena že štela 30 ponovitev, kar je omogočila Martinettijeva rešitev. (Allainova in Paloisova poč sta do Martinettija zavirali.)

Na vrsto so prišli drugi problemi obeh Drujev. Na prvem mestu zahodna stena, v katero so se spustili vsi francoski sestogradi (Couttet, Rebuffat, Livanos, Dagory, Couzy i. dr.). Šele l. 1952 so jo zmagali Magnone, Berardini, Dagory in Laine s sedmimi bivaki, porabili 200 klinov in veliko število lesenih. Plezali so od 1. do 4. julija, sestopili in nato ponovno vstopili 16. julija, 19. julija pa stopili na vrh. Skupaj je torej stena terjala 8 plezalnih dni. Smer nima primere v zgodovini alpinizma. Isto leto sta Bastien in Contamine preplezala južni steber V. Druja, brata Pierre in Henri Lesueur pa severno steno V. Druja, kar so primerjali s severnim stebrom v Grandes Jorasses.

Alpinistična zgodovina Aiguille du Dru obsega torej dobo 75 let (1878 do 1952).

Kitzsteinhorn (3202 m) v Glocknerjevi skupini je lani dobil prvi obisk preko vzhodnega grebena. Preplezala sta ga Steirl in Hanzal v 4 urah. Avstrijci Erich Vanis, Kubiena in Graf pa so 21. julija 1954 v 7 urah naredili prvenstveno smer tudi v Zahodnih Alpah, in sicer v zermattskem Breithornu (4141 m).

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jiš nudi lepa priroda!*

*Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!*

*Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

DRŽAVNI ZAVAROVALNI ZAVOD

**Direkcija za LR Slovenijo
v LJUBLJANI • Telefon 39-121**

**Zastopniki
v vseh večjih krajih**

**TRGOVSKO
PODJETJE**

TEKSTIL

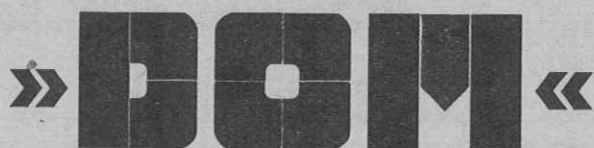
NA VELIKO

Po nizkih cenah in pod
najugodnejšimi pogoji
si lahko za planinske
postojanke nabavite pri nas
vse vrste volnenega
in bombažnega blaga, odeje,
žimnice itd.

V BOGATI IZBIRI

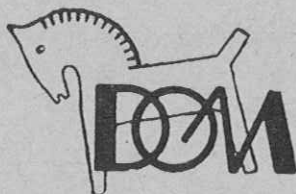
Ljubljana, Ciril Metodova 2-3

TRGOVSKO PODJETJE ZA DOMAČO
IN UMETNO OBRT

LJUBLJANA, MESTNI TRG 24

čestita k 1. maju

*in se pripravljamo za nakup okrasnih
in praktičnih predmetov za dom,
gospodinjstvo in planinske
postojanke. Oglejte si naše bogate
zaloge izdelkov domače in umetne
obrti v naših trgovinah na*

**Mestnem trgu št. 24
Cankarjevi cesti št. 6
Kardeljevi ulici št. 4
Trgu Revolucije št. 5**

Prodajamo tudi na debelo in izvažamo!

DELOVNI
KOLEKTIV

TOVARNE *volnenih izdelkov* MAJŠPERK

čestita vsem delovnim ljudem FLRJ in
posebej svojim cenjenim odjemalcem k prazniku dela

1. MAJU

Priporočamo vam naše preizkušene kvalitetne izdelke

K 1. MAJU

prazniku vseh delovnih ljudi,
čestitamo našim poslovnim pri-
jateljem in delovnim kolektivom
z željo za vsestranski uspeh pri izvrševanju vseh nalog, s
katerimi ustvarjamo lepšo bodočnost delovnemu ljudstvu

DELOVNI KOLEKTIV

»INDUPLATI« JARŠE

POŠTA DOMŽALE

*Za odrasle in otroke,
za bolne in zdrave
je najboljša čokolada*

GORENJSKE TOVARNE ČOKOLADE

LESCE PRI BLEDU

**Priznano
dobra
kvaliteta**

**Konkurenčne
cene**

Vsem svojim
sodelavcem, odjemalcem in delovnim
kolektivom čestitamo k prazniku dela

1. MAJU!

PODJETJE

ELEKTRO LJUBLJANA OKOLICA

UPRAVA LJUBLJANA, PARMOVA ULICA 33

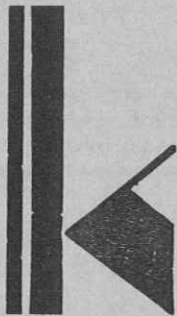
Z OBRATI:

Domžale, Grosuplje, Notranjska, RTP Kleče-Črnuče, Gradbena skupina, Elektrokonstruktorske delavnice Tacen in Števnice delavnice

dobavljamo električno energijo industriji in široki potrošnji, gradimo in vzdržujemo naprave za prenos in razdeljevanje električne energije.

LJUBLJANA

INDUSTRIJA VOLNENIH TKANIN

 BRANKO
rsmanovič

*čestita k prazniku delovnega
ljudstva 1. maj 1955*

PARAČIN

Tovarniško skladišče za LR Slovenijo
LJUBLJANA, STARI TRG

K prazniku dela
čestita vsemu
delovnemu ljudstvu

KOLEKTIV

TOVARNE
USNJA

ŠOŠTANJ

1

OKRAJNI
LJUDSKI
ODBOR

RADOVLJICA

želi vsemu delovnemu ljudstvu
k največjemu prazniku

1. maju

mного uspehov
pri graditvi
socializma

PLANINCI · ŠPORTNIKI · TABORNIKI

Bogato zalogo konfekcije

vseh športnih rekvizitov

Vam nudi

TRGOVSKO PODJETJE

Slovenijasport

Uprava: LJUBLJANA, DALMATINOVA UL. 1

Telefon: 23-189, 21-779, 21-326

s svojimi poslovalnicami:

Ljubljana, Titova 18

Ljubljana, Mestni trg 10

Maribor, Gosposka 19

Celje, Stanetova 10

Novo mesto, Glavni trg 34

Solkan, ul. IV. korpusa 158

Slovenj Gradec, Francetova ulica 34

*Planinska društva in češevalne postaje,
zahtevajte specialne ponudbe!*

Vsem svojim sodelavcem, odjemalcem in delovnim kolektivom čestitamo

K PRAZNIKU DELA — 1. MAJU

*Tovarna
lesovinskih plošč*

LESONIT

ILIRSKA BISTRICA

IZDELUJE KAKOVOSTNE LESOVINSKE PLOŠČE V TRDI,
POLTRDI IN POROZNI IZVEDBI. — NAVADNA STAN-
DARDNA VELIKOST 5200×1700 mm, DEBELINA 3 DO
5 mm, IZOLIRKE 8 DO 12 mm

KAKOVOST LESONITA — Ilirska Bistrica osvaja inozem-
ska tržišča: zahodnoevropske države, Bližnji in Daljni
vzhod in tudi drugod.

UPORABNOST JE VSESTRANSKA:

Mizarstva uporabljajo lesonit za izdelavo pohištva in za
razna druga mizarska dela.

Gradbeništvo uporablja lesonit za opremo stanovanj in lo-
kalov, za strehe, za zvočno in toplotno izolacijo.

Industrija uporablja lesonit za vsakovrstna industrijska dela
in opremo, za oblogo železniških voz, ladijske oprave,
avtobusnih in avtomobilskih karoserij, prikolic itd.

Lesonit uporabljamo tudi za dela na razstavnih prostorih,
tako na domačih kakor mednarodnih velesejmih, raz-
stavah ipd.

VSESTRANSKO UPORABNA temno — svetlo sive barve,
zato odporna proti sončnim žarkom.

»STREŠNA KRITINA« pocenjuje in razbremenjuje strešni
stol. Trdna proti upogibu — nelomljiva — elastična —
okusna — vodoodporna — higienska — lahka — obde-
lovalna — ekonomična, zato konkurenčna. — Dobava
promptna!

V merah $565 \times 565 \times 4$ mm — v teži 4 kg na m².

Telefon: centrala, komercijalni oddelek, računovodstvo, sekretariat in skladišče, Ljubljana-Bežigrad 6

direktor telefon 32-394
" 30-013

*veletrgovina
z usnjem, gumo in tehničnim tekstilom*

Naslov: LJUBLJANA — BEŽIGRAD 6

„Astra“, specializirano trgovsko podjetje v usnju, gumiju, čevlarskih, sedlarskih, tapetniških potrebščinah in orodju, tehničnem tekstilu in zaščitnimi sredstvi Vas postreže iz svojih sortiranih zalog vedno po najnižjih konkurenčnih cenah

Rudniki, tovarne, obrtna podjetja, trgovska podjetja, transportna podjetja, mlinska podjetja in gradilišča, prepričajte se o solidni postrežbi in najnižjih cenah veletrgovine „Astra“

Vsa naročila, osebna, pismena in preko naših potnikov Izvršujemo solidno in hitro. Pri naročilih tehničnega materiala Vas postrežemo tudi s strokovnimi nasveti

**PODJETJE
ZA PROMET
Z ODPADKI**

ODPAD

Telefon št.: 32-664 in 32-732
Brzofaxi: Odpad Ljubljana

LJUBLJANA, PARMOVA ULICA 33

K U P U J E

vse vrste in vsako količino
odpadkov kovnega in
litega železa,
barvastih kovin, tekstila,
papirja, gume, stekla
in kosli

D O B A V L J A

industriji, obrti in
potrošnikom vse vrste
strokovno sortiranih
odpadkov, čistilno volno,
krpe za čiščenje itd.

*Podjetje ima lastne sortirnice krp, tekstilnih odpadkov,
papirja in kovin. Prevzema vse vrste demontaž in kasacij
dotrajanjih objektov z lastnimi in tehnič. opremljenimi ekipami*

Les Ljubljana

Centrala za FLRJ, Ljubljana, Parmova 37

s svojimi poslovalnicami

nudi po konkurenčnih cenah v najboljši kvaliteti

pohištvo vseh vrst, rezan in tesan
les, parket, lesonit, lesno volno,
ladijski pod, lesene barake in hiše
po načrtih itd.

Opceumljamo po lastnih ali Vaših načrtih

šole, kino dvorane,
planinske domove,
inštitute, restavracije,
domove, hotele itd.

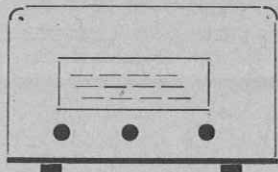
Za vse informacije se obrnite

na centralo ali naše poslovalnice

JUGOTEHNIKA

LJUBLJANA

Trgovsko podjetje z radio in elektro materialom

na veliko in malo Vam nudi
v svojih poslovalnicah, kakor
tudi iz glavnega skladišča ves
radio in elektro material
po najnižjih dnevnih cenah

Uprava: Lepi pot 6, tel. 20-505. **Poslovalnici:** Jugotehnika,
Čopova ulica 12, Blisk, Titova cesta št. 47/a. **Skladišče —**
Prodajni oddelek Stari trg št. 21, telefon št. 20-863, 20-931

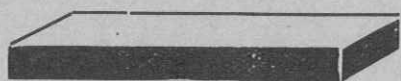
Športniki in turisti!

Pred nakupom svojih potrebščin si oglejte našo
zalogo SRAJC, PULOVERJEV, NOGAVIC,
VETERNIH JOPIČEV, NAHRBTNIKOV IN
KRUŠNJAKOV

v poslovalnici „PERILO“ na Miklošičevi 12

TRGOVSKO PODJETJE

IZBIRA • LJUBLJANA

TISKARNA

»Jože Maškrič«

TISKARNA

izdelava vseh vrst tiskovin,
katalogov, časopisov, revij
in knjig

KLIŠARNA

izdelava eno- in večbar-
vnih klišejev

KNJIGOVEZNICA

vezava preprostih in naj-
boljših del

ŠTAMPILJARNA

izdelava vseh vrst žigov
in pečatov

LJUBLJANA, NAZORJEVA 6

**NAROČITE SE ŠE DANES NA NAŠO NOVO LJUDSKO
KNJIŽNO
ZBIRKO**

Knjižna polica

Za mal denar dobite še letos šest kvalitetnih leposlovnih del, vsako z več kot 250 strani obsega. Celotna naročnina za vseh šest knjig znaša v kartonirani, mehki vezavi samo 1200 dinarjev. Za knjige, vezane v platno, pa 1800 dinarjev. Naročnino lahko plačate v zaporednih mesečnih obrokih po 200 dinarjev.

Naročilnico pošljite na naslov:

DRZAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE — LJUBLJANA
Mestni trg 26

V letošnjem letu prejmejo naročniki naslednje knjige:

1. Ignazio Silone: PRGIŠČE ROBIDNIC
2. Branko Čopić: OGNJENO LETO I. knjiga
3. Branko Čopić: OGNJENO LETO II. knjiga
4. Lev Tolstoj: KOZAKI — HADŽI MURAT
5. Giuseppe Marotta: ZLATO NEAPLJA
6. Nagrajeni izvirni roman

Prvi dve knjigi prejmejo naročniki takoj, ko nakažejo prvi obrok, ostale pa bodo izhajale v presledkih po dva meseca. Posamezne knjige bodo v knjigarniški prodaji mnogo dražje.

Tu odrežite in pošljite v zaprti kuverti

Naročilnica

Podpisani naročam zbirko KNJIŽNA POLICA 6 knjig

Naročnino v znesku din bom plačal v celoti takoj,
v zaporednih mesečnih obrokih po din, počenši z
mesecem naročila.

Moj naslov:

poklic, uslužbenec

pri

Kraj

Opomba: Nezaželeno črtajte!

.....
Lastnoročni podpis

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

Telefon št.: 24 — železniška postaja Zidani most

*proizvaja vse vrste brezlesnih papirjev in kartonov, specialne papirje, surovi heliografski in foto papir, paus papir, karto-
grafski, specialni risalni „RADEČE“, papirje za filtre itd.*

Za praznik dela čestita vsem planincem in
jim želi mnogo uspeha!

Čestitamo

*vsem kolektivom in delovnim
množicam za delavski praznik*

1. maj

delovni kolektiv

**RUDNIKA
RJAVEGA PREMOGA
KOČEVJE**

K 10. OBLETNICI

osvoboditve Jugoslavije in prazniku dela
1. MAJU čestita vsemu delovnemu ljudstvu

TRGOVINA

Matjaž

ŠPECERIJA

PREVALJE

UVOZNO IN
TRGOVSKO
PODJETJE

»SLOVENIJA AVTO«

LJUBLJANA

čestita

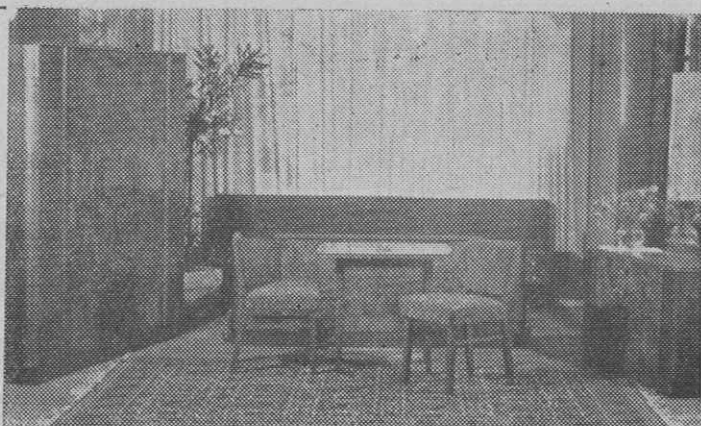
k prazniku dela in 10. obletnice osvoboditve

Kolektiv podjetja

Čestitamo vsem kolektivom in
delovnim množicam k 10-letnici
osvoboditve Jugoslavije in
največjemu delavskemu prazniku — 1. maju

VODOVOD

P R E V A L J E

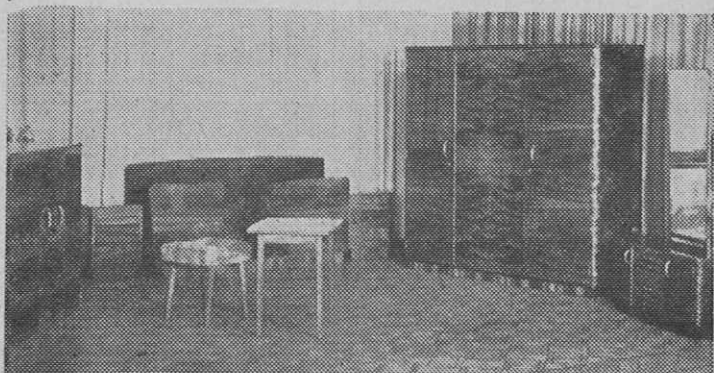

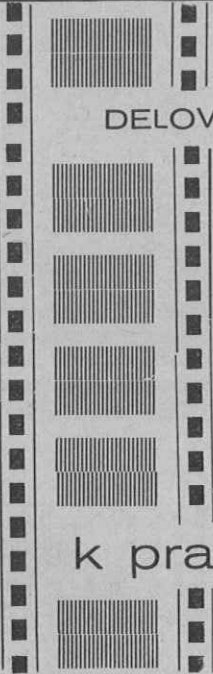
TOVARNA POHIŠTVA^W

NOVA GORICA

I Z D E L U J E

serijsko kvalitetno furnirano sobno pohištvo: spalnice, jedilnice, kombinirane sobe, kavče, fotelje, stole, otomane, vzmetnice. Izdeluje po naročilu serijsko drobno pohištvo kakor radio ohišja, televizijske mizice, servirne mizice itd.

DELOVNI KOLEKTIV KINA

»*Svobodna Koroška*«

PREVALJE

in kina »*Delavski dom*«

V ŽERJAVU

čestitata svojim obiskovalcem

k prazniku dela 1. maju

TRGOVSKO
PODJETJE
Z ŽELEZNINO

K 10-letnici

osvoboditve Jugoslavije

in prazniku dela - 1. maju, čestita

KOVINA

LJUBLJANA • TELEFON ŠTEVILKA 10

ŽIČNICA

**Podjetje za izdelavo žičnic,
transport. in strojnih naprav**

ŽIČNICA

LJUBLJANA, TRŽAŠKA CESTA 69

TELEFON ŠT.: 21-686 in 22-194

IZDELUJE, PROJEKTIRA IN MONTIRA:

*enovrune žičnice z avtomatskim
vklapanjem in izklapanjem
sedežev, ki ustrezajo vsem
sodobnim tehničnim predpisom*

*Dvovrune tovarne žičnice za
industrijo*

*Žične žerjave za eksploatacijo
gozdov*

Cesno-obdelovalne stroje

*Sušilnice za lesno industrijo
kakor tudi klimatske in eksplau-
storske naprave za industrijo*

*I*z ZELENEGA POHORJA, IZ ČIGAR
OSRČJA LOMIJO NAŠI GRANITLOMCI
TEŽKE GRANITNE SKALE, POŠILJA
DELOVNI KOLEKTIV

GRANITNE INDUSTRIJE V OPLOTNICI

PLANINCEM IN VSEM DELOVNIM
LJUDEM ŠIROM NAŠE LEPE DOMOVINE
PRAV PRISRČNE ČESTITKE IN PLANINSKE
POZDRAVE ZA NAŠ NAJVEČJI

delovni praznik

1. maj